

~~Polem~~

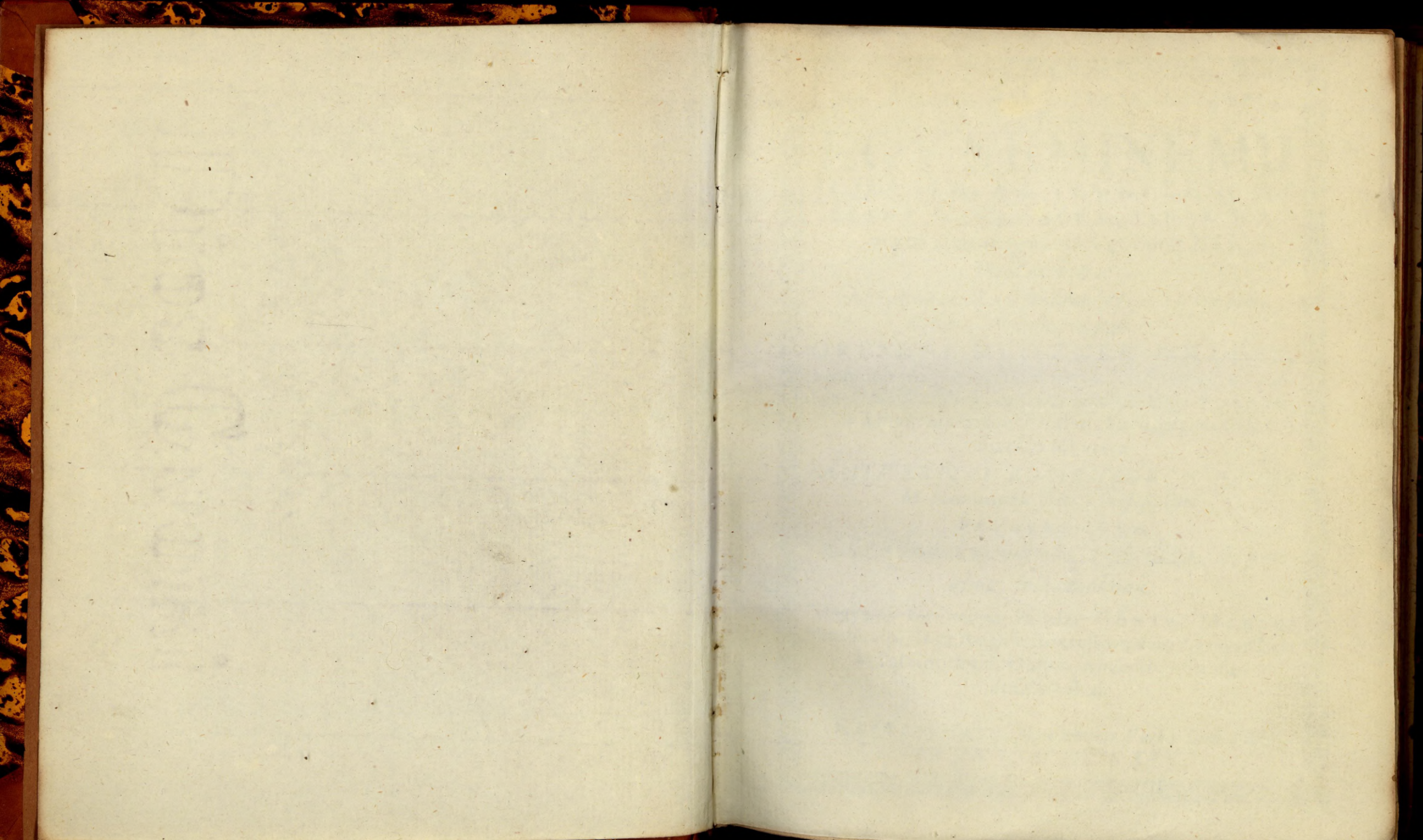
B.M.K.T.

~~2099~~

493.

(Teljes.)

(A C-iv a D-iv után van kötet!)

AZ ROMAI BABYLONNAK KÖFALAI.

Az az:

EGY NEMINEMÜ
 JESUVITA, EZ TEGETLEN, AZ
 SZENT VARAS KÖFALAINAK NE-
 vezeti alatt magyarázta gondolt XII.

Fondamentomi.

*Mellyeknek rövid ereősségökben bé foglalt le rontását,
 az szent Lélek Istennek segétségéből:*

DRESDAI MEISZNER BOLDISAR,
 Szent irás magyarázó Doctornak, és Közönséges Tané-
 tónak oltalma alatt, az szent Irásbeli DOCTORSAG-
 RA menendő igyeközetből, közönséges oltal-
 mazásra föl vett:

ANTVERPIAI RODENBORCH JÁNOS
 M. Humanitatis Poëtica Profess. Publ:

PROVERB: XXX.

*Az Istennek minden beszéde tüzes, és pais
 ahoz folyamoknak.*

Magyarrá fordítatott Pálházi GÖNTZ MIKLÓS
 Prædikator, és az Augst. Confession valo Magyar Lel-
 ki Pasztoroknak Danan innen Superinten-
 densök által.

KERESZTVRAT, Nyomtatott Farkas Imre által,
 ANNO M. D. CXIX.

DEDICATORIA.

AZ TEKENTE-

TES, NEMZETES, ES NAGYSÁ-
GOS CZOBOR SZ. MIHALY CZOBOR
ERSEBETH Afzszonnak: az nehaj Tekéntetes,
Nemzetes, és Nagyságos, boldog emlékezőtű Vr-
nak, Bethlehemfaluai Gróff THVRZO G I Ö R G Y
Vramnak, Arua vármegienek és Váranak örökös és
feő Ispanniának és Vrának: Magyar Ország Pala-
tinussának, Kunok Biráinak, és az MASODIK
MATIAS válaztott Romai Chiáfszárnak, ROMAI,
MAGYAR, és CSEH Orzágnak Coronas Királ-
lyának &c. tickos Tanácsának, és Magyar Orzági
Locum enensének &c. kedues házastársaságbeli
özueggyének, mint kegyelmes Afzszonyomnak:
Az Atia Vr Istennek keduet és kegyelmét, Christus
Iesusban, mi Vrunkban, mind ez kettőtől szár-
mazo szent Lélek Istennek igazgató
creiének általa kiuánnia, és alá-
zatos szolgálatiát sziubül
aiánllia.

AZ főlséges, mindenható, igaz, kemény íté-
leő, erős boszszu allo, és igen irgalmas örök-
ke magában állandó Istennek io tetzésekéből
és az egész Emberi Nemnek első szomorú esetinek
ígéretbeli helyére hozásának vtánna kü ielentetött
kedues akaratiából és parantfolatiából idue bę, Te-
kéntetes, Nemzetes, és Nagyságos Afzszonyom, az
aiándékozásoknak rendi es neme: mellyet ISTE N
legb

EPISTOLA

legh elsőbenis Caintul és Abeltul, vgy mint maga-
Gen. 4. v. 3. adomániabul, magának kiána. Onnan ideő iár-
 taual, az Feiedelemségben helyhezterött Emberek-
 re el hara, vgy annijra: hogy mind az Isten Népe-
 és Pogánság között vgyan szokott Törüennié va-
Rom. 13. v. 1. lek, vgyan azon io Istennek akaratíabul: Miuel
 hogy az Feiedelemség Isten rendelése, kinek enge-
 delömmel, félelömmel, és tisztelőség tétellel melán
 tartozunk, ama kopott versetske szerint:

Munera, crede mihi, placant Hominesq; Deosq;
 Mert az tiszta sziubul származott aiándék Isten és
 Emberek előtt kedues.

Fárrasztuán elmémet azonis, miuel kedueskód-
 herném legh inkább Nagyságod tekéntetes Afszon-
 sága előtt az en gienghe, seőt vgyan semmis de-
 szolgálatra készön kü nyoytott ereömbül: iuta-
 meghint eszembe: Dat pyra, dat poma, qui non
 habet alia dona.

Matth: 25. Hogy az Nagyságtok tárházabul kezünkhöz
v. 14. & seq. ofztott ghirának, nagy gonddal föl vett, de vidam
 fárradsággal keresött, és hiuségeffen be takarított
 hasznáual, auagy keresködésömnnek vforatskaiaual,
 vgy mint az Nagyságodebul kedueskódhessem és
 szolgálhaslak Nagyságtoknak, és Nagyságtok vtán
 az mi nyaualiás Magyar nemzetünknek. Mert ez
 munkátskámnak első sengheieis Nagyságtokat
 illeti.

Az fok ideig valo várakozásis, nijluan tudom,
 nem kicfin vnalmat hozhatott Nagyságodnak: de
 arul valo méltó mentéginnek terheuel ha Nagy-
 ságod

DEDICATORIA.

ságod füleit terhelnom illenek; el hittem bizo-
 nyossan, hogy arrulis kegyes botsánatot, (mint re-
 menlöm is) nyerhetnék, mint io akaro kegyelmes
 Afszonyomtul.

Vgyan által látom aztis, melly igen sok fogyatko-
 zásokat, tsontoláfra, bárdoláfra, gyaluláfra, és simo-
 gatáfra kényszeritődő akadályokat foghianak tsak ez
 munkátskámbanis nemelly nyughatatlanorskák ta-
 lálni: főkeppen is pedig azok, kinek gyomrok és be-
 lek ezt be nem fogadhattia; hané emelieg tüle, seőt
 vgyan szörnyű halálos méregnek tartia. Ezeknek
 nem ez A V T H O R írása, sem az en fordításom; ha-
 nem az önne magok belső nyaualiája maria és
 furdallya belöket, REIHING IACAB Iesuítá-
 ual egyetemben, mellyrül mi nem tehetünk. Ama-
 zoknak pedig feleletünk ez: Hogy a molskolodo
 embernek mindenben könnyeb akár mitis rágal-
 mazni, mint iora hozni: rongálni, mint dorgal-
 ni: rontani pusztítani, mint építeni. Az ollyarát-
 hokhoz inteő beszédöm tsak ez: hogy mind ad-
 diglan veszteglienek, míg ökis ennél nagyob és
 mélyeb habok között, bódogh szelnek fuuásáual
 által eueznek: az vtán itt is kormánios Mestersé-
 gőt nyerhetnek magoknak.

Touábba, az Deák nyeluő föl tett bizonságo-
 kat, tettek vgyan azon Deák nyeluön is be foglal-
 nunk, és magyarságot alaija vetnünk, mind ama-
 zokért, kikrül emléközem, mind pedig azon nyel-
 uet ercő szeléd lelkűekért. Ezokért, miuelhogy
 hozzá szoktanak: amazokért, hogy az teriet vrok,

EPISTOLA

4
kiuánságok szerint az ő fok káromkodásokra ne-
szolgállyon, kik meg magoknak sem örömezt hisz-
nek.

Az Derék szent írása, az az: az O és Vy Testa-
mentomra mutató bizonságokatis (mellyekre ez
Author, rövidségnek okáért, tálak az helynek meg
neuezéséuel mutat) ígérül ígére fok helyeken be-
foglaltam., ahol legh szükségesbnek lenni alitot-
tam. Ez okokbul: Mert nints ez írást oluaso min-
den embernek Bibliáia: Ha vagyonis: auagy az,
hogy mindgyarást kezénél nintsen, auagy föl ke-
resni az oluásás közben röstelli: De így, ha szemei
előtt lácia az szent írásnak tanobizonságat, ottan
meg nyughatik szívében lelkeben raita, vgy mint
kés és meg mozdulhatatlan erősségön. Mint REI-
HING IACABIS az Christus Iesus társaságában
előőknek seregének eggike: **MVAI CIVITA-
TIS SANCTÆ**; Az szent varasnak kő falainak:
az az: Az egész közönséges keresztiéni gyölekő-
zetnek hitinek fundamentominak neue alatt attá
kū az ő lepegetött írását. Es ottan meg tetzik az
nap az éyben: a fényesség az homályban: a valóság
az árniékban: az igaz, az hamisban. Azért ideő-
nek előtte senki se ditséködgység. Ha pedig vgyan
keduének keduezuén ditséködni akar, *Morticinium*
&c. por, hamu, dőgh, férgeknek étke léuén, ditsé-
kedgyék azzal: hogy Tudgya és ismeri az Istent,
akki irgalmasság, ítélet, és igazság teucő VR ez föl-
dön. Mert ezők keduesők ő előtte.

Hogy megis rövidedőn sokat őszue foglallyak:

azom

DEDICATORIA.

azon áldott Isten, ki az ő szent ismeretiben és fé-
lelmében Nagyságodat szép teriett Nemzetségucl
egyetemben, kirin ségetül fogua föl neuelte, tar-
totatáplalta, mind ez ideiglen szép virágzásiban
és csodálatos, teriedésben, tirtsa, táplallia gyarapi-
tá éltesse, neuelye, és mint egy Daniel zöldellő *Dan: 4. v. 8.*
és gzümöltőző teriett fáiát, az Nagyságod napos *Ésq:*
szemei előtt, nagy boldog reménség alatt virágzó
testi **REMENIEBEN** mind az cghigh föl magasz-
tallya Nagyságodat, és tegie meg fáradhatatlanná,
és rövid, árniék, el mulando életben, az Isten A-
nyaszentegyházának takargatásában és taplálásá-
ban., mellyet ez testi életből valo kū kööltözésé-
nek vranna., fizecsőn meg az áldott Isten Nagy-
ságodnak az mennici boldogoknak társaságában.
Amen.

Költ Pataházán Győr alatt, egy nyomo-
rult falutskában. Mind szent napia estuelin,
mellyön ez előtt száz és egy elztendőuel az
Boldog emléközetű Luther Martony D. Ar-
iánk, Witebergai vár Templomának oldalára,
a Romai Pápanak Léleckel kereszködeő Indul-
gentiai ellen az ő írását föl ragasztotta, és dia-
dalmas veteködéfinek örök ideők és napok,
híret neuét szép Isteni ditseretöckel bé fogat-
ták, és ez vtanis migh ez árniék világ tart, ce-
lebralni minden igaz keresztiéni szent gyöle-
közetők.

6
közvetők meltán foghyák. Christus Vrunck
születése után ezer hatszaz és tizenennyoltz ez-
tendeóban.

Nag: alázatos szolg: az Isten igéiének
hirdetésében.

Pálházi Göntz Miklos, à Gyeőri
Nemes vitezleő rendnek Prædi-
cator. Es az igaz August:
Confession valo Magyar Lelki
Pasztoroknak Dunan innen Su-
perintendense.

AZ

7
AZ KERESZTTEN OLVA-
sonak Istennek kedvét és kegyelmét, maga
szolgálatia mellett alázatosan
aiánllyá.

Szelégylelkű, és Christusban meg nyugot
tszendesz lelki ismereteő keresztyen Ol-
vasó, meg találod itt, mindē káromkodá-
stul üres tsomotskábā, az Papisták és igaz
Lutheranusok között mitsoda és mēny kü-
löbség legyen, az mi Credonknak, avagy
közönséges keresztyeni hitünknek agazati
szerint, mellyben az mi idűségünknek
kutseie és eőruenie somma szerint be foglal-
tatott. Olvassad azért, sfiol megh fontol-
lyad az, Vr Istennek felelmében, im ez két
Rendben.

Előőben az REIHING XII. fonda-
mentomi ellen valo föl tett mi sántzainkat,
in Thesi VII. neuezet szerint be foglaltat-
takat.

Az után à REIHING JACAB XVI.
fondamentomit, neuezet szerint, in The-
sin v. be rekesztettek; és Examenre,

1. Thesi xx. ez könyvet skenck mind színtén
utolsó végheig föl vétetteket.

En pedig ennek fordításában csak köteles
szolga vagyok, ki hiuatalomat az V R
Istennek nevének dicsőségére, és tisztessé-
nek terjesztésére: az Euangeliomi igaz-
ságnak szép tindeklő nap fényre való ho-
zására; és az Christus Jesus véreuel meg
tisztogatott Aniaszentegyháznak épü-
letire költtem ebben, az én nemzetöm kö-
zött, ugyan ezen könyvet skenek AVTHO-
RA után.

Azért megis kérlek és intlek akár ki légy,
oh keresztién oluaso, oluasd ezt igaz sze-
lédséggel, és io lelki ismeretből származott
áhitatossággal, vgy mint melly az Christus
Jesus vére hullásának érdemét, az egész ke-
resztiéni Nepnek hitinek végét, és lelke-
nek idueféget nézi: Tudván azt: hogy
mindnialunknak az kemény és igazán ite-
lő Bironak eleiben kellesek megh egyszer
állanunk, és feienkint az mi Sáfárságunk-
ról számot adnunk. Ma azért ha az

ő szavát

ő szavát hallandgyatok, az ti szíveitetek
meg ne keménetsétek: hanem adgyatok belt
az EVANGELIOMNAK, melly az, Isten- Rom: 1. ver.
nek hatalma minden hiueő Embereknek id- 16. Ioh: 5. v.
uefégekre: és iduezitheti az ti Lelkeitöket. 39.
Kik vjonnā születtettek vattok nem vala- 1. Pet: 1. v.
mi romlando magbul, hanem meg romolha- 23.
tatlanbul, az Istének eleő, és öröcke meg ma-
radando igéiebul vet, melly ti közöttetek
tisztan és igazán hirdettetik Es így nyu- 1. Pet: 1. v.
godalmat talaltok az ti lelkeiteknek. 25. Matth:
11. v. 30.

E Z KEONYVETSKENEK WT

MVTATO TABLATSKAIA,

MELLY BEN: I.

Az Papista vallásnak föl tett fundamentomi, ha
színtén minden ereiekről meg nem foszratnakis:
mind az által gyanóság alá köteleztetnek.

Vgy mint.

1. Irás kiueől való. pag: 5. Thesi: 8.
2. Szent irás után íárok pag: 7. Thesi: 9.
3. Idegenek pag: 9. Thesi: 11.
4. Bizontalanok, hamissak. pag: 11. Thesi: 12.
5. Fölötte igen teriettek és közönségessek p. 11.
Thesi: 13.
6. Tudni nehezek pag: 15. Thesi: 14.
7. Pharisausiak és kép mutatók pag: 14. Thesi: 15.

b 2

8. Az

8. Az Isten igéieuel ellenközeők p. 15. Thef: 16.

9. Tsalárdok pag: 16. Thef: 17.

10. Emberi találmányok pag: 18. Thef: 18.

Ezök szolgálnak az mi közönséges feleletünkre.

MASODSZOR.

Mindâ x i i. ő tőle föl tett fundamentumok feir-
ternek meg, rend szerint:

1. Az ő reaiok fogott hamis tudomannak gyani-
tása pag: 20. Thef: 20.
 2. Az Ecclesianak, az hűtre nevezendő dolgoknak
magyarázásában való mestersege p. 45. Thef: 36.
 3. Az Apostoli eredet pag: 62. Thef: 42.
 4. Az szent Peternek elsősege pag: 83. Thef: 60.
 5. A Romai Pápáknak egymás vitan való köuer-
közesők pag: 114. Thef: 80.
 6. A Conciliomoknak méltóságok pag: 129.
Thef: 92.
 7. Az Atiáknak egymással eggyezendő értelmők
pag: 143. Thef: 103.
 8. Az szentség és T fodatetelek p. 166. Thef: 113.
 9. A Catholicus neu auagy ighe p. 180. Th: 126.
 10. Az eggyeség és egyenőség p. 191. Th: 137.
- x i. és x i i. Fundamentumiok senki semmi p. 194.
Thef: 140.

AZ

AZ BABYLO

NIAI KEO FALAKNAK LE

RONTASA.

THESIS PRIMA.

Fölötte igen idueffeges és szükseges parantsolat
az mellyet amaz szent és igaz, kinel az David
kultsa vagyon, az Isteni ielénestül irt könyübē
Apoc. cap. 3. v. 11. előnkben adot *Tene quod habes*:
Meg tartsad az mid vagyon. Sok dolog vagyon pe-
digh olly, mely kiántatik hogy ne csak nálunk ta-
laltassék, hanem vgyan birtokunkban meghis tar-
tassék. Mellyek között a keresztienség és az igaz
hitnek vallása leg főlső méltóságban vagyon. Ha
hittél az Vr bef'edenek, tartsad meg hitedet, mely-
ben vagy hogy az igazságnak koronaiat el ne vesztel
fed. Nem elég az VOLT. meg kel tartanod az
mit el vettel. Vgy fustatok hogy meg fogjátok i. *Az igaz*
Cor. 9. v. 24. Acki győzedelmes legend, kő-szala *bittul nem*
lészzen az főlseges Istennek hazában. Apoc. 3. v. 12 *kel el szá-*
Isten orszagara nem melto, az acki vizzha téként *kadni ha-*
Luc. 9. v. 10. Nem iutnak az ígéretnek földére va- *nem végig*
lakik hátra vagyodnak az fanyarúságnak Aegyptu- *len benne*
sában. Oh ki nyomorultak azok, akik alharatossan *megh ma-*
meg nem tartiak az miek Isteni engedelmebül va- *radni.*
gyon. Oh ki boldogok azok, akik az igazságot
okossan választiak, tsendessen bíriak, és alharatossan
meg tartiak.

▲

De

I I.

De iai ki keuesen emlekőznek meg erről az Isteni Regularul avagy parantsolatrul. Az miek vagyon, nem tartiák meg: az hittől mellyet valottanak okralanul elszakadnak, és auagy üldözéstől való féltekben az igaz auagy méltóságra való vagyodásokban az hamis Ecclesiában lőkőknek igen nagy veszedelmeuel vizsgálta tekéntnek.

III.

Az igaz hittől való elszakadásnak szomorú példái. Illyetén szomorú és reméltelē példátlatot taualy a kőszönséges Anyaszűzgyház midőn az Romai birodalomnak egy fő feiedelme, a Papafok tsalardságatul meg környekezetteti, az igaz hűnek vallásatul elszakada, alhatatossan meg sem tartá azt amint kegyes és tsendeszlőlki ismerettel sok esztendőktől foguast birt. Oh mely szomorú és beű könyhullatással megh siratando eset, mely a gyengheknek nagy botránkozásokra: az ereőskeknek nagy gyalyatzatokra, mindenik félnek sziue faydalmának nevelkedesefere esik.

IV.

Azonközben e vigazzal bennünket leg inkább, hogy ez elszakadásnak olly okait támagattiak mellyek már regen a porbán lábaink alatt heuernek és minden ereiekből kő fogytanak, könnyen meghis feitethetnek. Azert egy bator sziueő embert sem indichatnak kőuetesere, de seőt inkább e törtent esernek hamis voltat, és az Papista vallásnak erőtlenségét vonfsza a vilagosságra. Eleő számlalta és beueb-

béuebben megis magyarazta azokat a Tarfaságnak neue alac Christus Iesussal ellenkőző szzerzetbeli *Reihing Iakab*, illy Titulus auagy neuezet alatt: *Muri Ciuitatis sanctae*. Az szent Varosnak keő falai. Az az: Az kőzenséges hűt vallásának tizenket fundamentomi. Ez Titulust vette szent Ianosnak menieci Ierusalemének latsábul Apoc. 12. Mert azon a Romai Ecclesiát, a keő falon, auagy kerétésen, az Ecclesianak hűit, a fundamentomokon az hűnek állapatit akaria erteni, és kő abraztatni, mellyeket ő olly igen erősskeknek neuez, vgy mind kik minden okos emberrel elhitefsék a Papista vallásnak igaz voltát. De ha onnan elszedegetendő az Rhetoroknak pillago ékességét, és az Patereknek imide amoda sacult bizonságát, semmi sem marad benne amminek valami olly tekinteti lehetne, hogy embernek sziuet megh indichatna, vgy annyira, hogy eléggé nem tsodalkozhatik ember raita, miképpen haithatták illyetén aprolek okok, illy kegyes és okos Feiedelmet az elszakadásra.

V.

Mert fundamentomul kikkel magat tamagattya, imez erősségeket helyhezreti. 1. Az ő tudományoknak hamislasat, melyben ők nem reszesek. 2. Az Annaszentegháznak az hűre nezendő dolgoknak magyarazásban való mesterségét. 3. Az Apostali eredetöt. 4. Az Peter elsőseget. 5. Az Romai Papáknak rend szerint egymás vtan kőuet közéseket. 6. A Conciliumoknak méltóságát. 7.

Reihing Iakab könyvnek titulusa és somma

4 AZ BABYLONIAI KEÖ

Az Attiaknak egyenes avagy egy-mással egyet-
reö értelmeket. 8. Az szerze belieknek szentsege-
ket és tsoda tételöket. 9. Az közönséges Annia-
szentegyháznak neuét. 10. Az Romaiaknak egy
masközöt való békefegeket és egyféségöket. Mel-
lyek vtan. 11. Azt veti, hogy ha ő a Romai Papista
Ecclesiát nem követhné magát mentetelen okalan-
ságban, és 12. Föl fualkodásban léledzenek.
Melly ő két vtolfo tzigek, nem annyra funda-
mentomul mint az ő feöl tett feölfeö fundamento-
minak öszue tsatlására *elegendőkeppen* szolgálnak.
Azert az ő argumentominak avagy erősséginek szá-
ma nem felel elegendő keppen meg az Isteni ielenes-
ből Apoc. 21. 7. 24. feöl tett dragalatos és tizenkét
feleöfztöt fundamentomirz.

VI.

Noha pedig ezekre az okotskákra eö nekik
tellyes és elegendő feleletöt attunk, de mind az ál-
tal miuel hogy é Iesuuita igen böltsnek tetteri ma-
gát, es minden feleö csak diadalmat fűj magának,
károsnak nem ieleöök lenni, é gondolt Papista keö-
falaknak ereiet egy keuöfse iobban meg kémlenűnc,
és semmire kelleöfsegit, akar kinckis igaz itéletinek
eleibe támasztuan rövideden kü nilatkozta nunk.
Mert az mi erősséginknek mi volta nem enged,
hogy irafunkat hofszan nyoituc és é *Reihing* Iesu-
tának minden szidalmas és káromkodo tréfaie bé-
uebben megh rostáliok: hanem elégségesnek ali-
uok lenni az ő argumentominak auagy erősséginek
hamis

FALAKNAK LE RONTASA.

hamis voltát, avagy csak vyal meg mutatnunk,
(Mert valamit itt mondunk, derekképpen *örola*
akariok érteni) hogy azoknak, kik ne talántán erre
béueb felelettel akarnak kézfűlni, materiáiokat
markokbul kü vonni ne láttassunk.

VII.

Minek előtte pedig renddel é Iesuitanak min-
denik erősségére meg felelnénk, kiúantatik hogy
közönségesen nemely okainkat énis föl tegyem,
mellyek ha a Iesuuitak erősségit tellieséggel min-
den ereitől meg nem fosztákis, mégis csak giano-
ságbais eytik. Azt mondgyuk azért, hogy azok az
Papista hűnek fundamentami, ha tellieségesen
nemis, de részből. 1. iras kiüöl valok. 2. szent irás
vtániárok. 3. Idegenek. 4. Bizontalanok. 5. Fö-
lőtte igen közönségöfsek. 6. Tudásra nehezek.
7. Phariseusi kép mutatök. 8. Az Isten igéiéuel el-
lenközeök. 9. Tsalárdok. 10. Emberi találmá-
nyok. Mellyeket szándékunk ez, hogy szép rend-
del rövideden mind meg mutassunk. Melly mi
munkánk hogy fordullion az el téueleteknek meg
trésökre, és az hiueknek erősségökre, engedgye az
minden igazságnak kut feie cöruénye, az mi Iste-
nünk, ki aldot legyen örökkül öröкке.

VIII.

A Papista vallásnak fundamentomi.

I. Sz. irás kiueöl nyargállók: vgy mint kiknek sem-
mi fundamen. omok az derék sz. irásban nintsen.

▲ 3

Közönsé-
ges meg ve-
tése a Papi-
sta vallás-
nak.

I. Sunt A-
Mert GRAPH

Mert az igazság kiánô emberek nem küldetnek â Püspököknek egy más után való következésére, sem az ô erköltsököknek viselésére, sem az Catholicus néure, és egyéb ezekhez hasonló külső és kétséges ieletskekre: sőt inkább vgyan az Vt Istennek szent igéiére, melly az hűnek dolgában világosság. *Psál. 119. 105.* A Prophetákra kiker halgatnunk kell. *Luc: 16. 29.* Az szent íráfra, melyben meg maradnunk, *2. Tim: 3. v. 14.* és figyelmeznünk kell. *2. Pet. 1. v. 19.* Oka és vgyá ez volt, hogy mind az O f mind az Vy Testamentomban, valamikor az hűnek auagy Istent tiszteltnek dolgában versengés támadot, az Isten féleő emberek elseőbenis az szent íráfra, vgy mint egy igienes Regulaiokra, és nem ez hamis és tsalárd okotskákra folyamtanak. Peldánk erre Dauid. *1. Paralip. 16. v. 40.* Iosaphát *2. Para. 17. vers. 9. 10.* Ezechias *2. Paral: 30. v. 5.* Iosias. *4. Regum 22. v. 13.* Efras. *Nehem. 8.* Berrhoiak *Actor. 17. v. 11.* Constantinus Magnus á Nicea városbeli Conciliumban *Theodor. lib: 1. cap: 7.* Chiodalliok azért hogy ez Istenféleő feiedelem á Papista hűtre el hailott, nem hogy azt az szent írással eggyezőnek látta volna lenni, hanem hogy az Püspököknek egymás után való következésökre, azon â hűtön valóknak sokaságokra, â Catholicus néure, és egyéb efféle külső és bizonytalan ielekre nézne. Hogy ha itt â Iesuuitak *Exceptior* â vagy illy választást téstnek: hogy ezek az okok az szent írásban földel alatt bę foglaltatván vannak, semmiképpen el nem hiszszük, hanem ha

elseőben,

elseőben, mondások meg bizonyitiák. Mi pedig az mi eggyenkent való rostálásunk rendiben, ô ellenek különbet bizonyitunk, és mutatunk.

IX.

Sunt secundaria.

II. *Szent írás után járók.* Mert niluán vagyom, és fok izben megis bizonyított, hogy az igaz hűtött nem másunnan, hanem tsák az szent írásbul, vgy mint az Istennek szent igéiből kellmerétni. Annakokáért â keresztienek akarván venni magoknak igaz hűbeli erősségöt. semmi egyébhez ne ragozkodgyanak az szent írásnál, mint Chrysostomus int benünket, *in opere Imperf: Hom: 49. Christianos volentes accipere firmitatem fidei veram, ad nullam rem confugere decet, quam ad sacram scripturam.* No azért â Iesuuitak â hű dolga feleől tudakozo körösztieneket nem az sz. íráfra, az igaz vallásnak eggyetlen egy reguláira mutatniák, ha-nem más ereősségekre auagy okokra, mellyeket ezért mondhatunk szent írás után második rendben járóknak, miuelhogy nem az szent írásbul valóok. Tutta ezt Bellarminus, és azért akarván valamely kétséges kérdést meg bizonyítani, elseőbenis az szent írásbul szedegetött bizonságokat, és azok után helyhezette osztán az Patereknek mondásit, és egyéb bizonságokat, vgy mint második rendbeli ereősségeket. Es bizonyára á réghi Doctorok is azon rend tartást követtek, kikis hogy neha neha az Successior, â Catholicum neuet forgatták legyen

gyen, nem tagadgyok; de aztis az sz. írásnak eleől
iáro vizsgálasaua, és nem kü rekeztéséuel tseleköt-
ték. Mert mindeneknek előtte az Isteni láfások-
ra auagy ielenesőkre, vgy mint az hűnek bizonyos
mértékékre néztenek, és osztán szaparaságnak o-
kaért szedegettenek szent írás vtán iáro masodik
rendbéli argumentomokat auagy erőfségeket. Mo-
stan azért a lesuuitak tellieséggel vizsgálha forditiák
ez ig z rendet, és tsak abban forgolódnak, hogy a
körösfztieneket az szent írástul inkább el szakasz-
szág, és külömben sem, hanem tsak az szent
írás vtán való okokkal az Romai iga alá vesék.
Melly misoda bizodalmat nemzhesőn, itéllye
meg bár akár mely io lelki ismereteő ember.

X.

*Az Apo-
stolok ideie-
beli és mo-
stani Eccle-
sia között
való kü-
löbség.*

Hogy azért az Attiaknak példaiokkal az ő szán-
dékiokat el ne palástolliák, elménkben illik megh-
tartanunk, hogy *kü löbség vagon az Apostoli eredet-
beli Ecclesia és az mái Ecclesia között.* Mert amott
megh ereiében vala a tsoda tételeknek aiándéka:
amott meg sokaknak földökben zöndög vala az Apo-
staloknak és az Apostolokhoz tartozóknok szozat-
ia: amott meg nem nyomták vala lé, sem külömb
és külömb eretnekségökkel nem vesztőgettek vala
meg az Ecclesiát a Romai feő Papok. Akkor azért
az írásbul meg bizonyodot hű vtán igen batomá-
gossan és erősen bizonyíhattak a tsoda tételökkel,
az Apostoloktúl vett réghiséggel és successioual.
Most pedig azon renddel és moddal concludal-
nunk sem hasznos sem elegeendő erős. Mert vgy
tsoda

tsoda tételek az vtolsó üdőkben, sohol sem igértet-
tenek, hanem hogy a hamis Propheták azzal kellest-
sék magokat, azt oluassuk t-tudgyok. A tsupa ré-
giség magától semmit sem bizonyít, holott az Ec-
clesianak hosszú ideigh tartó nyomorusága mar-
régen meghíouendeől etött. A hel szerint való
successiois auagy eggik személynek az másik vtán
való követközése, az sok üldözésnek és az Pápák-
nak vralkodásoknak miatta felbőszakadott. Azért
abbul az hűnek igaz voltárul nem iélhenni. Legh
bátorságosb vtunk azért e mostani üdőben ez, hogy
nem ama bizantalán és második határban iáro oko-
kat, hanem az szent írást a hűnek egyetlen egy és
ketsetelen Isten ül vgyan ezen vegre adatott és
aiánlattatott ezközét mindenekben követsük, és
legheleseőbenis a mi hűcünkhöz ragazkodásra való
tanatskozáunkal innén kezdiuk.

XI.

Sunt exoterica.

III. Idegenek, szent írás kiucöl valok, Dialecti-
kahoz tartozók: tudni illik: hogy a disputationak *Modus dis-
auagy vetekedésnek két neme vagon, Eggik,* mondatik *putandi du-
külsőnek auagy köz vetekedésnek,* és az vélekő- *plex EXOTE-
dést nemz,* és nem erős bizodalmat auagy alhatatos *RIKOS, AKO
tudománt: a másik szorgalmatos és erős fonda- ASMATI-
men omokon épitetőt mellybül bizonyos valóság kos.
és tellyes hitel származik. Az hi nek dolgában ez
vtolsóhoz kell derékképpen ragazkodnunk, vgy
mint melnek semmi nin sen olly igen ellene, mint
B a habo-*

â habozás és bizonytalan vélekedés. A Iesuitak pedig erre semmi számot sem tartanak. Azert hogy ôk tanoságnak okáért, nē valamelly ereős és vgyan vyal mutatô tulajdon ereőségeket, (mellyek csak az szent írásbul állonak) hanem csak valami Dialecticabul való szin mutatô, és kép ado okokat sze-degetnek ôszue, â tudatlan paraszt embernek el hi-tegetésére. Mert igenis értik láttiák, és tudgyak ôk azt, hogy az szent írás, az ô vallásoknak kész rom-lása és veszedelme. Annakokáért semmi elôt sem buidosnak és láppagnak olly igen, mint annak ítél-leti elôt, hogy aŋiual nagyobb szabadsággal szaparit-hássalnak és simithássalnak szól az ô successioiok, re-giségök, és föl-mentségök felől, az együgiu tudat-lan embereknek meg tálalására. Ez vette Eccius

NB.
Dicitur Ec-
cij.

Pighius.

rea, ki â *Wilhelmus* Bauariai Herizeg eleôt azt va-lotta hogy â *Luther* vallását â *Paterek* írásbul valami modon megis meg feithetni, de az szent írásbul lehetetlen dolog. Mint *Luther Marton* maga tomo s. oper: ger-man: f: 35 f. 2. mondgya. *Pighius* igen tiltia, hogy ez vtán az szent írásbeli vétekedésre ne adgyak mago-kat lib: 1. de *Ecclef: Hierar: cap: 4.* Itélie meg azert innen akár melly Isten félô kegyes ember, ha effele szent íráson kiueöl buidosó ereôtelen fundamen-tomokra bizhassáé lelkét batorságossan? Es ha haz-mosse azokat â Doctrokat kôuerni, kik az illy igen és enni sok izben, aianlott derék szent írástul el szakaztuán külső és csak alig hihetô, nem Apostoli ielekre mutatnak és vísznek bennünket.

XII.

4. *Sunt incerta & fallacia.*

IV. *Bizontalanok és hamisak.* Mert hogy hogy te-heri bizonyosá valakinek szíuét az szent íráson kiueöl sántikáló, bizonytalan tudomány. A hűt és az ige egy kôtelben vannak. Es azért valahol az ige nintsen, ot ereős és álhatatos hűtöt soha ne ke-refs. Osztan ezek â ielek nem közenségesek sem örökke valok, hanem csak akkor vgyon valami helyek, midôn az Ecclesia szép virágzásban és feô állapotban vgyon: mideôn teried és tündöklík: nem, midôn lappag és lankhad. Ezt pedig mi feô-képpen az (*successiorul*) egy más vtán rend szerint való kôuetkezésrül és az hiueknek sokaságáru, és külseő fényességérül akariuk érteni. Ammi pedig csak ideig tartô, és szerentsére találkozor dolog, hogy lehet az â hűnek bizonyos reguláia és iele.

XIII.

5. *Sunt nimis generalia & communia.*

V. *Félôtte igen teriettek és közönségesek.* Mert aligh találhátuál olly Ecclesiát, akki ezekkel az okokkal nem kérkednek auagy kérkedhetnek. A Görögk Ecclesiát â Romaiak önnē magokis hamisnak tart-iák: de azis igaz vgyan forgattia, hánnia veti mag-e felől â Püspököknek rend szerint egymás vtán va-lo kôuetkezéseket, â Conciliomokat, â Patereket â tfoda tételeket, az egységet és ezekhez hasonlo egyeb ieleket. A S I D O K pedig az igaz hűtöl el

B 2

szakar

szakattak, mind az által vgyan meg his támagathat-
riák és vitathatják az ő nekik engettetőt réghi
feyebségéket: vgy min az reghiségöt, az Rabbinu-
soknak az szent irás magyarázásában valo mester-
ségöket, és egyeb efféléket. Ezekből azért az igen
közönséges ielerskekből, hogy hogy tehet meg
tsalatkozhatóan itéletöt: f ezekkel á ketelkedeő
lelki isinéremi módon tfendefizithetik le? Mert
igy auagy á Iesuuitak bizonsági bizontalanok: a-
uagy á Görög és Sidők vallásais, vgy mint ki es
ezekkel á ielekkel támagattatik, io f kelleő. Miuel
pedig hogy ez vtolsöt őnnen magokis á Papistak
hamisnak tartiák: szükségképpen köuethözik az
elsőnek igaz volta (tudni illik, hogy á Iesuuitak ar-
gumentumi bizontalanok). Annakokáért vala-
mennyszer ezöket az okoskakat hall yok, hogy
forgattiak: mind anniszer tartfuk és ismeriök azo-
kat fölöttre igen tenieteknek, közönségeseknek,
és meg tsalatkozhatóknak lenni: Es hogy az ő val-
lásoknak minden czikkélet egyenkint renddel
meg bizonsíták őket arra kényszerítsök. Mert az
mi ellenkező Pápista feleink semmiképpen sem
győzehetnek könnyebken meg, mint ha az ő ékef-
sen folyo *közönséges Romai hitőknek* kérkedéken,
fondamentomirul, rend szerint minden articulu-
soknak kiualképpen valo megh bizonsítására vo-
niattatnak. Mert valamint őkamott igen tsáfö-
gök és sok szö szaporitók: szinten olyan igen kün-
nyen itt megh nemulnak: Es tsak egy creős argu-
men-

mentomotis, sem á Misének áldozattiarul, sem az
purgatoriumul, sem az szenteknek segítségül hi-
uálókruul és egyeb czekhez hasomlo vallásoknak
oltalmazásokruul eleő nem tudnak hozni. Melly
Romai hitnek az illyetén czikkelenkint valo meg
rostálása, az mi meg ismert igaz tudomániunknak
vallásában, igen meg erősihet bennünket, hogy
az ő tarágiazott tzifra fundamentomiokon meg ne
indulliuunk, se hitünk feleöl ne ketelkődgyünk.

XIV.

6. *Sunt cognitu difficilia.*

VI. *Tudásra nehezek.* Mellyet mi derékképpen az
szérzeresseknek szentségökrul, á tsoda tételekrul,
á Conciliumoknak reguláiokrul auagy végezések-
rul, á Patereknek értelmökrul akarunk érteni. Kik-
nek egyenlő értelmökre nem külömben, mint egy
közönséges keresztyéni hitünknek reguláira iga-
zitnak és mutatnak bennünket. Mert ki tehera-
kár mi könnyen választast benne, miglen meg á
tudomány feleöl ketelkődik, hogy ha azok á tsoda
tételek igazak f-istentül valöke, vagy hamissak és
Oerdögül származtak? Az szentségis mellyek re-
sti szemeiddel látz ha keresztyéni szentsége vagy
tsak kép mutato iámborsagh? Es á hitnekis bizo-
nyos voltára mikor fogunk iutni, ha elsőben min-
den Conciliomokat, fazoknak vége ésit: ha á Pa-
tereknek és Doctoroknak minden irás által kelle-
tik oluasnunk? Mert itt nem bátorságos mások-
nak

nek hinnünk, holott minden tévedőök a Conciliomokkal és az Paterekkel néha néha magokat támogatják. Hogy ha szintén egy néhány régi Doctoroknak és Atiáknak írást bár által oluassais valaki, vgyan sok különbözést talál azért ő közöttök: és igys hitünknek minden ágazatirul, egyenlő vallást az régiek írásibul soha föl nem talál. Hozzá adom inkább eztis, hogy gyakran indulnak innen. illyetén tibolgások: Ládde meg te nem oluastál minden Patereket által: nemis iutott mindniáioknak írások mi kezünkhöz: Talám azok különbben tanítottak, kiknek írások nem iutot az mi ideönkre? Talám azok az írások csak az ő neuk alatt mástul botsáttottanak kü, vagy meg heréltet-tenek, és töb effélék. Es így a lelki esmeret soha meg nem nyughatik, ha nem örök kétküdesöknek habiai közöt vész fillied.

XV.

7. *Sunt Pharisaica.*

VII. *Pharisausok:* az az: tetteter, szin mutatók. Mert vgyan azon ielekkal paikoskodhattanak regenten a Pharisausokis: kétség nélkül viaskortakis a köröztiéni és Apostali hit ellen. Dicsékötte nek az ő Synagógáioknak és fölséges gyöleköze- tiöknek, az írás magyarázásában egy mással eggyez- ző Mestersegőknek méltóságúal. Hánták vették az ő Papságoknak Istentül való rendelését: a feő Papnak Elseőségét és hatalmát: a Moyses széki-
ack

nek successioiát a Conciliumoknak végezéfit: Az Atiáknak tesszéfit; az önne magok szentségit: a sfoda tételöket: a választott népnek neuét: a hit- nek egy és régi voltát. Mellyeknek ha valaki helt adni nem akart, és el szakaduán a Moyses régi szerzetül. Vy es Apostali hitet kezdött követ- ni, melly a Pharisausok tesszéfe szerint, minden successio auagy rend szerint való származás nélkül való volt, az ottan minden gonofságban feőrtengő életre szabad vát nituán, írást maga értelmére von- sza és az Atiáknak szerzetibül kü tántorodot, ma- ga menthetetlen balgatag, és feőlötte igen nagy ke- uély embernek tartatott. Miképpen pedig az idő- tarban a keresztiének azokon az Pharisausi hime- zertt hámozot hitegetésekön semmit sem attanak, meg eléğöduen ez eggyel, hogy rudnák az Aposto- li tudománt a Propheták írásual eggyezni: szin- tén azonképpen most se szakadgyon el senki a Te- suitaknak effele okotskáira hitül, hanem a meg ismert igazságban annyual inkább meg bátorodgiék, a régi Pharisauságot, és egyetemben az időknek és az Ecclesiáknak állapotitt, az Vr Istennek iduen- döllése szerint, mennyuel inkább észében vész és meg tapasztallya.

XVI.

8. *Sunt diuinis assertionibus contraria.*

VIII. Az Isten igéiuel ellenközeők. Mert az hitűöknek sokaságokbul akarnak iéletöt tenni a Iesuusi-

Iesuuitae, az igaz Ecclesiárul. Maga meg vagyoni iöuendölue, hogy ez világnak vtolso végére igen keucs számuk lesznek az hiuek. Luc: 18. ̄. 8. Igen hintetik az Ecclesiának külső ekéségét, fris, és feölséges vol. át: maga az Istennek orf. ága nem. iön effle ekénittel. Luc: 17. vers: 20. Hániák vetik, az ő kép mutató és hypocritai böitölésökben, és az házaságnak tilalmában az ő szentségöknek helyhezetését: maga ezek ördöghi tudományoknak mondanak. 1. Tim: 4. ̄. 1. *Esqu*: Sok különb külön b. t. oda tételöckel diufeködnék; de azokat ez világnak vtolso vége felé iöuendö hamis Prophetáknak tulaidonit. ia az irás Matth: 24. vers: 24. Ielki Pafztoroknak korošként tartó, és meg szakadhatatlan egymás vtán való succesiöök. kat auagy köuöközösesöket kiüánnak: maga az Apostolok sokszor megh iöuendöüllörtek, hogy az Antichristus az Istennek templomában ülendö, és az Ecclesiát fok esztendökig rontando lenne.

XVII.

9. *Sunt frandulenta.*

IX. *Tsálárdok.* Mert minden felöl tsak arra tzi. loznak, hogy á körösztieneket, az irásnak vizsgál. sácul el vonnyák, és á birodalmat á Romai Ecclesiá aláhodultasák. Innen minden ő fondamento. mok egyebet sem, hanem tsak Elseöségét, szent Pe. ter székinek méltóságát, á külső succesiöt és seny. éséget tsörgeti tsattagattia, hogy az együgiü tudat. lan

lan emberek ez illetén testi okoskodásoktul el foglaltatván, az irásnak oluasását és vizsgálását há. tra hadgyák, és az Romai Fő Papnak igája alá való szolgálatra magokat, annyual inkább adgyák. Gondollya meg pedig akár melly Isten féleö ember, ha nem nagy tsalárdsága, az szent irást, á keresztiömi hitnek eggyetlen egy eszközt, embernek kezébül kü vonny; és á tsalárd, és nem egyeb, hanem tsak testi és kétséges okoskodásra, vinni? Gondolliyak megh, ha kik hértelen hiueök, melly nyomoruság alá adgyák haniat homlok önnen magokat mi helyen á Papistaságra szakodnak. Mert ök olly val. last vesznek be, melly nem az szent iráshöz, hanem tsak külső okoskodásokhoz támaszkodik: ollyat, melyben mind az hünek bizonyos volta f. mi nd az idueségnek öröksége felöl, kételkedni kell ö. röcke: ollyat, melly á Papának tsaladékon itéletin, bizontalan szerzeteken, Conciliomoknak egymá. stul különbözeö végezéfin, Patereknek meg vesztögetött iráfin, és á Pápáknak meg erősfeterött ké. ségin épitetött: ollyat, melly legh nagyobb részül Phariszusi, és az Apostolok hituel ellenközö, gyak. ran valcoztatott, és vgyan sok Papista irás tudoktü. lis, már sok articulufokban meg vettetött: ollyat, mellyben tsak külső emberektül találtatott gyer. meki, érdemes, gheögös, maga mutogató Isteni féle. löm viragzik: ollyat, melly kegyetlen birodalom. ereöszak és tsalárdság által hozattatott be, és vgyan azonok által többeterött, teriedöt, és mostis olcal. maztatik:

mazzatik: ollyat, melyben á Laicufok, (mint órá Papi renden kiueöl élő minden embereket értik) az fejedelmekkel egyetemben, á Biblia olvasásátul meg tiltatnak, az igazságnak feől kereséséül el voniattatnak, az Vrnak idueféséges pohárátul meg foztatnak, fok külömb külömb ceremoniacal és ferezésöccel megh terheltetnek, akár mireis reá kényszeritetnek, és az kegyetlenséggel, menyűő keőgianánt fenyezőő Romai feő Papnak birtoka alá vettetnek. Vallyons-nem de fölőtte igen tsalardul practicalnake, kik é tettetött okoskodások által, illy dőgleletes tudománt velünk el hitetni, és á Luther Marton hititül el szakasztani igyekőőnek bennünket; noha mind az által tsak eggyedül ebben adatik lelkünknek nyugodalma, kinek fondáló és epiteő mestere az Isten, acki merő azon ióság kinek regulaia az Isten ighéie, melly igazság: kinek bizonsága szent élet, kinek vége örök idueféség és boldogság.

XVIII.

10 Humana.

X. Végezetre, feőkeppen emberi méltóságokkal gyámolitiák magokat. Mert az enni fokszor magát hanta vette egy értelmű kérdődéken sokaság, vallyon fmi lehet egyéb emberi tanubizonságnál, melly á tuelgést nem oltalmazhattya? Igy inkább minden ő fundamentomiok nem annijra szent írásbul mint az Pátereknek, azoknakis hamissan és gyakran az ő elméiektől külömböző értelemben, citált és tsigázott írásbul erősfitetnek megh. Főkeppen pedig minden erősfégőkben az hittül el hailott fejedelmet hozza példaul be: holott mind az által *nem példakból, hanem Isten törvéniéből kellene itélni*. Annakokaért tsak egy Istenes ember se indullion ezen inkább meg, mint á réghi keresztiének látván, az Ariánusokhoz hailott, fok fejedelmeknek, seőt vgyan Tsáfszaroknakis hittül való szakadáfokat. Már reggen megh iduondólte azt az írás, hogy az vtolső időkben az Apostali hittül sokan fognak el szakadni. Melyből okot veszünk mi nem az el szakadáfra, hanem az imádkozáfra, hogy Isten az egyszer meg ísmert igazságban meg erősfítsen bennünket, és az tuelgőket az igaz vtra, mellyet illy alá való, emberi, és testi gondolatbul származott okoskodásokbul el hattanak, táuol úduén túlők á tuelgésőknek sötetségét, kegyelmessen meg tétetse, és az igaz kezőnséges keresztiéni Aniaszentegyháznak kebelébe el szakadhatatlan képpen ísmert be vegye.

XIX.

Es ezek valának amatiz tzielleteskék, mellyetker vgy mint egy közőnséges felelet gyanánt eleöl akaránk borsítani. Most immár neuezet szerint minden ő föl tett fundamentominak kü feiezésére terők, mellyeket (*Logiké és in formá Syllogistica*) minden ékeffen folyó szo szaporítás nélkül, rövidedőn kötelek igékben szedegetők, hogy azoknak

héuságos voltok, és sántikalások, minden olvasó embernek annijual inkább feiébe férhesőn.

ELSEO FONDAMENTOM.

Az ő hamis tanétásoknak gyanétása.

XX.

*Fundamen-
tum pri-
mum. Fal-
sum dog-
matum im-
positio.*

Ez egész veretkedésnek sommáiat imez argumentomba ecképpen foglalhatni őszue: *Valamely vallásnak ereősítői hamis tudománt keöltőnek az ő ellenkőző felekre, azt vgy mint ketségőst el kell hagyni. De az Luther vallásának ereősítői hamis tudománt költének a Papistakra. Azért a Luther vallását vgy mint ketségőst el kell hagyni.*

XXI.

Resp. ad Maiorem.

*Felelet a főlseő Propositiona. 1. Választást kel tennünk valamelly állatnak az ő valósága és tettei között: Mert gyakorta, láttatnak hamis tudományok származni valakitől, mellyből az egymás között valo ellenkőzők panaszt inditonak: de valóságban azért vgy nem találtatik. Annakokáért a hamis és idegen tudománynak gyanóságául, a valóságos tudománnak meg hamisítására nem szabad argumentálni. 2. Az mit egy, auagy keues köz nép tselekedzik, nem kell ázzal az egész tudománt gyalázn. Mert mod nélkül valo bolondság, és hamis dolog lenne az ha mindgyarást el szakadnál hitedül, mi-
helyen*

helyen egy avagy két Doctor, vagy boszszuságbul, vagy tudatlanságbul az ő ellenkőzőiének tudományát hamisolná. 3. Ha vgyan nagy sokaság tselekedneis ezt, meg sem volna azért elegendő okod rea, hogy hitedül mingyarást el szakadnál. Mert miképpen valamelly Mester embereknek vétkéért, az mesterséget őnnen magaban, nem kel megvetni: vgy a Tanítóknak vétkökért és szertelenségökért, a tudománt őnné magát nem illik el hagynod. 4. Vgyan azont hanniák mind minékünk s mind a Papistaknak szemeinkre a Calvinistak, a Photinianusokis azont, az Sidokkal egyetemben. Vallyons ki lehetne pedig olly tekketlen és álhatatlan ember, hogy ha ez valami részből bár vgyan igaz volnais az mi szemünkre hánnak, acki azért vagy az Calvinistákhoz, vagy Photinianusokhoz, vagy Sidokhoz hánana? Mert az hamisán keöltött és kűtsördült hír neu, iollehet az elmének foggyatkozása, és gyenghe auagy erőlen tudománnak iele: de mind az által azoktul, a tudománnak tisztasága meg nem raritatik, nem hogy tellyeséggel el törletnek. 5. A Paterek írásiban széllel sok effe-
le vétkeket találni, holott buzgoságoknak miatra az eretnekekre töb vétket fogtanak, hogy sem magokis benne találhattnak. Auagy azért meg kel-
le az Aciákat mingyarást, mint hamis tudománnak hirdetőiet és tsalárdokat vtálnunk, és tellyeséggel eleőlünk el vetnünk. 6. Ez Argumentomot vgyan a mi ellenkőző feleink ellen fordithatni, vgy mint

Papistak hamis tudománt keöltönek, vgyan önnen magára az Istenre, A Prophetakra, Apostalokra, Conciliomokra, Paterekre, Mi reankin. Az Istenre: kit azzal vádolnak, és vgyan hamissan, hogy á kigyó feiének meg rontásá Mariának tulaidonitottá légyen. Genes: 3. vers: 15. A PROPHETAKRA: kik felől azt álmadozzák, hogy ók á Limbus á Purgatoriumot, az io tfelekedeteknek érdemét hirdették és tanítottak legyen. AZ APOSTALOKRA: kikre á Peter fedelelemségének, tudományát, az szenteknek segétségül hiuását, és á beplántált auagy az emberben béöntetett igazságot kenik: holott az ő irásokban, ezekkel ellenközö tudománt hirdettének, és oltalmáztanak. A CONCILIAMOKRA: kiknek irások: paráznaúva téfzik: az az: á Conciliomok igaz Canonibul hamissakat formálnak. Mint ez meg tertzik Zozimus, Bonifatius és Celestinus Pápának historiáikból. Kik á Carthagobéli Conciliumra nem szégyenlették azt írni, hogy az Niccá Várasbéli Conciliumban á fölfeőség ő nékiek engettetett légyen, vgy hogy még á tengörön tul való Ecclesiákis igyeket á Romai székre appellalhassak. Melly nyuán való hamisságnak vétkét, önnen magok á Carthagobéli Conciliumban öszue giólt Püspökök meg tapasztalták. A PATEREKRE: kikreis az ő hamis tudományokat fogyák. Nemis bizonthatnak pedig addig vélek, mig az ő irásokat meg nem bermallyák, vizsgálha forgatták és v értelmeire csigázuán magokkal meg elegytik. Melyről

Index

Index expurgatorius elégh nyuán való tanobizontságot éezen: Melly irásokban nem szégyenlik azt írni, pag. 5. Hogy ók á réghi Catholicusokban fölötte sok téuelgősöket túrnek el, kitesnekke téfnek, mentönek, (excogita o commento) magyarázatot gondolván ráá, gyakran tagadnak, és hozzá ellendeő értelmeket találnak ráá, midőn az ellenközö félekkel való disputatiokban és hartzolódásokban eleő hoztatnak. No azért tsaládság nélkül, sio lelki ismerettel való tfelekedeté ez? Es á Paterek ellen semmi idegen tudománnak keöltéséc. MI REANK: (Mellyet 6. Nobis. inkáb minden articulusokban meg mutathatnank) azt irák, hogy mi á Conciliomokat és az Atiákat meg vetiök. Reihing. fund: 6. § 7. Holott semmiképpen mi őket küömben meg nem vetiök, hanem ha á derék szent irással nyuán ellenköznek: Hogy mi az Istent á gonofznak okáua teszük. Lessius pag: 95. Consult. Reihing. pag: 25. De ezt tagadgya Philep Melanthon á Protestánsokkal egyetemben Artic: 19 August. Confess:

Hogy minékünk á Christusban való két természetnek egyesülése semmi sem egyéb, hanem tsak á tulaidonságoknak egy másfal való közlése. Belarmin: lib: 3. de Christo. cap: 8. holott mi azt á ketőre egy másfal vgy választjuk meg, mint az eredetöt az ő tüle származottul: az eleöl iáro okot az ötet köüeteötül: á fá az ő gyöömölésötül: á kufciét, az ő belölő tsorgo pataktul.

Hogy mi á tselskedei béli véikeket, az eredendeő

deő bűnnel őszue keueriük. Melyte feleletők vagyón, in Apol: August: Conf: Hogy mi az akarattak minden szabadságát el rontniuk. *Lesius pag. 95. § 121. Conf: De mi különbben erűnk és tanétunk* Artic: 18. August: Conf: Hogy mi csak elménkből gondolt tulaidonitartott néfzező meg igazulást tanétunk. Efféle káromkodásokkal rakua *Bellarminus*. Hogy mi vétke életre valo szabadságot hozunk be, és a io tfeleködötet kü irtiok. Melly tálpón iáro ő hazugságok noha már vagy ezerfzer meg hamissétatott, mégis vgyan inkább minden leucl szalokra oda ispecckelik fotozzák. *Eztis az idegen tudománynak hamissan reánk keöltesét, vgyan a Pápiisták közül nemelleyek magok meg vallották.* Mert az boldog emléközeteő Luther Marton *D. in prefat: art: Schmalck* emléköztek egy neminemeő Galliabul külderött doctorrulákki nyłuán meg vallotta, hofi az ő kiralliaual tellyeséggel el hitették azt: hogy az Lutheranusoknál sem Ecclesia, sem feiedelemség, sem házasság nintsen: hanem minden ember válogatás nélkül csak vgy él mint az barom. szabad akarattya szerint. Alphonsus a Tíszarnak Spanior Cancellariusá Augustában az Ország gyűlésében szēül szemben ezt mondotta Philep Melanthonnak: *Sokkal különb hir volt Philippe, Hispaniaban ti feleőletek, mint itt a ti vallásokbul értettük. Sokan el hitették mi velünk, hogy ti az szent háromságot tagadgyátok; Christus és Maria felől Istentelenül szoltottok; A Sacramentumokat meg vesztegetitek: Az Vt Vaiso.*

Vatforáiát kőz vendégségnek szokása szerint szolgáltatátok; feiedelmeteket meg vetitek: a főtelmes buia életöt erősetitek, &c. Többet ide nem rakok, holott minden Papiista könyuek efféle ellenünk káromkodo hazugságokkal rakuak. Vgy hogy, ha azért valamelly religiotul meg kell embernek futamodni, minden egyéb vállás előtt, a Papiista hitűl kellene el táuozeni legh elsőbenis.

XXII.

Respondeo ad minorem.

Az also fogás a azt felelőm. Semmiképpen. *Respondeo* nem keölűnk hamis tudománt a Papiistákra, ha *ad Minorem* nem mindeneket az ő tulaidon magok irásibul tamasztunk ellenők kei példát hoz erre eleő a Iesuuita, azokbul nyłuán meg terzik. I. Philep Melanthon azt irta; Hogy a Papiisták semmit sem tanétnek a hűt felől, melly által bűnőinknek botsánatiát venneők. Ez ellen támasztia elő pag: 13. *Aquinas Thomast. pag. 12. §. 115. a. 4. és a Tridentomi Conciliomot seß: 6. cap. 8.*

Felelők. Az hű, auagy csak őnnen magaban minden tekéntet nélkül vétetik, az mennyben io szágos tfeleködöt. és kézfűlet az iduefégte: auagy tekéntet szerint, az mennyben meg foghia a Christus érdémét, és egyedül csak ez által iduezűlünk. A főlőtt a Papiisták megh engedik: *de ezt be nem vészik.* A hűet, az mennyben io tfeleködöt, és hitel, aiánliák Thomas Aquinással: az mennyben pedig bizodalom és meg igazulásnak eszköze, meg *D* csufol-

*Ha tanétne-
ke a Pápi-
stak valamit
a hűt felől?*

*Fides consti-
deratur Ab-
solutè vel
Relatè.*

tfufollyák, kű füeölkik. Azért bizonyára semmit sem tanétnak a hűrűl, melly által az iduefség vé-
Tőuelegnek tetik. Mert a hűtnek *definitioiában*, tudni ilik: Mi
 a hűtnek *Mi* legyen, vétköznek, mert tlak azon pufzta hi élert
 volta, és *ti* fű-
ti felől. veszik. Tőuelegnek az ő *tisztinek* magyarázatiába-
 nis. Mert tagadgyák, hogy tekénteire nézve, az
 mennyben Christus érdemét meg foghia, és vgyan-
 tlak egyedül őnne maga idueziatson.

XXIII.

Ha az em- Azt *parantolliák* (ygymond Philep Melanthon)
ber iduófsé- kogy a lelki isméret kételkedgyék bűnei btsánatiának vé-
ge felől ké- tele felől. Felel erre a Iesuuita pa. 13. 14. 15. és azt mő
telkőthetne- gya: hogy nem kételkedést, hanem tñak rőttegést és felel-
ke? met vör a lelki ismeretbe. Felelet: A felelőm auagy
 a bizodalommal egyűt iár; és az, fiui félelemnek
 mondarik: vagy az bizodalomtul el vált; és az,
 szolgai félelemnek neueztetik, *Amaz* a kételkedés-
 nek helt nem ad: *Ennek* pedig mindenkor közös
 tárfa. *Amaz* a Papikolák nem értik: ezt vitatiák.
 Azért a kételkedést a felelemtul soha ki nē rekész-
 tik. *Costerus* ezt niluan iria (in Ench: cap: 4. de fi-
 de. m. p. 18. *Fidei certitudinem citra omnem dubita-
 tionem noluit Christus in nobis esse. Az hűtnek bizonyos
 voltát, minden kételkedés nélkül nem akarta Christus
 bennünk lenni. Concili. Triden: sess. 6. cap: 9. Non esse
 asserendum, oportere eos, qui verē iustificati sunt, absque
 ulla omnino dubitatione apud semetipsos statuere, se esse
 iustificatos. Nem kell azt vallani, hogy azok akkik va-
 loságossan meg igazitattanak, tellyeséggel minden kétel-*

kődes

kődes nélkül magokban el tőkelliék, magokat meg iga-
 zultaknak lenni. *Andradius in def: Concil: Trid:* arrá a **Andrad.**
 mi a Iesuuitak, ekképpen irtanak. (*Fidelis quidem
 firmiter sperat vitam eternam, & quod maius est, confi-
 dit etiam, non tamen certò credit, sed dubitat, spes enim
 fallere potest. Az hű ember bizonyára erőssen rement
 örök életire, és az mi meg ennélis nagyobb meg bizikis, de
 mind az, által bizonyossan nem hiszen, hanem kételkedik,
 mert a reménség meg tñalhat*) meg felelni akaruan azt
 mondgya: hogy a reménség valami ketelkedést
 vifel alatonban magáual. *Petrus a Soto in Confess: Petrus a So-*
P. Tutum & humillimum est de Dei in me gratia atque *ta*
presentia DUBITARE. Bátorágos és igen alázatos
 dolog, az Istennek en hozzám való kegyelme és ielen vol-
 ta felől kételkednöm. Sohól semmi egyéb sem-
 köueközhetik a Papisták fogásibul, hanem tñak
 mereő azon kételkedés. Mert az meg igazéto hű-
 töt tñak azon pufzta hitellel, és nem bizodalommal
 határozzák meg: Es az bűnnek btsánatiát nem-
 egyedül a Christus érdemében, és az kegyelemnek
 ingyen való igéreibben, hanem az embernek illen-
 deő maga viselésében és io tñelelkőderiben vélik,
 helyhőztetöttnek lenni. Miel pedig hogy az mi
 szüünk, a mi tñelelkődetünknek fogyatkozása, ér-
 demünknek semmissége magunk méltatlansága,
 felől meg gyeőz bennünket: vallyons mi iőhet
 ebből egyéb kű habozásnál és szolgai félelemnél,
 reszketésnél? Mi pedig az szent irásbul az hűtő
 bizodalomnak mondgyuk lenni, és az mi bűneink-
 nek

D 2

nek bocsánatiát csak egyedül az Christuson helyhezterítők. Mely holott minden hiueő embernek tulajdonítatik, onnan származik e szótan a kegyelmnek és iduőségnek bizonyos volta, és ezt az Istent igérők, az Istennek esküvései, az Sacramentumoknak ereie, a bűn bocsánatnak hatalma, az szeléléknek meg pertsérlése, és az mi imádságinknak meg ígért meg halgatása, minden felől erőfgetik és építgetik.

XXIV.

Ha valliáke 3. Azt tanétiak (tovább megyen Philippus) hogy azt a Papi- az embernek bűnnök bocsánatiát vésszik, az önne magok sták, hogy az méltóságáért, nem tanétnak arról, hogy hiadunk kellesek, embernek, tu hogy ingyen az Christusért adassék bűneinknek bocsánatlaidon maga ia. Ez ellen ír pag. 10. Concil: Trid. sess. 6. cap. 8. Et méltosága- Thomas ad cap. 11. Rom: Felelet. Igenis igaz az, vaért meg bocsánatát Philé Melanthon irt. Mert noha ingyen, és nem az méltó, tellyes, és minden fogyatkozás nélkül való érdemből mongyák az megh igazulásnak első kegyelmét szárnázni; mind az által vgyan semmiképpen kü nem rekesztik onnan a io tselekedőket, de az hűttel együtt, sok egyéb io tselekedeteknek képes és illendő érdeme által variak iduőségöket. Annakokáért nem csak az Istennek keduében, vgy mint legh seőlső okban: nem csak az hűtben, vgy mint egy el veő eszközben: hanem valami iol kezüleő tselekedetekben, az emberbe sok gyakorlas által be plantáltatott io magá viselésében, és vgyan az embernek tulajdon magában

gában tapasztaltatott méltóságában vélik Isten eleőt való meg igazulásokat álláni. Es az egyettért tette Philep Melanthon, az oda föl eleő hozott mondásában.

XXV.

Philippusnak sürő füstinek mondgya azt a Iesuuita *Az elég te-telekrül.* p. 16. lenni, ammit aric: 11. irt. Hogy a Papisták azt tanétnak, hogy az elégtételök szükségeffik legyenek az örökké való büntetésöknek valtságokra. Mert a Tridentomi Concilium kulömbet ért affelől sess: 14. Con: 3. Felelet. Az Apologiában ezeket az ígéket föl nem találni; de így számlállyá eleő Philippus az mi ellenkőző feleinknek vélekődeseket p. 184. edit: Ltpf: in 8. Fatentur &c. Meg vallyák önne magok, hogy az elégtételök nem használnak (ad remissionem culpæ) az veteknek bocsánattiára, hanem csak az büntetésöknek valtságára: akár Purgatoriumbeliek akár egyéb rendbéli (pénak) büntetésök legyenek azok. Mert ok errül így tanétnak, hogy a bűnnök meg bocsátásában, Isten (culpam) az vétet nagy adoságot minden eszköz nélkül meg bocsáttia: De mind az által miuel hogy az Istennek igazsága azt kiánnia (peccatum) hogy a bűn meg büntettesék: azért az örökké való büntetést idő szerint való büntetésre fordittia. Aztis hozzá tésszik: hogy annak az ideő szerint való büntetésnek egy része a kultsoknak hatalmából bocsáttassék meg, egy része pedig az elégtételök által fizettesék meg. Vallyons mit költeőt itt Philippus reaiok? Nemde nem igazan felelték kü a Papicolák értelmét? Bizoyára azont vallya

vallya a Trid: Conciliumis sess: 14. Azont oltalmazza Bellarminus lib: 4. de pœnit: cap: 2. seqq. Philippus iol lehe: pag: 190. a többi közt, az igékertis oda-tette, melyeket Belarminus lib: 4. de pœnit: cap: 13. meg hazuttol: *Quid monstri &c. Mi szörnyűség té-bát azt mondani: hogy az Ckristus elég tetele váltsa meg az mi vétkeinket, az mi büntetettéünk váltsték meg az mi örökké való halálunkat?* De ő ezt csak az meg fi-zetésül auagy segítség nyújtásul érti. Mivel hogy a Papicolak azt tartják, hogy az örökre való bün-terésök ideő szerint valokká változzanak, és ezek-ért (*operibus indebitis*) ollyan tselekődetinkkel kikkel nemis tartoznank eleget tehesünk. Innen köueközik azért, hogy az ideő szerint volokká változott örökre való büntetésöket mi magunkcu-lis meg valthatiuk. Sőt Bellarminus lib: 4. de pœn: cap: 12. nyúlán vallya ezt, f-mond: *Quamuis satis-factiones nostra non sunt ex condigno compensationis mor-tis aeternae: tamen opera laboriosa, quae cum Dei auxilio fiunt a pœnitentibus, siue ex congruo, siue ut dispositiones concurrere & PRODESSE ad culpa remissionem & MORTIS AETERNÆ LIBERATIONEM, scriptura & Patres perspicuè docent. Noha az, mi elég-tételink nem tellesképpen méltó és érdemlő meg fizetésé az örök halálnak: de mind az által az, fáradságos mun-kák melyeket Isten segítségéből a Pœnitentia tartók tse-lekősznek vagy képes és illeendő képpen, vagy vgy mint iol készület képpen ősz-ne találkozuán HASZNALNAK a vétkeknek bocsánattárára, és az ÖRÖK HALÁLBUL VALO*

VALO KÜ SZABADULASRA mind az irás, mind az Paterek azt nyíluan tané-ák. Holot azért a bűnös gyanő ember, ki az ő eleget téuő io tselekődetiuel, ha szintén nem tellyes és elegendő képpen való tselekődetiuelis; de mind az által illendeőuel, ő-rök halálát meg váltsa, azt mondgya; és lib: 2. de pœnit: cap: 12. ezent nagy beűségőssén oltalmazza: azért ennek reálok bizonytásat nem szükség töbre terieszténünk.

XXVI.

Szeméremtelen áll ortzának neuezi a Iesuica. *Az hűtrül pag. 16. azt a Philippus mondásat: hogy az Baratok a és az Chri-bűt feleől, a Christus érdeme feleől az hűt által való stus érdeme-meg igazulás felől semmit sem tanétottak volna. Ellene rül mit ta-támaftia Thomas Aquinaft par: 3. quest: 62. Arti: 5. nitának. Et Conci: Trid: sessi: 6. ca: 7.*

Felelet. Ha szintén valaha emléközet voltis a hűtrül, és az Christus érdeméről: mind az által de-rék keppen és inkább mindenkoron csak az io tsele-kődeteknek aianlásában és oltalmazásában forgo-lottanak, mellyrül a Diákok önne magokis (*sub primo reformationis tempore*) az hűt dolgának igazga-tásának első kezdetiben panaszolkottanak, mint ezt az Imperiumnak statusi a Tridentomi Concili-umnak ellenzésében emlékezetben hatták pag: 17. Annak fölörte ha hűtöt neueztenek, azon nembi-zodalmat, hanem historia szerint való hitelt ertöt-tenek: Mikor ismet a Christus érdeméről tanétot-tanak, azt iol lehet az idűesslegnek kezdetinek, de nem eggietlen egy fundamentomianak és feiének az mi

az mi érdemünket onnan kű rekesztuén, valottak lenni: és innen az emberben valo igazságot, és nem az Christus érdemében tulaydonitattat oltalmaztak. Es így semmi olly emléközet nem lett az hűtűl, hogy bizodalom legyen: sem az Christus érdeműl, hogy egyedűl valo elégtétel légyen: sem az hűbűl valo meg igazulástrul, hogy az ingyen valo tulaidonításbul és meg bocsátásbul állion.

XXVII.

Az ő szer-
zetiokrul
mi értelem-
ben legyenek.

Bolond gondolatnak mondgya lenni pag: 17. azt: hogy a Pápák az ő traditioikat auagy talalmányokat, sokkal nagioob szorgalmatossággal kiűnniák meg tartatni az Euangeliummal. Mert az Ecclesianak törűenűj nem iárnak az Euangelium elűtt, hanem hogy igazán, helyhez tetnek az Euangeliumi méltosságnak közben iárása melle.

Felelet. A Papicolak elméieekkel különbet oltalmaznak: tfelekűdetiűdűekkel különbet mutatnak. Az Euangelium, az őrűeknek hálaadással, valogatás nélkűl valo meg euésere tanét bennűnket 1. Tim: 4. 3. A Romai Ecclesia azt tiltia. Az Euangelium az egyházi szolgaknak meg engedi az hazaságot. 1. Cor: 7. 3. 9. 1. Tim. 3. 3. 4. 12. A Romai Ecclesia tiltia. Az Euangelium, az Vr Vafűforáiat mind az két szeműly alatt parát sollia nyoitani. A Romai Ecclesia, mind azzal sem gondoluan, különbben rendelte. Es ezűket az ő szerzesűket, oly igen keműny feniesűg álat akariak meg tartatni, hogy ennek így nem lécele, mingiárast s enclelek

felek ellen valo vűket nemzene, mint az meg bizoniiodik. *Causa 25. quest. 1. cap: Nulli, et Capite violatores.* Auagy nem helyhűztetike ők itt a Pápák talalmányt az Euangeliumnak eleiben? Mert ha nagyobbat vűt a Pápá szerzésűnek meg szegheűdie, az Isten törűeniűnek által hűgoiánál. Niluán tűb méltosűg tulaidonitatik, es szorgalmatosban meg tartatni kiűantatik az Euangeliummal.]

XXVIII.

Az Papistaknál valo szenteknek tiszteletit mi baluányozással rakuának mondgiűk lenni, de azt a nek tiszteletokrul. *Iesuitta pag: 18. szidalomnak tartia. Mert az szentek tsák vgy, mint közben iárűk, és nem vgy mint meghváltűt hűuattatnak segűtsűgűl.*

Felelet. Az ő elműeiűk isműt kűlűmbűz az ő tfelekűdűetiűdűktűl. Mert hogy ők az szenteknek Isteni tiszteletűt tulaidonitfanak, és így a Pápálok kűzűtt vtálátos baluányozas legyen, tsák ebbűlis elegűge meg teczűk.

1. Mert Máriaat imadgiak, vgy mint a kilgyonak meggyűdűzeűiűt és feiűnek meg rontoiat, *In orat: de omnibus membris Mariae. In Antipho: de Domina nostra. In Psalterio Mariae Psalmo 51. 3. c.*

2. Mert az szenteket vgy hűurak segűtsűgűl, mint iduűziteűdűűket meg valtoioikat, meg szabadicoioikat, az Istennek haragiatűl, az bűnűl az őrűdűgűl és őrűk karhozattul. *In Psalterio Mariae. Psal. 41. et 130. In litania Mariae et hortulo anima. In suffragio.*

Apost:

I

3. Mert

3. Mert az ő reménységöket és bizodalmodkat az
szentekben helyhezítették. *In Psal: Maria Psalmo: 30. et 45. In ordinario Hildesheimensi de Compass: Maria. In hortulo animæ. In suff: Confess: Iohan: Faber, in orat: funeb: Maximil: 1.*

4. Mert a Mariának nem annira az közbeni-
rásnak, mennyre a parantsolatnak méltóságát tu-
laidonétiák ama versek szerint, mellic in Hortu-
lo Animæ eckepen vannak meg írva.

Gaude Matrona Cælica.

*Tu ancillam Iesu Christi, Te vocare voluisti.
Sed ut docet Lex diuina, Tu ipseus es Domina.
Nam ius habet et ratio, Matrem præesse Filia.
Ergo ora simpliciter, Et præcipe sublimiter.
Ut nos in mundi vespere, Ad regna ducat superas.*

Az az:

Te Iesus Christus szolgálóianak,
Magadat hiuni akartad
De mint tanét az Isten törvénye
Te ő Aszszonya Vagy.
Mert az igazság és okosság azt tartja,
Hogy az Anya Föllyeb Le-
gyen az Fianal.
Azért imadkozzál egy ártalliban,
Es parantsolly nagy erősen.
Hogy minket ez vilagnak estuelin
Föl vigyen az menyországba.

5. Mert

5. Mert az szenteknek főképpen pedig az szűz
Mariának, kegyelemnek és menyei ioknak oszto-
garását, és tulaidonítását adnak. *Antoninus part: 4.
Summa tit: 25. Et Bernhardin: in Mariali.*

6. Mert az ő imádságotskáiokban az szentek-
nek, dicséretnek áldozatiát ájánlonak. *In Psal: Ma-
rie Psal: 53. ő hozzáik gyonnak Psalm: 93. ő nekik
aianliak magokat és mindeniket; Eő nekik épérnek
Templomokat, szentelnek innepeket; eő reáik
eskűznek, fogadásokat ő nekik tesznek; és töb
effele és ezekhez hasomlo dolgokat: mellyek sen-
kit sem, hanem csak egyedül az Istent illetik, az
szenteknek, nagy szörnyu báluányozásnak bille-
ges vétkéuel, tulaidonitonak. Mellyet Ludouicus
Viues sem tagad ad lib: 8. Augustini de Ciuitate Dei
cap: vlt: Ha ki erre töb bizonságot kíván. Rainold
Ianos könyueit De Ecclesiæ Romanæ Idololatria.
forgassa kérem és intöm. Hanem mégis eggyel
meg szerzőm az Hippolitus Gnaninonius Ingolsta-
diamban, cum censura Decani facultatis theolo-
giæ 1610. esztendőben nyomtattatott könyüé-
bül melly könyűnek im, ez neuezetett attá. Vom
greuvel der Vervvüstung Menschlichen
Geschlechts, az az: Az Emberi NEMNEK PUZTA-
SAGANAK VTALATOSAGARUL. Abban
az könyűben magar mondgya lenni (Maria.
Ihrer Iungfrevvlichen Keyserlichen Maje-
stat*

*stát Vnter Allen vnterthänigstes, Allerde-
mütigstes, Aller-ueruorffnestes Knechte)
Mária nak iffiu aszony Tsázári folségének, minde-
nek közöt legh alázatosb, leg el veretieb fíolgats-
káiának. És á Dedicatioban, auagy az könyűnek
ajánlásában é dicséretőket adgya neki: Der al-
lerheiligsten, Großmechtigsten, vnd un-
überwündlichsten Fürstin vnd Frauen,
Frauen, Jungfrauen Maria, Gekrön-
ten Keyserin des Himlischen Reichs, Groß-
berscherin der neun Englischen Heerscha-
ren, Gebornen Königin in Israel, Churfür-
stin des gelobten heiligen Landes, Fürstin
aus Juda, Triumphirenden Zerknirsche-
rin der alten Schlangen, gewaltigen Über-
winderin der Heyden, Siegreichen Ver-
wüsterin der Ketzer, Allermchtigsten,
Frauen der gantzen Welt, Jungfrew-
lichen Gespons vnd Mutter des Aller-
höchsten, &c. Meiner nach Gott Aller-
gnedigsten Frauen. E titulusis á mennira
á fogyatkozott magyar szónkkal hozzá férhetünk,
ier magyarazzuk meg: Az mindeneknél szentségesb,
nagy*

nagy hatalmasb, és legh győzhetetlenb Hertzezné nek és
Aszszonnak, az iffiu Aszszonnak szűz Maria aszson-
nak, az menyiei országnak Coronas Tsaszarnéiának, á
kilentz Angyal seregnek nagy hatalommal vralkodoiá-
nak, Israelnek születött királnéiának, az áldot bent föld-
nek gondviselő Hertzeznéiének Iudábul valo Hertze-
nének, á réghi kilgyonak győzödelmes meg rontóiának, á
pogányoknak hatalmas meg győzeőiének, az eretnékeknek
győzödelemmel gazdag puztitoiának, ez egész világ-
nak legh hatalmasb aszszonyának, az legh felségesbnek
iffiu aszszony egyesének és Annyának &c. Isten vtán en-
nekem legh kegyelmesb aszszonyomnak. Melly igékből
auagy tsak magokbulis küetzik, hogy ha Isteni tiz-
teletőt nem téfzeneke Marianak á Pápicolak, és v-
gyan azért ha nem méltán vádoltatnake Báluá-
nyozoknak. XXIX.

Es ezek valának ama het tudományok auagy
tanétfok mellyeket é Iesuuita vitat, hogy hamis-
san keöltöttünk reáiok, de heiába. Többetis vet
vtánnapag: 19. & 20. Mellyeket holott tsak meg
illet, és elegge meg vagy on feleletiök, in Anti. Les-
sio pag: 508. & seqq. ezön többet nem akarunk mu-
latni. Mert é fundamentomnak meg magyaráza-
sában valamik ez vtan köuetköznek, (á pag: 20. vsq.
ad 25.) tsak merő azon kiáltások és Sireneknek tsá-
logato éneki, mellyeket á gyermekzek, és must-
tul föl pösdül embereknek modulállyon bátor, és
nem az mérész fziueő, és az valoban valo igazság-
nak szeretőinek.

Meg szerzésnek a vagy be taráglia zafnak oká-
ert tetter a Iesuuitának hogy eleő számlállyá a té-
uelgésőknek szörnyűséget, mellyeket mi köztünk
származtának mond lenni, hogy ezzel az mi igaz
hűtünket gyanofságban hozna. I. Vadollya Phi-
lippust, hogy ad Rom: cap: 8. azt írta: hogy az Istennek
tulaidon és saját tfeleködési volt legyen, miképpen a Da-
vid hiúas, azonképpen a David paráznasaga, és az
aralo Iudásnak is Istenelensége.

Felelet. Mi legyen az mi értelmünk az bűnnek
okai feleől, meg terzik, ex artic: 18. August: Confess:
Tudni illik: Hogy a bűn lenni Isten sem taná-
tsollia, sem kenszöréti: feőt inkább tiltia, minek
előtte lenne; megtátoztattia midőn léfzen; és
meg bünteti, minek utánna meg lett. Ha első efs-
tendeiében Philippus valamit maga gondolatlanul
irt, botsánatot érdemi rola, azért mert az után kö-
uotközöőre ideőkben meg igazgatta és meg iobitor-
ta. Mert az ő elméiét elégge ki nilatkozattat az
Cantuariai Erseknek, mikor ezt írta: Hozattatnak
szörnyű mondások eleő. Akkit akar meg keménit és
chez hasomlók. Honnan így okoskodnak; hogy Isten hait-
ia re az embernek szinét és gondolattait, hogy gonoszúl
tfeleködgyék. Atkozot téuelgés az. Es t fak az. igének
folyásában is nyilván kü tetzik: Hebrais verba actiua sa-
pissime permissio nem significant.

Az sz. Ha- I. Feddi Luthert, mint ki az szent Haromságrul ha-
romságrul. mi szan

mi szan ertött volna; Rész szerent, hogy e versöt:
Szent Háromság, egy Isten: Irgalmaz nekünk: a Le-
tániabul kü vettötte legyen: rész szerent, hogy az ő
lelke, az HOMOUSION igét gyölölte volna. Lutter
mellé helyhezetti Philippet akki Ioh: 10. En és az
én Atiam egyek vagyunk az Fiunak (Homousiáit)
állat szerent az Atiánal egy voltát iegyzeni, hogy tagatta
legyen.

FELELET. Ez nem vetekődés, hanem ka-
romkodás. Mert Luthernek és a Protestáloknek
elméiök az állat szerint valo egy Istenségrül és a
személyeknek háromságáru elég niuan vagyon,
Artic: 1. Aug: Confess. Azt az imatságos könyvet ak-
kiben azt a versöt kü hatta volna nem lattuk. Bár
vgyan szintén vgy volnais, mind az által kétség
nélkül nem az szent Haromságnak tagadásábul, ha-
nem más okokbul történhetött azis. Es auagy nem
gyakorta találtnaké a Litaniában és egyéb éne-
kinkben az szent Háromságra teréfink? Az Ho-
M O U S I O S igét nem mondgya, egy atallyaban Lu-
therus, hogy gyölölne, hanem tekintetre nézue ha s i o s.
gyiülölne is azzal nem léne mingyaraft eretnöcke,
Mert nem az igékben, hanem az értelmében áll az
eretnekség. Vgy Philippus is hogy Arriushoz soha
sem haitot; ex Locis Communibus, és egyéb irafi-
bul meg terzik. Az szent Iánosnál valo mondás-
rul. Ioh: 10. Tomo 1. Operum p. 749. E mondás iga-
zán alkotmaztatik, ama tudomának meg erősítésé-
re, hogy Christusban, az Isteni természet mindenható lé-
gyen.

Respond.

Art. 1. Aug.
Confess.

HOMOU-

gyen. Annak utánna első számlállya az Ariannu-
foknak patuarkodásokat, az akaratoknak egygysé-
ge és egy volta felől. Vegezetre béueb voltáért
aztis hozzá téfzi: hogy ha szintén az Arrius ma-
gyarázatia lenneis gyeződelmes, mind az által
vgyan erősebb és világosb bizonságokat találának
Christus Istensége felől. Hogy ha ez Arriussal va-
lo őszue szűrt barátság; itéllie meg akár melly ian-
bor okos ember?

XXXII.

3. Az Chri-
stusnak po-
lbeli fai-
almiról.

III. Korpázza Brentius, és Iacobus Andreasi, ez ő
mondásokert, hogy Christus Vrunk a kertben és a keresz-
tán az pokolnak lángját érzette és megh költölte legyen.

FELELET. Az Lángon nem értőnek ők terné-
szet szerint való tüzet, mineművel a Pápisták ál-
madoznak; hanem az ő szíuének nagy faidalmit és
szörnyű rőtteget, és az Isten haragjának sannyaru
erzését. Mellyről szól David Psal: 18. vers. 5. 6.
Környül vettének volt engemet az halálnak köte-
lei: és az álnok embereknek foksága rőttenet vala
engemet. A pokolnak kötelei környül vettének
volt engemet: előmet vették volt az halálnak tö-
rei. Psal: 22. ver. 1. En Istenem, en Istenem miért
hagyal el engömet, és miért tauozál el az en megh
cárásomtól, és az en iaigatásimnak beszéditől?
Psal: 88. vers. 17. Az te busulásidert raitam által
mentenek: és az tőled reiam botosattatott félelmet
meg szoritottak engömet. Christus azért az ő sz.
Attiának haragiat ez vilagnak bűnéért erezuén, a
pokol-

pokolnak faidalmit ideig erőttnek igazán mon-
datik.

XXXIII.

Flaccius Illyricus téuelgését veti szemünkre,
hogy a bűn (Substantia) magában allandó állat le-
gyen. Mi gondunk nekünk ezzel, kik azt a tudo-
mánt art: 1. Form: Concord: egyenlő Lélekkel meg
vetiük? Előnkben veti Bucerus mondásatis, in ca:
3. Matth: Hogy a Christus körösztsége egy szálnéra sem
szükséges. Mellyet hogy ha (de necessitate absolutâ)
egy általlyaban való szükséges voltául akariz érte-
ni, igaz: ha pedig tekénteire és rend szerent iáro
szükséges voltára, hamis. A Magdeburgiakat veti e-
lőnkben, kik azt tanétiak; hogy Christus körösz-
tsége és Ianosé haszonra nézue egy-mással egyez-
zön, és hogy a kicfinded gyermekök (Actu) tfele-
kődetben hidgyenek; Vallyons mi keptelenség
Lappaghat itt? Mert az a tudomány fundáltatott
Mar: 1. vers. 4. Keresztel vala Ianos a pusztaban, és
prädikálha vala a meg térének keresztséget, a bű-
nőknek botosanatiára. Luc: 3. vers. 3. Es méne a
Jordan vize mellet való tartományba, prädikaluán
az meg térének keresztséget, az bűnnek botosanatiára.
Matth: 18. v. 6. Valaki meg botrankoztat valakit,
ez kicfindiök közül, KIK EN BENNEM HISZ-
NEK, &c.

Mar: 10. v. 14. Engedgyetek en hozzam iönni
a kicfindedöket, és meg ne tiltsátok őket. Mert il-
lyeneke az Istennek Orszaga. &c. Imez pedig Mat.
18. vers. 6. Marc: 10. ver. 14. & seqq.

3. Lutherus. Végezetre Lutherusnak némely kemény mon-
 nak egy ne- dasit veti eleő, io tfelekődetekröl. I. *Quanto sce-*
 hany kemény *leratior es, tanto vicinior gratia.* Hogy valameniucl
 mondasról. *fertelmesb vagy, anniucl közelb vagy az kegyelemhez.*

1. *Quanto.* Ex Postilla Eccles. sup. 5. Dom. Trini: FELELET.
 Az Német könyben az igék ekkeppen folynak:
Du must nicht verzagen, ob dein Gewis-
sen gleich zappele, vnd die Sünde jühet.
Dann je schandlicher du bist, je ehe Gott die
Gnade eingibt. Az az: Ketségben nem kell ésned,
 ha szinten a te lelki ismeretöd rőbögis, és érzi a bűnt.
 Mert mennél gyalázatosb te vagy, Isten annyucl hamar ab
 noitia tenéked, és adgya te beléd az ő kegyelmét. Mely-
 ből meg tertzik, Hogy Luther Marton nem az vét-
 keknek meg tfelekedeferül, hanem az meg let vét-
 keknek meg ismeréséről, szollyon illy értelmmel:
 Mennyucl gyalázatosb bűnősnék ismerőd tema-
 gadat lenni, annyucl közelb vagy az kegyelemhez,
 Holot az bűnnek meg ismerése az Idueégnek első kez-
 dése.

2. *Iustus in* 11. *Az igaz ember minden io Czelekődetiben vétkö-*
omni opere zik. FELELET. Igenis igaz ez, az io Czelekő-
hano peccat. dethez iárucl tőkéletlenség, auagy fogyarkozás
 miât. Mert a tfelekődet az menyben eggyez a Tör-
 uénnel annijban io: az menyben pedig tüle kü-
 lömböz, bűn. Nem adatik pedig olly tfelekődet,
 melly valami részből a Törüentül el nē tántorod-
 nek.

nec. Mert sohol semmi sints tőkelletes. Tfele-
 kődünk bizoniára valamit, de nem mindent: Tfe-
 lekedünk az szent Léleknek segétségéből; mind
 az által a test mindenkor ellene áll, s azt tfeleke-
 fzi az mi a Törüeny ellen vagy-on, és annak okáért
 a iot rész szerint gonoszisra téfzi.

III. *Semmi bűnök kárhozatra nem vethetnek, hanem damnare ni-*
isak az egy hitetlenség. FELELET. Ez sem ártalmas *si sola in cre-*
 mondas, tsak igazán értesék. Iollehert minden *dulitas,*
 vétkek kárhozator érdemlőnek: mind az által ak-
 kik el kárhoznak, nem annijra az ő vndok vétkö-
 kert, mint az ő bűnőkert adator eleg tetelnek meg ve-
 teséért kárhoznak. Es ez az, az mit nekik mondo-
 nak. Ommia peccata damnare materialiter solam
 incredulitatem formaliter. Hogy minden bűn az ő
 mi voltaban Kárhozatra vesse az embert, de az ő mine-
 mő voltaban, uagy ábrazatiában formaiában tsak az egy
 hitetlenség.

IIII. *A io tfelekődet nem tanetathatik, hanem ha meg fidem.*
serted hitődet. FELELET. Tudnunk kell azt, hogy
 a io tfelekődet vagy az Isten előtt valo meg igazu-
 lasnak teteminieben elegytetik, vagy mint Pœni-
 tentionak gyümöltse vgy tanéatit. Amott a hitőt
 meg fercik it meg mutatitak. Amott a hit tsak egie-
 dül igazit meg: itt nintse giedül, hanem az szeretet
 által munkalkozzik.

V. Feleségősségre gondot viselni, minden ember-
 nek oly igen szűkséges, mint enni, innya alunni.
 FELELET. Lu. herus nem iauallya a mértéklet-
 len buia- re.

len buiaságot, hanem szent Pál értelmét hozza elő.
 I. Cor: 7. ver. 3. Az ferfiu minemű io akarattal tar-
 tozik az ő feleségehez, azt megh adgya az ő felesé-
 gének: ha somlatosképpen az Afzfzonyállatis az
 ferfiunak. v. 8. 9. Mondom pedig az özüegy Fer-
 fiaknak, és Afzfzonyallatoknak, hogy io nekiek,
 ha vgy maradhatnak, mint en. Hogy ha magokat
 meg nem tARTHATÁK, házasságban éllyenek. Mert
 iob házasságban élni, hogy sem mint éghni. Nemis
 szoll egy álcallyaban, mint ha az magokat meg tar-
 toztathatokat kénzfőrétenie az házasságra: hanem
 határozua, tudni illik, hogy az Afzfzonyállattal
 való élés szükséges legyene mind az emberi nem-
 nek megh tartására, mert é végre rendelte Isten:
 mind pedig á göriedőzesre nézue, mellyet Isten ez
 oruossággal akart meg oltani. Holott iob meg ha-
 zafulni mint éghni.

VI. *Ha nem akar á feleség ióion az szolgálóia.*

6. *Si nolit
 vxor, veniat
 Ancilla.*

FELELET. Nem io vallya ezzel Lutter á Pa-
 ráznaságot, hanem azt akaria mondani; hogy: ha
 á feleség engedetlen, vakmereő hogy attul mint
 egy gonoz hűci hagyottul el válhatik: és á Tőrueny
 szerent meg let el válás vtan, szolgálóiat az szent
 házasság törüenie szerent feleségül el veheti. Mint
 Ahasuerus Kiralijs tfelekődek el vetuén maga mel-
 lől az engedetlen Vasthit, és vette osztán magának
 tárful az szolgálóiat Esthert. Esth: 1. & 2. Lásd
 meg béuebben ezt á Lutherus elmeiének meg ma-
 gyarázását. *Pistorius Anatomiaianak* Nemet nyeluen
 való

való examennyeiben. *Theolog. Vitembergenses p. 61.*
 & Hafsiascos p. 95.

VII. Végezetre: *Sokkal iob á Szűze ségnél á Ha- 7. Multo
 zafsig. FELELET.* Ha Barát szerzeti szűzesé- *prastantius
 gőt auagy egyedül való életöt értesz ezön. Igen fő- est virgini-
 löttébbis igazán írta ezt Lutherus. Mert ez rit- tate matri-
 kán vagon kenfzererés nélkül, inkább mindenkor monium.
 kep mutatő szörnyű téuelgésekre fundaltatott és
 igen gyakran á buia göriedezésekkel határos.*

XXXV.

Ezekis á mi gyalázatos és vtálatos téuelgesink-
 nek elemizneségi közül valok voltanak, mellye-
 ket á Iesuuita vgyan orrunk alá szítani akart, mel-
 lyekert hat százat rakhatnánk mi ő eleiben, ha azt
 az mi előnkben vett szándékunk engedné. Elég
 légyen ezeknek meg mutogatása, mellyek az mi el-
 lenkező feleinknek álnok tsalárdságit elégge szem
 eleiben rakiak: Holott ők, az mit bizonyosan azt
 vallónak seőt tfelekedetiokkal meg bizonito-
 nak; hogy ők azt vallának, tagadgyak: Az ellen
 ismet, az mit mi nem tanétunk, reánk fogyak hogy
 azt tanétuk: Mellyeket ha felőlünk tudnak f ér-
 tőnek, fölote gonofzok; ha nem értőnek tellyes-
 seggel meg vakultak, és annakokáért mint vak ve-
 zetőket méltó el hagynunk, és tölők táuol iárnunk.

XXXVI.

MASODIK FUNDAMENTUM.

*Az Ecclesianak, az hitre nézendő dolgoknak ma-
 gyarázásában való Mestersége.*

F 3

*Fundam: 2.
 Ecclesia in
 rebus fidei
 declarandis
 Magisteri-
 Az um.*

Az Iesuuita elméiből ter foglallyok őszue ezt, imez argumentumban.

Valamely religioban vaejon és hallattatik az közön-séges Aniaszentegyháznak minden időkről időkre, az írásnak magyarázásában, és a hűt dolgainak meg fejtésében egy másfal eggyező Mestersége: az minden kétség nélkül igaz és meg tartando. De az Pápista és nem Lutherana, religioban vaejon, és hallattatik a közön-séges Aniaszentegyháznak minden időkről időkre az írásnak magyarázásában és a hűt dolgainak meg fejtésében egy másfal eggyező mestersége. AZERT. A Pápista religio, és nem a Lutherana, kétségnélkül igaz és meg tartando.

XXXVII.

Ez egész argumentum az ő magyarázattíuál egyetemben fundamentum nélkül vaejon. Sok előliaro kérdésekbe űk közik, és hamis fundamentekhoz támaszkodik. Mert. 1. azt teszi föl fundamentomul. Hogy az szent irasbul a hűtöt elegendő keppen meg nem ismerhetni, sém a Controuerfiakat külömbben le nem tsillapithatni, hanem ha az. Ecclesiának az az: a Romai Papanak bizonysága és mestersége járuland hozzá. Okat ezt adgya. Mert minden eretnekek az írással bizonitnak: Es az mi magyarázatunk tsak az mi magunk értelminek és itéletinek hataraban el emed.

FELELET. Az Controuerfiának avagy ellen verésőknek el intézése, honnan a hű származik, két féle, Melynek eggyikét Discretiuanak auagy szabad iteleiből származottnak, Másodikat Coactiuanak

Kétféle az versengések el intézése.

nak kén szeretésből valonak mondhattiuk. Szabad iteleiből származott, el intézésnek azt mondgiuk: midon az Istennek meg irt igéieiből, mint a hűnek eggyetlen egy merkekeből, hataroztatnak, meg a Controuerfiak auagy vörsöngésők, és a lelki Pásztor meg mutatja az szent írásnak rendi szerint, mi legyen igaz, és mi hamis, auagy meg vesztögetettött Purdi. Annak okáért Harom iteleő Birak járulnak it őszue. 1. Az szent Lelek, vgy mint legh fölső. 2. Az szent iras, vgy mint czköz és igazgató. 3. A Lelki Pásztorok, vgy mint szolga Birák: Holot ő tiszték az, hogy az ellen verésekről az szent irasbul közön-ségöfien itéllienek. Deut. 17. 8. 9. Hogy ha valamit nem tudnál ez itéletbē, vér és vér között, vgy és vgy között, sefelem és sefelem között, vagy egyeb versengések között, az te kapuidban, akkor kelly föl és menny el oda az helyre mellet választand az te vrad Istened. Es menny el az LEVI nemzetségé teöl valo Papokhoz, és az Birohoz, acki az időben Biro leszőn, és kérd meg őkektől, ők meg ielentik teneked az igaz iteletöt. Es a dragalátost az alá valotul meg valaszfszak. Jerem. 18. 19. Annak okáért azt mondgia az VR: Ha meg terendeszfenis meg teritlek tegödet, és en előttem állaszfsz: Es ha el választod az iot az hituantul, leszfsz mint az en szám, Terienek meg ők tehozzád, de te ne téry ő hozzáiok. Az szent Lelek itel, vgy mint első és törvény szabó Biro; Az iras, vgy mint szabott Törvény: Az Taneto, vgy mint

Discretiua

mint szolga és Sâfâr. Es így az ISTEN az szent irasbul, az egy házi szolgálk által, minden versengésekrül bizonyos és meg tsalatkozhatatlan iteletöt téfzen. Ahol az halgatoktulis egyetemben kiuantatik, hgoy â Berrhoa Városbelieknek példaiok szerint magokis szorgalmatossan föl keressek; az irásokbul cteközzenek, és azokbul magoka igazgatni hadgyak. Mert hinnünk kell nem azcr, hogy az taneto módgya, hanem hogy tudgiuk ötet az Isten igeiébül szollani. Mellyre bizonyára valami vizsgálas és proba kiuantatik; Ez volt az Apostoloknak â hűnek meg ismerésében és â religioknak meg próbálásában valo regi modgiok és szokások, mellyet mijs az mi Ecclesiánkban hasomlo képpen meg tartunk, és az szerint az igazat â hamis tul meg valasztjuk. *Coactiua decisio.* A kényszeretés szerent valo el intezes az, midőn nem tsak az Controuerfiak felől leszen itélet, de még az vörsöngő szemeliekis kényszeretnek â vörsönös hűnek be vételére, auagy meg zaboláztatnak, hogy vgyan meg szünnienek az ő ténelgésöknek oltalmazásatul: avagy ha azt nem tselekőszikhalál és szörnű veszél végők. Ez ám â Papaságban valo vérrel folio pöröknek vége szakadása, mellet ok az egy mással eggiező Ecclesiának Mestersége alatt rőitőkben tartnak. Egyedül tsak az Isten â lelki ismeretnek kényszerítése, és az eretnekségeknek tellieszen valo ki giomlálása, mélyly nemis leszen az vtolsó iteletnek elötte, mert meg iöuendölteröt az Eretnökségöknek

2. *Coactiua.*

göknek meg nem szünése. 1 Cor. 11. 19. szük-ség lenni az szakadásoknak köztetek, hogy az kik álhatatossak ezek meg ismertessenek. Azert senki se velle magaban, hogy â vörsöngésöknek oly véggek szakadgion, és â hűnek dolga oly vilagos magyarázatra iussön, hogy mindgyarast meg némitfa az Eretneköket, és soha teöb ketelkedes ofztán, ne támadhassön. Külömb külömb állapattia vagyön az vitezködő Aniaszentegyháznak, melyben az hartzolóadásoknak és cietnekségöknek soha végök nem szakad, mellieket (*Iudicio discretivo*) szabados itélettel tsillapit le. (*Coactiuum iudiciumot*) kényszerítés keppen: valo itelet pedig nintsen.

Az Apostalok sem határozták külömben meg az ő vörsöngesöket, hanem tsak az szent irasbul vet igaz er elemnek hirdetéseuel, mint ez niluán meg teszik, ama legh nagyob, és az Apostalok és Pharisausok között legh vörsöngöb articulusbol, ez világnak Mestrisarul.

Az réghi Ecclesiás az ő közönséges öszue giüy-lésiben auagy Conciliuumban azon szokást tartotta, ki az ténelgésöket az szent irasbul feitötte meg; Mind az által az ellenkező feleket sem kényszeritötte az hűre; életül sem fosztotta meg vakmerőségert, ha szintén az alatta valoknak, vesztéglést és halgatait parácsolis. Egyedül tsak az iras légyen és maradvanytéhát â hűnek regulaa, mellyön az Ecclesiának semmi igazgato Mesterség sem engedtetött, hanem tsak szolgálat annak meg örízésére, hirdetésére és magyarázására.

G

2. No

2. Az irás hitünk regu-
laia léfzen,
ha szinten
azt minden
téuelgésre,
vonszákis.

2. Noha minden Eretnekek az irást forgatták, vgyan nem köuetközök azért onnan hogy az hű- nek sem bizonyos voltát nem merithetnéd belő- le. Mert akkor kezdi magát ofztán kü mutarni a tettetett szép szín; mint egy artfza kendőzés, ha va- laki az Istennek felelmében és fziúének igaz ahita- tofágában kezdi elméjében forgatni. Meg az igaz Ecclesianak neuéuel, a tudománnak fuccéfióia- ual, a Conciliomokkal, Paterekkelis kéréköfznek minniáian. Megh sem tartiák ereődeneknek a Papisták ezekbül az közönséges ielekbül fzedege- tőtt argumentomokat.

3. Ha ma-
gunk fiaiát
értelmit kö-
uettiük az
írás magya-
rázafában?

3. Az mit az irás magyarázafában a mi magunk fiaiát értelmének köuetése felől hoznak be; az tfak merő azon káromkodas. Mert nemis adunk mi az irásnak értelmet, hanem inkább vefzünk belőle. Az hűnek ágazati rolis oly niluán fzoll az fzent irás, hogy annak értelmét akár kijs künnien megh fog- hattia. Mert vgyan azért fzoll, hogy megh értük. Midőn tehát mi az igéket az fzerint vefzfzük az mint őnnen magok értelmében folynak bizonyára nem magunk értelmét, hanem az fzent Léleknek vezérlését köuetiük. Az irás a Lélek Postáia, és maga feiti meg magát: és nem az fzolhonak, hanem az ironak értelmihez tamafzkodik. Az nagy leho- ua leuele, az fzent irás, és olly végre adatot, hogy az Istennek akarattiat abból meg ifmérneők. Annak okáért mikor oluafunk, az igékbül mindgyaráft kü folyamik annak értelme, az fzent Léleknek fzauc köuetiük.

Mi legyen
az fzent irás?

köuetiük azért, és nem az magunk itéletit és elmé- iét. Abban fe ütközzel meg, hogy az Eretnekek is az fzent irásbül vett értelemel dítsekődnek. Mert minden időben volt ez: Es vgyan ez az oka, miért kellefsék minékünk imádkoznunk; az irást vi- gálnunk és forgatnunk. Melyben ha sőrenke- dünk, az igazat a hamistul ottan künnien meg vá- laszthattunk. Minden Prokatorok a Tőruént forgat- tiák, és a Tőruennek fiaiát igaz értelmet: Mernéde azért a Tőruént a pőr folyafának el igazitafára ha ffontalannak mondani, és bizonyos értelem adá- stul ürefnek lenni. 2. Mafzodfzor. Ha az irásnak magyarázafának vgyan az Ecclesia értelmén kell meg állani, az kérdőmén: Mit ertefz te az Eccle- fian?

Szép pelda.

Ha az igaz és Apostali Aniafzentegyházatt ér- tőd, a kételkedő ember nem elekfzik megh raita. Mert ő azt nem tudgya mellik, és vgyan azért ke- refgeli az religionak auagy vallásnak vizsgáló vta- fzerint. Mert valaki kételkedik az igaz hűt felől, az igaz Ecclesia felől is kételkedik az, kit ha az Ec- clesiara igazitafz, vgy minr egy kerengőben kör- nyűl hordozod ötet, kinek végét fo ha sem éri. Hogy ha a Paterek méltofágára mutatfz, és minden irafok nak magyarázafát az ő értelmekre tamafztafz, ab- bul fok ellen veresők fzarmafhathnak. Az ő irafok- kat hafznoffan oluashattiak, és fzepe magyarázato- kat vehetünk belőlök, vallyuk, de azon közben, hogy regulánk; és igaz magyarázafának igazgato

Mestere legyen előttünk, az lehetetlen dolog;
Mert ha regentem, míg meg a Paterek ez vilagon-
sem voltak, a keresztienek az Apostolok irasit iga-
zan erik vala, az oluasábul és a börtübol merituén
értelmeit magoknak; vallyons hogy létt imar most
illy igen homaliossá, hogy annak az hűt dolgául
valo szollását a Paterek Comentariumi és magya-
razati nélkül meg nem érhetni? Es nem mond-
harnôke vgyan azont a Paterek felôlis, ammit az
írás felôl tudni illik; hogy ôkis az ô tulaidon ma-
gok saiat értelmén follyanak. Bizoniara elégge-
meg bizoniatiák ezt a Papisták, kik az ô keduök és
tetfészôk szerint Corrigallyak herélik, különb kü-
lômb értelmekre tfigazzák a Paterek irasit, hogy az
ô Pártiokra alkolmaztathassák. Tegyük hozzá az-
tis, hogy a Paterek minniáian sem irtanak minde-
nekrül; nintsenekis meg mindniáiok irasi, az mel-
lyek talaltatnakis, gyakran reáiok költették és meg
fzeplôsitettek, miuel hogy igen rickan eggyeznek;
fôlôtte gyakran szollonak akadálíossan és ketsegef-
sen; vgy hogy az szent írásnak semmi bizonyos
értelme nem marad, ha a Patereknek egyenlô ér-
telmekrül fogh függeni. Tíak merô azon szem-
fény vesztés azért az, hogy az szent írásnak magya-
rázását az Paterek értelmire vonniák az mi ellen-
közô feleink. Mert ôk azt é végre tselekôfzik.
hogy a derék szent írástul el szakasztuán bennün-
ket, magokat a herélt Patereknek teriett tengeré-
ben el rôitessék. Sôt nem a Patereket, hanem
tíak

tíak egyedül az ô Pápaiokat erik raira, midôn az
szent írásnak magyarázásában az Ecclesiának igaz-
gato mesterségit elegyét. Mert valamit ô végez, és
valamint ô az Vrnak igéiét magyaráza, az ô nálok
fôlôtte igen szentséges, és tellyes hűttel megh tar-
tando. Ez bizoniára semmi nem egyéb, hanem
embernek az maga tulaydon saiat értelmic magya-
razni; és hűit egy magán valo embernek itéletire,
vagy inkább szégyenségre függeszteni. Végreis val-
lyon mitsoda bizodalom, s-mitsoda bizonyos do-
log származhatik ebbül?

*A PAPA nem Törvényigasságának rendi szerint valo A Pápa nem
Biro. Mert az ô iussat és igasságát megh nem bizo- Biro a Con-
nichattia: Nem egyedül valo és legh fôlsô, hanem a több trouersiak-
keresztienekkel egyenlôképpen az szent íráshoz köteles. nak el igazi-
Nem közönségôs. Mert ha Eretnekség felôl valo tásában.
gyanoságban keuereôdendik, hát ki fogh itélni?*

Nem tsalatkozhatatlan; holot közben szakadás
nélkül valo, és vele mind öröcké meg marado sz-
ent léleknek ielen voltául nem bir; holot teuc-
leghet és tétouázhat még az szent írásnak magyara-
zásabannis. Bizonság erre *Alphonsus lib 1. Contra
Hares: C. 4.* Végezetre holot vgyan tselekôdet-
bennis igen gyakran vétkezni meg tapáasztaltatot,
mint errôl sok niluan valo peldaink szantalanok
vadnak. Mert nem függ sem az írástul, melliet két-
ségesnek tart lenni: *sem a Conciliumoktul*, ki azok-
nál felliebb valonak alitia magát lenni. *Dist. 16. c. 7.
Concilia causâ 9. q. 3. ca. 17. Cuncta. Decret. Greg. 1. 1.
G 3 Tit. 9.*

Tit. 9. de Elect. C. 4. Significasti: Sem az Paterektül, kik nélkül azt mondgiak, hogy ha ő nekik hasznokra láttatik lenni, el lehetnek. Dist. 19. C. 1. Si Romanorum. Durandus in Confut. R. W. thak. rat. 5. nem szögienlette ezt irni. Patres non consentur Patres, cum suum aliquid, quod ab Ecclesia non acceperunt, vel scribunt vel docent: Az az: A Patereket Patereknek nem illik tartanunk, hogy ha valami olly magok dolgát, mellyet az Ecclesiától nem vettek, vagy irnak vagy tanétnak. Az Romai Pápától vagy vétetnek be a Paterek, tudni illik, az menyben kedueli őket, az menyben nem kedueli, meg veti. No azért tégyen válásztat akár melly io lelki észmerető ember benne, hogy ha az hűnek dolgában batorságosbe akár melly magan valo hazug embernek ítéletitül függeni, auagy az irást, vgy mint az hűnek iduességes eszközét föl keresni és ahoz ragaszkodni? Bizonyára nagy tsalardsággal elnek itt az Iesuuitak, az Ecclesiának minden időbéli igazgato mesterségeuel élűen. Mert vgyan ezzel vonnák el az Isten tül bennünket, és tsak az egy Romai Pápára igazitonak, és orrunknal foguást mutogatnak imide amoda. Mert mi itt azt kérdgiők, Hogy ha a Papista vallás igaz? Eők erőséik, és az szent irást félőn teuen, illy okát adgyák; hogy az Ecclesia, az az: A Pápá rendelte. Egy szoual, mert Pápá találmanya. Ládde azért ennek kerületit, hogy mind tsak azon bakot niuzzák: tudni illik: Hogy a Romai Pápá tudománya igaz. Mert a Romai Pápá. Hogy ha

ez nem merő azon emberi tsalomanye, ki leher olly goromba ember, ki eszébe ne vehesse.

XXXIX.

II. Ez alatt erti aztis: Hogy a Romai Ecclesia legyen igaz Ecclesia, és tsak abban találtsák egiedül az szent irással egyező igaz magyarázat, és az hűnek igaz kü nyilatkoztatása. De ezeknek mindenike hamis. Meg engediők, az igaz Annyszentegyházat hogy halgassák, és az ő vezetését az irásnak magyarázásában köuefsék: Tagadgiok pedig a Romai gyülekezetöt annak az igaz Annyszentegyháznak lenni. Mert meg mostis tsak ebben forog a kérdés, vgy hogy tsak mereő azon neüetség itt a Iesuuitának, ez második fundamentomában be foglaltatot bőltselkődesé, melly nemis egyeb, hanem tsak ez: A Papista vállas igaz. Miért? Mert a Papista Ecclesia egyenlő lélekkel azt erősti. Bizonyára szép, és Iesuuita éles élmeiéhez igenis méltó Argumentum ez.

Heiában valo azis, az mit az egymással egyező magyarázatrul és az hűnek kü feitegetéséről eleő hoznak. Mert maid oda hátráb, meg mutatgiók, micsoda egyenesség vralkodgyék a Papaságban, melly igen sok vízha vonyással keueredet legyen őszue. Látsák szá meg azonközben bár tsak a Bellarminus magával valo, ellenmondásites magával ellenközefit, mellyeket D. Pappus neha őszue szedegetöt és föl iegyzögetöt vala.

XL.

Ha Luther III. Iderekeszti aztis: Hogy Luther Marton á meg vesztő- szent írást meg vesztőgette legyen, és vgyan azért á gettée az sz. hűnek dolgában bátoraságosan tanácsot belőle írást? nem vehetni. FELELET: Bár szinten Luther Martony Német fordítása, nemelly vétkekkel terhes volnais; vallyons el kellene a tisztá regi originalt a bűnnel vernünk? Touabba az minemő megh vesztegetésnek példait, *ex pag. 42.* eleő hoznak azokat vagy csak keőltőtték, vagy hamissan cőtőtték.

De dicto Ps. I. Az 50. Psalmusnak 14. versét az mi fogadásunknak az fölséges Istennek be tellyesítése felől, azt mondgya, hogy az *margin* valo glossáual auagy magyarázasával vesztőgette legyen meg Lutherus, miuelhogy azt az hűnek, és az Isteni tisztelgetnek fogadására magyarázza. FELELET: Az Iesuistának szándéka az, hogy ezt bizonyítsa meg, hogy a *Biblianak* derék igéit vesztőgette legyen meg Lutherus. Ez be hozot példá pedig nem a derék szent írástul, hanem annak magyarázásául szoll. *Est igitur ignorantia Elenchi.* Azert maga sem tudgya mint vagion a Credoban.

Touabba, vallyon f. mitfoda hamisság lehet abban, hogy Lutherus az Istennek tett fogadásnak be tellyesítését, az Isteni félelőmnnek köönséges fogadására alkalmaztattia nagio b méltoságnak és bőcsületnek akaért: Bizonyára erre vagyunk mindenneknek föltötte kötelelettek, hogy az Isteni tisztel-

l,ük,

tellyük, és az elseő parantsolat szerint csak egyedül ő benne bizzunk.

II. Hogy Lutherus amaz szép példabeszédet: *Mulierem fortem quis inveniet?* Proverb: 31. ver: 10. Tökélletes Asz szonyálatot ki talál? Ez Német richmufoknak magyarázatiáual ekesi tötte föl. *Nichts liebers ist auff Erden, Als Frayven lieben vvens kan vverden.* Az az: Kedvesb dolog nints ez földön Asz szony szerelménél, ha kinnek meg adathatik. FELELET: Ez sem szent írás vesztőgetés, melyről vgyon it a kérdés, hanem más hasonlóságokkal valo magyarázás. Es ott Lutherus az Isten törvénye szerint meg engettetöt igaz házasságbeli szeretetről szoll, de azt, a tisztátalan díznok vonszák a buidosó förtelmes buya görizedezésre, *Mert a förtelmeseknek semmi nem tiszta.* Tit: 1. x. 15. Az házasságnak kötelében eleőknek szeretettiekről és gyönyörűségokról Salomon in Proverbijs sokat irt vgy min. cap: 5. vers: 19. *Lészen tenéked az te feleséged, mint szerelmes nősten szarvasod, és kedves vad ketyke, az ő emlebi meg elegit senek tégedet minden időben, az ő szerelmében gyónörködgyel szüntelen. Es miért buidosnál szerelmes fiam az idegen vtán, és ölelnéd mellyet az idegőnnék?* Melly mondásokot ha Luther Martony írásában olvasnának, mindgyárást mint egy legh buyab parázna embert, rzegetőssé tennék, és küáckoznák az szent szeretőssök.

III. Lutherus, hogy az Egyházi embereknek

H

háza-

házaságra szabadságot adna, 1. Cor: 7. v. 5. (azvâ Iesuita eleô hozzá azt mondgya cap: 5.) *Numquid non habemus potestatem Mulierem sororem circumducendi? Nemde nintse ne hatalmunk, mi velünk keresztgyen aszszonyembert hordozunk?* E hû. ül szakadott Férij, az ônnen magácbûl ragasztotta ezt hozzá (IN V X O R E M: FELESEGÛL) FELELET. Semmit magácbul Lutherus hozzá nem tett, hanem tisztta és igaz értelmét attá é Görög igéknek, ADELPHIN GYNAIKA PERIAGEIN. Egy feleség Atiankfiat velünk hordozni. *Eine Schwvester zum Weibe mit umbher führen* Mert itt szent Pál egy aszszony embernek koroskint való ideftoua hordozásarul szoll, akki vagy az hogy tsak háló, vagy vgyan tóruény szeriat való feleség volt. De amaz lehetetlen dolog; azért kôueckôzik hogy ez igaz. Es miuelhogy szent Petert hozzá be, minden kétségnélkül az Apostolok feleségi felôl szol itt szent Pál. Mert hogy szent Peternek felesége volt, meg tetzik szent Mathe irásából cap: 8. ver: 14. *Philôp* felôlis azont bizonitia *Euseb: lib: 3. Hist: Ecclesi: cap: 24. Nicephorus lib: 2. cap: 44. ex Clemente.*

IV. Korpázza Luthert ez igétskéert (SOLA) mellyet Rom: 3. ver: 28. Szent Pál mondásához ragasztott. FELELET. Tódálkozom raita, hogy a Iesuiták nem szégyenlik, illy héiában való, és auagy ezerszer már a porban tápodott villongást megis elő hozni. Lutherus ônnen maga az ô fordításának

ditásának okát attá. *Tomo 5. Ien: Germ: folio 140. & sequ: edit: post anno 1575.* Melly a magyarázonak utzi is illete, tudni illik, hogy az Authornak elmélet nyluán és igazán küfeiezze, vagy több vagy keueseb beszédde iurhat hozzá. Az szent irásnak peldiâi szerint *Deut: 6. vers: 13. 14. Matth: 4. v. 10.* Az egyeb irás magyarázok bizonságinak peldaiokbolis. Vgy mint *Gen: 3. vers: 11.* Az Bibliat fordito Hetuen Doctorokis hozzá tették (*particulam exclusivam. Et vulgata versio Deut: 12. vers: 32 2. Paral: 20. vers: 12. Zach: 8. v. 9.* Ha kik meg ez okokkal sem elégôsznek meg, azokat vgy mint több feleltre meltatlanokat, és ama verôtske alá satullandokat. *Sic volo sic iubeo &c.* az ô ortzátlanságoknak meg feddésére, oskolaztatni meltan itelte Lutherus küldeni.

V. Ama versôt az Apostali tfelekôdeben: *Præcipiens custodire præcepta Apostolorum & Seniorum. De dicto Actor: 15. vers: vlt: Parantfoluán meg ôrizni az Actor: 15. v. postoloknak, és az véneknek parantfolattiokat:* Az Ecclesia tóruenynek meg veteôie (*Lutherus érti raita*) az ô szentség lopo ítéletuel ki vonta. FELELET. A reghi originál Görög könyuekben nintsenek ez igék. Azért szentség lopo neuel meltatlan illettetik Lutherus. Vgyan azon igéket mind az Syriai s mind az Erasmus magyarázattia el hartta; auagy azért Sacrilegusoke ezôkis? Act: cap: 16. vers: 4. Szinten ezekhez hasonlo igék találtnak, és azokat Lutherus kü nem vonta, hanem igazán fordit-

fordította. És azért az Ecclesia törvénynek megvetődnie nem volt.

V I. *A fejedelem Apostolnak imez. szíve szerint való intését. (Satagite, ut per bona opera, certam vestram vocationem & electionem faciatis 2. Pet. 1. v. 10. Az az: Legyetek érette, hogy a jó tselekedeteknek általa, az tő hiuatalotokat és választatástokat bizonyosá tegyetek) a jó tselekedeteknek legnagyob ellensége (LUTHERUS) amazt zikkelt (Per bona opera: a jó tselekedeteknek általa) kű hagyván, Istentelen vakmerőséggel meg isonkitotta. FELELET. De meg azok az igék sem találatnak a Görögben; Miért kellett volna tehát Lutherusnak azokat az ő Német fordítása köziben elegijteni? Seőt Erasmus Roterod: önnen magais, in Annot: azt mondgya feleőle: Ez zikkelt PER BONA OPERA: az jó TSELEKEDETEKNEK ÁLTALA: az Görögben hozzá tétetuen nem találom.*

V II. *Az szentség rontó paráz naság miá gyalázatos hírv néueő ember, kezét nem obatta meg túle, hogy az Apostolnak ama fölőtte igen tiszta parant solatti. it: Hogy meg tartoztassátok magatokat a paráz naságtól 1. Thess: 4. vers: 3. az ő gyalázatos ráspolliával kű nem ráspolta volna. FELELET. Ez nylyan való, és fölőtte igen nagy hazugság, holott azt Lutherus ez igékkal fordította. Das ist der vil le Gottes, ev ver Heiligung, das jhr meidet die Hurerey. Ez az Istennek akarattia, az tő meg szentel-*

szenteltetéstők, hogy el tavoztassátok a paráz naságtól.

V III. *Lutherus az ő hozzáhaitoual, a derék sz. írásból, kegyetlenül egész könyveket kű vágott. FELELET: Valamely könyvek a Deak Bibliában meg vannak, Lutherus azokat mind meg tartotta és fordította. Esdras harmadik és negyedik könyvétől, és az Machabæusok harmadik könyvétől meg való, mellyeket meg a Papisták, önnen magok sem veszik be. Hogy azért nem inemeő választást teszünk, és minniaiokat első méltoságra nem emeljük, annakis terhes és vgyan nylyan való okai vannak, mellyeket az mi feleink nehol beuségősen első szamláltanak. Azonközben az Apocryphus könyveket sem kárhoztattiok tellyesleggel, hanem hogy építésre valók legyenek, és olvasásra igen hasznosak, örömettis meg engedgyük.*

I X. *Aláia vct Tertulianusbol és Augoston D. írásibul némelly mondások, mellyeket mint izintén az más Atiák be hozot bizonygatis itt egyenkint az mi mostani fölött írásunknak modgya nem engedi, hogy meg rostalhafluk. Azokatis azért, vagy tellyes meg feítésre, vagy pedig csak egy más között való őszue alkottatásra tartiuk.*

X L I.

Ezeknek magyarázattiok így meg léuén, az fölött Argumentumra, nem nehez már meg felelhetnünk. Az első Propositiot meg engedgyök illy Maiorem ockal, hogy ha az igaz Ecclesia, és az írás magyarázásában, az ő tulaydon sáit tiszti, és nem ama nagy

Minor.

ra nézo Mesterség értetik. Az vtanna helyhez es-
tött propositiot pedig tagadgiok, mint miuel hogy
csak mereő azon hamis tetteott okockal gyámoli-
tatik, mellyekis mind vyob vyob bizonyitast kiúan-
nak. Es ily ez Argumentumiokban négy *Termini-*
ust találattik. Holot az első, propositioban (*in*
Maiori) Az igaz Apostali; â Masodikban (*in Mi-*
nori) â Pápaságnak az ő hamis Ecclesiáiarul vagy-
on az szo. Es ily roszsz főuenyes fundamentomra
rakattatott épülettök, telleségel el romlot és oda
vayon..

HARMADIK FONDAMENTOM

Az Apostali Eredet

XLII.

Fundam. 3.
Origo Apo-
stolica

Sok dolgokat elegyt itt őszue az Iesuuita, mel-
lyeket é következendő fundamentomokban bé-
uebben első számlál, Ezek pedig azok: Az hiuek-
nek sokasága, â tsoda tételeknek szükséges volta,
és az Püspöknék szünetlen valo egymast követé-
sek. Melliekről holot oda aláb kell emlekeznünk.
Azért csak egyedől az Apostaloknak eredettiöket
ier szemlellük meg itt, mellyből ő itt ily argu-
mental.

XLIII.

Valamelly vallás az Apostoli eredettel él; az két-
ségnelkül io és meg tartando. De az Papista vallás és
nem â Luther M. D. vallásá él az Apostali eredettel.
Azert minden kétségnelkül â Papista vallás, és nem â
Lutheré

Lutheré igaz, és meg tartando. FELELET: Az fel- *Respond: ad*
ső propositiöra. Az Apostali eredet szemleltet- *Maiorem*
ti magát. 1. Azontudományra nézue, melly az Ap-
ostaloktól adarott. 2. Az szolgálatra avagy hiuatal-
ra nézue, melly nem az Egyházi személynek maga
méltosággátul vétetik, hanem az Apostaloktul
szarmazott. 3. Az egyházi személiekre nézue, hogy
az Apostaloknak ideiekteől foguást mindenkor
voltanak az Apostolok vtán követköző és az kö-
zönséges Egyházi szolgálatban helyhezterött Páfz-
torok. Ez harmadik tekintetre néznek legh in-
káb â Papicolak, melly értelemre nézue az első
(*Maiorem*) propositiot nekiek meg nem enged-
giök; hanem hogy ők meg bizonyítsák, kiüaniok.
Mert nem mindgyarást igaz és Apostali Ecclesia
az, acki hoszszu rendel az ő Püspökit első számal-
hattia mint oda hátráb maid meg bizonyoszik.
Hogy ha pedig az Apostali eredetön, â tudomán-
nak és Egyházi szolgálatnak Istenes volta értetik.
Arra nézue ez propositiot igen örömeztis meg en-
gediük, seőt vgyan magunkis indítani és oltalmaz-
ni készek vagyunk.

XLIIII.

Az első vtán vétetött propositiöra, melly *Respond: ad*
ket ághu, azt felelöm. 1. Az mi az Apostali erede- *Minorem*
tő â TVDOMANYRA nézue illeti; abban semmi fo-
gyatkozasunk nintsen. Apostali az mi vallásunk,
nem hogy ez köznelkül irattatott volna meg az A-
postaloktul, és azért az ő könyuök méltosága mel-
le hely-

le helyheztenek mint pa. 56. gyermekeskedik az Iesuuta: hanem hogy az Vy Testamentomban be foglaltatott Apostali tudománnal tellyességgel eggiez. *De ugyanazonnal kérkednek* (vgymond) *á Papistakis.* Ier hánniok vésűk őszue ellenben azért, Látsádfe meg az Apostalok írást, és az egész keresztyéni hűtnék minden articulusit leggienkint vésűk szembe vélők. Akarkies meg lathattia ha vak nem leendő, az Apostali tudomantul melly tavol fognak esni á Papa tudománij, az tekéltelen és kétséges iras felől, á Peternek és á Papanak elsősege felől, az szenteknek segétségül hiuasok feleől, A képek tiszteleti feleől, A Barátok szerzeti feleől, á Purgatorium feleől, á Missé feleől, A két személy alatt valo Communio feleől, á Pœnitentia feleől, A kegyetlem feleől, Az szabad akarat feleől, Az Törvény es az Euangelium feleől, Az meg igazulás az io tfelekedeteknek érdemők feleől. Hát így bizonyos az mi diadalmunk, az mi vallásunk mindgyarást megh mutattya magác Apostali tudománnak lenni, mi helien az irás felől valo bait meg inditiok, mellyet mindenképpen vgyan azért tanátsolnak hogy el tauoztassunk, el sem tauoztathattiák pedig, ha az Apostali eredetet föl akariák keresni, és meg bizonytani.

XLV.

De ismet ezt keni reánk p. 64. *Hogy mi minden Sacramentumokat, valamellyeket az Apostolok Christus adomániából hattanak, el rontattunk.* Azért az Apo-

kali

stali tudománnak eggyezésével mi semmiképpen nemis dicsékedhetünk. *I. Szent Iános keresztséget Iános es hozza elő,* hogy mi azt az Christus keresztségével *Christus ke-* őszue keueriők, az szent irás ellen. Act: 19. v. 5. *resztsége-* mellyet vgymond mi sok külömb külömb magya- *rúl.* rázatokkal meg vesztegetünk. **FELELET.** Vallyons mindgyarást el rontioke mi azzal, az keresztségnek Sacramentomát, ha mind az keresztlő Iános, mind pedig Christus Vrunk keresztségének al- lat szerint valo egyességet vallyok? Az szent irás őnnen maga meg mutattya, á keresztlő Iános keresztségének Christus Vrunkéval valo eggyezését, im ezekből, *I. Az ki szerzötte Ioh: 1. v. 33. II. Miből allyon. Matth: 3. ver. 11. Luc: 3. v. 3. III. Formáiából.* Mert Iános is kétségnekül az igaz Istennek neuében keresztlé, ki állatiaban egy, személyében három. IV. Vegébül és gyümölcseibül, melly bűnnek bocsánattya volt. Mar: 1. v. 4. Luc: 3. v. 3. 7. Allat szerint hogy különbözhetnék tehát? Az Apostali tfelekedetnek 19. részében valo helyet, az Iános tanítványnak vyobban valo meg keresz- telkedesők feleől, á réghiek sok képpen magya- rázták.

Es ha szinten meg engedgyökis, hogy bizonyosan vyobban meg keresztlékettenek, abból az Iános keresztségének ereibül semmi fogyatkozás nem követközik. Mert vyobban keresztlékettenek, nem az ő bűnők bocsánatának és hiteknék megh nyeresére, vgy mint mellyben már előbbis része-

I

sek vol-

sek voltak amaz vers szerint (*Ha vetteteke szent Lelköt hívén?*) hanem az sz: Léleknek tsodálatos aiandekinek meg nyérésére, mellyek az Christus keresztségében igen gyakran adatnak vala. Mert ők ezeknélkül valának, és ezeknek megh nyéreséert lett tsak egyedül az ő vjokban való meg kereszttelkésők. Mint ezt az második vers, a követközendőkkel egyetemben nyilván meg mutatja.

XLVI.

II. AZT MONDGYA: *Hogy mi meg nevetiők a BERMALASNAK szentségét, mellyet hogy vgyan be vegyessanak Sacra nek a reghiek, és származzék az Apostolok rend tartományokból, kik az ő kezeket a megh kereszttelkettek szokták vala tennie* pag: 65. FELELET.

EXETASIS
Inquisitio,
Indagatio.

Az elein való Anyaszentegyházban, a BERMALÁS a megh kereszttelkődő tanuló, és ktsin gyermekkorokban megh kereszttelkődtek között való kérdésködés és hiteknek fundamentomi felől való tudakozás vala: kiket az Fűspök eleiben ártanak vala, hogy az ő hitekről vallást ténének, melly meg léuen, kezeinek feiére való tételének általa, azt a hitet benne meg erősítette, és lelki aiandekiben való nevelkődését kérte. Annak utánna ideő iartával olajjal is meg kenték, de annak valami érdemének várása nélkül, nem valami egy kiváltképpen való tulaidon Sacramentomnak szerzésére; hanem az szent Léleknek belső meg keniegtetésének külső jelentése. Az mi Ecclesiáinkban, az iffiu népek között való Catechisinusra tanításinkban.

ban, és kérdésködésinkben viszfűk azt véghez, az mit a reghiek tseleköttek. A Pápaságban, az olai balsamummal megh elegyterik, a Fűspököktől meg szenteltek, és valameny időre fel huzalkodott gyermekeknek homlokok azzal, keresztnék iegyeképpen megh billegezterik, im ez igéssel: *Meg iegyezlek tégedet keresztnék iegyéuel, és meg bér-* *A bérmlásnak forma-*
mállak idvőségnek kenetéuel, Attyanak, Fianak, és szent
Léleknek nevében. Annak utánna gyolts ruhátskával homlokokat be kötök, hogy az szent kenetrola le ne folyjon, mellyet a lelki viadalra és győzedelemre igen hasznosnak vélnek lenni. E rend tartást vallyon s-hogy bizonyíthatniak meg a Pápisolok Sacramentomnak lenni? *Bell: lib: 1. de Sacram: cap: 33.* azt írja, hogy az Vy Testamentomnak minden szentségi eszközzel tsak Christustul önne magától szereztertenek, mellyel a *Tridentomi Conciliumis* 7. Can: 1. *eggyez.* Mutássanak sza meg pedig tsak egy börtöt a Christustul önne magától szerezterett bérmlás felől. Az iras *Actor: 8. v. 17. és cap: 19. v. 6.* szoll, nem a bérmlásról, hanem az aiandekoknak tsodálatos adásáról; nem a meg bérmlando gyermekekről, hanem az véneknek szent Lélekkel való be telesekről: nem a rend szerint való kegyelemről, hanem a rend folyása kiűl származo aiandekokról. Semmi emlekezet nintsen ott, sem olaj, sem semmi balsamum, sem kenet feleől, sem az Christusnak eszközzel tsak való Uly Sacramentom szerzéséről: hanem a tsoda tételőknek aiandekának osztgatásáról vagy az szó, mellyet

az Apostolok, kezeknek reáioiok tévésének általa vittének véghez. Melly hogy ha Sacramentom, volt, hát nevelkődik már az Sacramentomoknak is száimok, és így, nem her, hanem nyolcz Sacramentomok kell immar vallaniok.

XLVII.

III. Hogy mi az *Vr Vatforaiának Sacramentomában*, az igéknek tulajdonságok ellen, a kenyér állattyanak el változását tagadjuk. Azért az Christusnak kenyérre lételének, mint meg testesülésének *Mysterium*iat és titkos dolgát hozzuk be, pag. 66. FELELET.

A Trans-
substantia-
tiorul.

I. A Papicolák, sőt inkább ez szentséges Sacramentomnak meg vesztegetői, holott mind az két földi éltető állatot, mind a kenyérnek és bornak állattyt el vonfsák, és az menyei dolgoknak egyeket, tudni illik, az áldásnak pohárát, a Laicufoktul, a Papi szerzetön kiueöl eleő minden emberektől ellopják. Mi mind a kettőnek éppen valo megh maradásáért viaskodunk. Hogy hogy rontjuk el hát mi az *Vr vatforaiának Sacramentomat*?

II. Nem tarttya az írás a kenyér állattyanak el változását, sőt inkább a Tánctuányok feleöl azt mondgya, hogy ok mindnyiaan vgyan azon kenyéret, mellyet Christus Vrunk meg szegdelt vala, ették legyen. Mellyet annak fölőtte az szent Pál Apostalis erősit 1. Cor: 10. 16. ahol olly kenyérről vagyon szó, melly meg tördeltetik, melly (*sola* *accidentibus*) a kenyérnek csak azon történetihez önne

önne magában nem fér, és mondattatik a Christus testével valo közösülésnek. Azért az a kenyér nem állat szerint valo test, holott önne magát, magával semmiben sem részel ei. Íárul ezis ide, hogy 1. Cor: 11. önne maga sz: Pál Apostal egy néhánfszer nyilván valo igékkel kenyérnek nevezi. 1. 26. 27. 28. Ki hiheti pedig el azt, hogy szent Pál olly igen akadályossan szállott volna, és a kenyérrontfak a könyérnek azon külső (*accidentia*) történetet ertette volna?

III. Nem igaz az: hogy *sohatsak egy hiu keresztyen ember sem ketelkedött volna*, az kenyér állattyanak el változása feleöl. Látsákíza meg Bellarminust önne magát, ki a Papistaknak sok fele egymással ellenköző vélekedéseket eleő számlallya, lib: 3. de Euchar: cap: 11. Erasmus sem szégyenlőtte azt irni. In Prefat: super lib: 4. Irenai adversus haereses. A Transubstantiationul, anagy a kenyér állattyanak el változásáról semmit nyilván nem mond, hanem csak azt, hogy Christus Vrunk a búzából tsnált kenyéret mondotta legyen ő testének, a bortis ő vérének vallotta lenni. Innen nyilván meg tetzik, hogy az EGESZ réghi Ecclesia a Transubstantiationak, sem nevét, sem valóságát nem tutta. Mellyet be hoz Sutilius lib: 2. de Euchar.

IV. Végezetre rágalmazas az, a mit a Christusnak kenyérre lételéről eleőkben vet. Mert a kenyér és test nemis egyesülnek egymással személy szerint, mint az I G H E és a Test: hanem Sacramentom szerint íárulnak egy máshoz, hogy a kenyérnek

nyérnek közben írásának általa a Test, és a bor-
nak általa az Vrnak vére adassék. Es holott Chri-
stus a kenyérnek (*accidens*) történeti alatt lappag-
ni vélik, avagy mondhatyáke ötet mindgyárást ke-
nyerre változotnak, auagy accidenssekké voltanak
lenni?

XLVIII.

*A pœniten-
tiáról.*

IV. Hogy mi a Pœnitentiát, az Sacramentomi méltó-
ságbul le akariok vetni p. 67. FELELET: A Papi-
stak külömben magiarázzák a pœnitentiát, külömb-
ben mi. Eö nálok a pœnitentia szivnek töredel-
mésége, száinak vallása, tseleködötnek elégtétele:
Mi nekünk, töredelmesség és hűt. Sem egy sem
más képpen nem mondhatók azt Sacramentom-
nak. 1. Mert a Pœnitentia köz mind az O s mind
az Vy Testamentommal, holott mind az által min-
den Sacramentom, vagy eggik, vagy másik Testa-
mentomnak saiatia. 2. Mert nem eszköze az hű-
nek meg erősítésének. Mert a pœnitentia nem
járul az hűthöz vgy mint megh erősítő, és megh
perstereleő eszköz, hanem vgy mint egész és tellyes-
ség az ő részeihez. Mind az által, a pœnitentiát
nem vetiök meg, noha neuezet szerint valo Sacra-
mentomnak Jenni tagadgyok: de söt közönséges
ertelembe e neuvel vgyan illeti az Apologia Au-
gust: Conf: art: 13.

XLVIII.

*Az utolsó
kenetéről.*

V. Hogy mi az szent Iakabnak minden irását meg ve-
tőük csak azért, hogy az utolsó kenetűsnek Sacramento-
mát

mat ne kényszeritetnék bé venni, pag: 67. FELELET.
1. Mi semmiképpen meg nem vetiök az szent Ia-
kab leuelét, noha az elein valo Ecclesiaban ne-
melly Attiák, és az mi időnkben Luther Martonijs
annak méltósága felől kétköttek. 2. A ke-
netűs a reghi Ecclesiaban Tódálatos gyógytásnak
eszköze valo, mint szent Mark írásának cap: 6. 7.
13. Szent Iakabnak, 5. 7. 14. megtetzik. Minek
vtánna pedig tódá tételeknek általa, már megh
erősítő az Euangelium, meg szűnt az aiándek,
és házontalan dolog, az vtolsó megh kenetűsnek
ceremoniaia, mint melly Sacramentom gyanánt
tartatik, holot Christusnak külső eszköz nélkül
valo szerzése, parantsolalia, menyei dolga, és igi-
ret nélkül valo. Semmire nemis szolgál nekiök
az szent Iakab írásának helye. cap. 5. 7. 14. (Bete-
ge valaki tő köztötet? Vigye bé az Ecclesianak vén-
nieit, és imádkozzanak érte meg kényén ötet olajal az
Vrnak neuében.) Ot ő a testnek erőtlenségéről szöll,
a Papiستak a Léleknek betegségéről: ő az egésség-
re fordulandokrul, ezek az általán fogua meg ha-
landokrul. Az bűnnek, bösánattyárul valo igé-
ret 7. 15. nem az olait, hanem az igaz hitbéli imád-
ságot nézi, mint ezt akat melly keresztyén oluasó
könnyen által értheti. Tarts szamot arrais, hogy
Caietanussis in Comment: super Epist: Iacobi, nyluán-
iria, hogy sem az igékből, sem azoknak ere ekből
nem hozhattiák azt kü, hogy az a hely, az vtolsó
kenetűs szollana.

VI. Hogy

L

A rendről
auagy szer-
zetül.

VI. Hogy mi az rendnek Sacramentomát megh vetiök, pag: 67. FELELET: Az Szentegyházi szentséges szolgálatot mi semmiképpen nem rontjuk, de sőt inkább fel magasztaljuk. Tőutabba az Ordinatior auagy föl szentelést sem vetiök meg, mivelhogy Egyházi rendelés, mellynek haszna, nem a természetnek folyása vőan iár, hogy valamelly, kü tőrlőhetetlen billegnek kü ábrázásabul állana, mellyet az irás az ő halgatásauál már régen kü tőrlött: de az io erköltsnek viselésében és igazgatásában áll, hogy az által az Egyházi szolgálatnak méltósága meg mutattassék: Az Egyházi szolga az ő tisztiről meg intressék, és az Vrnak iuhotskai szemlätömást, ő nekie mint egy kebelébe helyezetttesenek. Tagadgyok pedig a Ceremoniat az ő állatiában Sacramentomnak lenni. Melly nem sokkal inkább nem illeti a Papista rendet: 1. Mert nem iárul ide az Christusnak eszkez nélkül valo szerzése. 2. Sem az ígérétről kü lömbözö menyeci rész. 3. Sem a kegyelemnek ígérati; (Mert 1. Tim: 4. v. 14. és 2. Tim: 1. v. 8. szoll szent Pál, nem a meg igazulásnak kegyelméről, hanem az Egyházi szolgálatnak aiándékáról, mellynek gyakorlására akar a szent Pál föl indétani Timotheust) sem külföld magán valo bizonyos rend tartas. Mert a keznek föl tetele nem elég, holott azzal mind a bérnálásban, f mind a bűnből valo oldozásban elni szokunk.

VII. Hogy

LI.

VII. Hogy mi az házasságot kü veszfűk az Sacramentomoknak számábul és a Papistakra méltatlan ságrul, kenniök, hogy ök az házasságnak állapattiarul tiszteletes értelemben nem vőlnának pag: 67.

FELELET. Az házasságot Isten előtt kedves, és az közönséges meg maradásra hasznos és kellemetes élet viselésnek mondtuk már lenni. Hogy pedig egy általán fogva vgyan valoban Sacramentom legyen, honnan bizonyodik az meg? Hol vgyon itt mellette a lölki kegyelemnek ígérati? Hol a külső látható életet ő állat? Hol a második része? tudni illik az meniei? Találtatik mind az O és Vy Testamentomban: Az keresztiének és poganiok között. Vgyan ezen okkal ez világi fejedelemségis Sacramentomnak mondathatnck. Az Ephesus Városbeliekhez itt szent Pál irásának helie Ephes: 5. v. 32. ő nekiek nē szolgál. Meg tsalarkoztanak ök az *vulgáza versio*ban, melly Sacramentom ígével él, holott a Görögben *Mysterium* ige találatik, mi nemű az szent házasság, mivel hogy jegyzi az Christusnak az ő Ecclesiáiuál valo igen szorétős kötelelséget, és egyyelséget. 2. Noha sokat láttatnak az házasságnak tulaidonítani; mind az által, igen keueset látunk ott valóságban az egy Sacramentom nevnél. Mert valóságban tsak testi állapotnak tartiak, mint ez meg tetzik, *ex dist: 28. cap. 2.* Es ha vgyan kegyelmet nyuito Sacramentom, hát miért tiltatnak meg tőle az Egyházi szemillyek? Avagy

MYSTE-
RION.

K

eggik

eggik Sacramentom rontoiae â masiknak? Az házasság meg rutittyae â Egyházi rendet? Auagy egymással ellenközöke â Sacramentomok, hogy eg-giknek fön maradásaual el kellelsék romolni az masiknak.

LII.

Miképpen eddig â Iesuuita, az Apostali tudomántul külömbözeo mi értelmünket: vgy most az eretnekekkel való egyezésünket, hányakodik raita, hogy meg bizonyítsa. Mert azt veti szemünkre pag: 68. *Hogy mi Simon Magust követtiük, mind abban hogy az Istent vetiük â gonosznak akául; mind pedig, hogy csak egyedül az hűtet tartiok az iduósségre hasznosnak lenni.* FELELET: Ez ellenvetésének mindenik tikkelébe, az ő ortzátlanságát szem fény eleiben hozza â Iesuuita: és bizonyára az elsőben hazugságnak, â másikban káromkodásnak igyeköze-tiuel. Hamis, nem igaz, hogy mi az Istent â gonosz-nak okának mondanók lenni. Mellyre felelettiök vagyon *Art: 19. August: Confess:* káromkodas az, hogy mi azt tanitiok, hogy csak egyedül az hűt használlyon, â io tfeleködetek pedig artalmára legyenek az iduósségnek. Auagy ezerszer ki ki állottuk imár, hogy â hűt iollehet maga iduózitsen; de soha, vgyan soha sem álhat meg â io tfeleköde-tek nélkül önne magában. Annak okaért, mind képmutáló emberek azok, valakik az ő hitőket hánniák vetik, és azt io tfeleködetiekkel meg nem bizonyityak. Miert hozzák hát ennyiszereleő
az ő

Ha követ-
tiöke mi Si-
mon Ma-
gust?

âz ő káromkodásokat, â io tfeleködetekről el szaka-sztott és magan buidofo hűtrül? Tegyenek kü-lömbiséget az hűnek (*essentiaia*) allattya, és (*ex-istentiaia*) állandosága auagy létele között. Az hűt â io tfeleködetek nélkül az ő allattya szerint valo tisztiben el iâr: mind az által külön, auagy io tfe-lekedet nélkül önne magaban nem álhat megh, nintsen, oda vagy on. A hűnek â io tfeleködetek nélkül valo osztályát auagy külömbiséget vallyok: de el szakadását tagadgyok. *Az mi pedig Luth-e-rusnak kemény auagy tsoporios módását illeti, mind azok sem hoznak semmi képtelenséget be, ha el-ménkben tartandgyuk, hogy ő az meg igazulásnak tfeleködetibe szemlelendő io tfeleködetekről szol-lot legyen. Hogy pedig ártalmassák legyenek â io tfelekedetek, azt az hamis Attyafiak költöttek mi reánk, mi soha sem mondtuk, mellyet meg gyeöz Art: 4. Form: Concord: Ahol ez mondaft: hogy â io tfelekedetek az iduósségre ártalmassák legyenek, nyilván meg vetiök és kárhoztatiok.*

LIII.

Ha már mi nekünk is fánt helyeben, fántal sza- *Mitfoda E-*
bad volna fizetnünk, â Papaságban meny számta- *retnekségö-*
lan sok bűdös töltse és lotiadék gyanant őszue fo- *ket köreße-*
lio eretnekségöket verhetnenk szem féni eleiben? *nek â Iapi-*
I. Eők *Simonianusok*, az irásnak vádlásáért, az emberi *stak.*
szerzeteckel való kérketségért, az Simonianak gya-
korlásáért, az az: Az szentséggel való keresködé-
sért. *II. Hamis Apostaloknak, A Törüennek és az*

Euangelionnak, a tseleködereknek és az hitnek őszue zauarafaért. III. *Saturnianusoknak*, az házagnak és eleő lelkes állatoknak megh evésének tilalmáért. IV. *Gnosticusoknak*. A képeknek ahitatos tiszteletéért. V. *Valentinianusoknak*, Az írástnak meg vetésért. VI. *Heracleonitaknak*, Az vtolsó kenetért. VII. *Archonticusoknak*, Az Angyali kharoknak találásáért. VIII. *Marcionitaknak*, és *Encratitaknak*, az házaságon kiueöl való élésért. IX. *Apostolicusoknak*, A Baráti szerzetségért. X. *Montanistaknak*. A böitőknek kemény törvényért, a Purgatoriumért, és Az Attyáknak Limbusáért. XI. *Melietianusoknak*. Az sok tsefnetésért, és harang kongatásért. XII. *Novatianusoknak*. Az eő kételkedő vallásokért. XIII. *Samosatenianusoknak*. Az Isteni természetnek tulaidonságinak, az emberi természettel való közlésének tagadásáért. XIV. *Manicheusoknak*. Az házafulásnak a köz nép közöt meg engedéseért, az Egyházi rendről meg tiltásáért, és a böitnek az hus ételtől való tilalomban helyhözteréseért. XV. *Donatistaknak*. Az ő tőkélletes szentsegeknek veleködéseért. XVI. *Pelagianusoknak*. Az eredendő bűnnek kifsebbitéseért, és az szabad akaratnak aianlasáért. Es vegezetre XVII. *Collyridianusoknak*. Az szűz Marianak ahitatos tiszteletéért. Mind ezeket tfak vyunkkal meg mutatnunk most elegendő, holott az mi szandékunk ezeknek béueb magyarázatnyat nem engedi.

II. Az

LIV.

II. Az mi touabba Lutherus Egyházi szolgálatiát és az mienket illeti, melyről az also propositióban emleközik, azt noha tagadgya a Iesuita, eredei szerint, Isteni és Apostali tudomannak lenni, de azt ő meg nem bizonyíhattya. Minket nodit, *hogy meg bizonyítsuk*. Lutherust Istentől küldettnek és reformationnak auagy el igazításnak munkáira hivatatnak lenni. FELELET. Engedünk kiuanságanak, és az mi elménket így feitiők megh, hogy Lutherusnak hivatallia két fele tekintetben forog, mellynek eggike az igének hirdetését, másik az Ecclesiának igazítását illeti.

LV.

I. A prädikállás nézue, rend szerint és eszköz által volt hivatallia az emberektől, kik abban az időben a küldésnek hatalmával élnek vala, háromképpen pedig. 1. Midőn az Egyházi szolgálatra vgy mint Egyházi szolga föl szenteltetnek. 2. Midőn az szent írás magyarázása reá bizatának. 3. Mikor a Doctorságnak priuilegiumia, iele, és méltósága reá adattának. Ez szerint kötelezte magát az Istennek szent igéiének igazán való tanítására a köfségnek, vgy mint Egyházi szolga: a *tanulo Deakoknak*, vgy mint közönséges Professor auagy szent írás magyarázó; az Ecclesiának vgy mint Doctor. Es noha Papistafoktul volt az ő hivatallia; és az ő föl szenteltetésének modgyában és rendibenis sok fogyatkozások estének: azok mind az által, az ő hivatallia

Lutherus
hivatallia-
val.

A prädikál-
lásra nézue.

vatallianak és föl szenteltetésének állatiát és való-
ságot el nem rontják. Noha pedig nyíltan való
igékkel nem lőn hiuatallia a Papistaság ellen való
viadalra: mind az által az menyben az Apostoli tu-
dománnak hirdetésére hiuatarak, követhetik ab-
bul, hogy az Papistaságnak balvaniozásnak megh
mutogatásirais küldetettől legyen, holott é ketteő
eggyüt meg nem állhat. Azért hici seget nem lett
a Romai Ecclesiának ellene állásuál, mellynek az
előtt engedelmet ígerte vala. Mert valaki abban
az ideőben promotiot auagy tisztre való előmene-
telt vár vala, annak két egy mással ellenkőzőő hitre
kell vala menni; *eggyikre erre*; hogy az Apostoli hi-
tet meg oltalmazza, *Másodikra erre*, hogy a Romai
Ecclesiához ragaszkodik. Es ez utolsó elrontya
amazt, amaz viszontak imezt. Mivel pedig hogy
Lutherus tudgya vala, hogy Istennek inkább kellef-
sék engednünk hogy sem mint embereknek. Ez
okbul, iol, igazán, és észöllen rendelt, hogy az
utolsó esküvésnek, vgy mint tilalmasnak, meg tar-
tására, nem köteles.

LVI.

Azt kérdi itt a Iesuvita: *Az a Püspök, akki Lu-
thert hívta és föl szentelte, ha igaz vagy hamis Pásztor
volte, vagy Farkas? Ha Pásztor volt mond pag: 59 ő tő-
le el szakadván ő te Luther Martony, farkasá lett: Ha
farkas volt, tégedet farkastul szarmasztat, ki esmerbe sőn
Pásztorának.* FELELET. Külömbőség vagy on a
tíztc között onnen magában, és annak kü szolgál-
tatása

tatása között. Isteni hiuatallban lehet valaki, és így
igaz Pásztorságot viselvén, gonoszul járhat el hi-
vatalljában, és annyiban farkasla lehet. Ez megh
terzik az Pharisausok példaiából, vgy mint kik az
ő tisztekre nézue igaz Pásztorok valának, mert a
Moyse széken ülnek vala, Matt: 23. 2. és mind
az által vgyan farkasok, orvok, és tolvaiok valának.
Iohan: 10. 8. az ő tisztekben való el iárfokra,
nézve. A Pápa Püspökévelis így vgyon az dolog,
kiknek az ő hiuatallyok törvény igazsága szerint
vgyon, abban való el iárfok törvény ellen va-
gyon. Lutherus pedig az melly Isteni tisztcot ma-
gára vett annak igazanis akarta gondgyat viselni, és
szinten azért hatta elis az balvaniozásban el me-
rült Pápát, reformalván és meg igazétuán Isten igé-
iéuel az Ecclesiát. Nem külömben mint Zacharias
a kereszteleő szent Ianosnak Attya, vgy vgyon,
hogy a Papságra a Pharisausok által erőfiterőtt
meg, mind az által, a Pharisausok tanuságon nem,
nyugott meg, vgyan nemis lett pedig az mia farkas-
sá, de sőt inkább az Isteni tiszteletnek dicsíretes kü
szolgaltatóiává.

LVII.

Aztis veti előnkben pag: 60. *Hogy noha Luthe-
rus hiuatall szerint való Tanító de nem Püspök, kinek ma-
ganak volna hatalma a Tanítoknak hiuogatasára és föl
szentelésére.* FELELET. Isten igazsága és tör-
venie szerint, a köz lelki Pásztorak szinten azon
tízti és egyenlő hatalma vgyon, mint a Püspök-
nek

nek, ám bátor disputálianak ellene á Iesuitak valamig szinten terzésők kéuannia, kiualtképpen pedig *Bellarminus lib. 1. de memb. Eccle. milit. cap. 14. § 15.* Mert az Ephesusbeli (Præsbyterök) vén Tanétók, Añtor: 20. §. 17. nyíluán mondatnak Püspököknek §. 28. monduan: *Vifellyetek gondot azért magatokra és mind az egész nyáyra, mellyben az s: Lélek titekett Püspökök tette, hogy az Istennek Egyházbeli népét biriatok, érizzések &c.* Szent Pál Apostol Tit: 1. §. 5. parantfolia, hogy Presbyterek vén Tanétók választásának, kiker Püspöki neüvel illet *vers. 7.* Es 1. Tim: 4. *vers. 14.* A kéznek föl tétele á Præsbiterségnek tulaidonitak. Es 1. Petri 5. *vers. 1.* akik (Præsbitereknek) véneknek neüeztetnek §. 2. mondatnak (EPISKOPONTES) vigyazóknak. Melly értelmet önne magá Hieronymus is iavall. Tom: 2. Epist. 85. ad Evagrium. Et Tomo 6. super cap: 1. Epist. ad Titum.

LVIII.

Luther a-
iandékia á
reformálás-
ra nézve.

2. Az Ecclesiáknak reformálására és heliére való föl építésére nézve valami kiualtképpé való aiandékia volt Istenül Luthernek. Mert az Vr Istennek tsodatos ösztönlésébül indítatott föl, hogy ő általa nilatkoztatnak meg az Antichristus, és az ő igája alul meg szabadulna az Ecclesia. Ahol á tsoda tételek szükségeselek nem voltak, holott á tudománynak igaz volta az Apostoloknak tsodatereléuel már elégségöfien meg bizonyodott vala, á tsoda tételekkel való kérkedés is az hamis Prophetáknak tulaidoniok

doniok léüen Matth: 24. §. 24. Vannak annak földött ez Isteni küldetésnek egyéb sok szép ielei és billegi vgy mint 1. ő felöle lett mind Apostoli idővendeölések Apoc: 14. §. 6. *Es láték más Angyalt, ki az égnek közepötte mégyen vala szárnián, kinél örök Euangeliom vala, hogy hirdetne az földön lakozoknak, és minden pogánnak, és minden nemzetségeknek ágazatiának, és minden nyeluen való népnek, és egyéb népnek, nagy fel szoual ezt monágya vala: vers. 7. Fellyétek az Istent, és tegyetek tisztetségöt ő neki, mert el iött az ő iteletinek orüa, és imálgjátok ötet, ki az menyet és az földet, és az vizeknek kut feiet terempte.* Es (Apoc: cap: 18 §. 1.) Ennek utánna láték más Angyalt, ki az menyországbul száll vala le, kinék nagy hatalma sága vala, és az föld meg vilagosodék az ő ditsóségétül, és ereő szerint föl kiálta nagy föl szoual ezt monduan: *Le omia, le omia az nagy Babylon, és az. ördögnek lako helie lön, és minden förtelmes léleknek fogháza &c.*

Egyházi időuendöllefinkis vannak ő felöle, mel- *Vide Centur: 12. Toban* vagy le irua, áhol egy Barátnak képe rakat- *mi 1. Iohan: tatot föl, Christus Vrunk születése után 1170. est- Wolffii ad tendöbē, é felyül helyheztetött öreg bőükkal Lu- ann: 1170. THERUS, mint ezt Theophrastus Paracelsus in Chronicis Carinthiæ be hozza. Masodik az megh égetésre méneő és ezt mondó Husz Ianosé: Száz estendeő után egy battiu iön, kit meg nem egethett k. 2. Az ő tudománya az Apostolok irásauál egygyező Istenes volta. 3. Az igaságnak váratlan való hirtelen-*

telenségös kü teriedése. 4. A terh és munka alatt való Isteni oltalom. 5. Az Isteni aiandékoknak kiualtképpen való fölséges volta, erre hozzuk a nyelveknek tudását, az írás fordításában és magyarázásában való vidámságát, szívének batorságát, és legh nagyobb veszedelmekbenis meg mozdulhatatlan mérész erejét. Mellyek mind azt bizonytíriák, hogy Luther Martonyt az Vr Isten indította legyen föl az ő Anyaszentegyházanak megtisztogtatására.

LIX.

A Lutheranus Praedicatoroknak hiuatalyok honnan legyenek. Mint Luther Martony pedig, ez mai napi Egyházi szolgákis azon formán hiuattatnak a keresztyeni gyülekezettől, kinek tulajdona é tiszt. Mert é rend tartást, szoktuk ebben gyakorlatossággal megtartani: hogy 1. bizonyos személy legyen nevezetben. 2. Hogy az ő életinek viselése és tudománya az Egyházi szolgák által meg vizsgáltsék. 3. Az keresztyeni gyülekezet eleiben állatassék. 4. Ha a gyülekezet ebben eggyez, választassék. 5. A Magistratustul meg erősítsék. Es így az Apostoli Ecclesianak réghi szokása szerint, itt mind a három rendnek őszve folyamodása vagyon. Vgy hogy az Egyházi tisztre való hiuatalnak neme, mind csak ebben forduljon meg, tudni illik: 1. *A lelki Pásztoroknak itéletiökben.* 2. *A községnek választásában,* és 3. *A magistratusnak meg erősítésében.* Valaminekmű törvény igazsága szerint hiuattatnak első időkben a keresztyeni gyülekezettől a Lelki Pásztorok, olly

olly törvény és igazság szerint választatnak és hiuattatnak ez mostani időben az mi Egyházi szolgáinkis.

NEGYEDIK FONDAMENTOM.

Peternek elsősege.

I. X.

Ier kösük eztis az ő tetzésök szerint, egy illyetén Syllogismusban. *Valamelly religio auagy vallás Peternek elsőségét és legh fölső hatalmát ismeri és oltalmazza, minden egyéb vallások eleét az ő vételeve méltó. De a Papista vallás, és nem a Luther vallása ismeri és oltalmazza Peternek elsőségét és leg felső hatalmát. Azért a Papista vallás, és nem a Luther vallása bevételekre méltó.*

LXI.

Az első propositio felől itt vetekődés támad: *Maiores.* Mellyet hogy meg bizonytíson a Iesuvita: 1. Peter vétkei gienghéti 2. szent Mathe irásának 16. részét satullya. 3. Az fölső méltóságot *Iohan: 20.* ő néki adottnak lenni vitattya. Es végezetre 4. a Patereknek fok bizonságit hozza be, mellyekről mind szép revideden hogy szoliunk kiuantatuk.

LXII.

I. AZ SZENT PETER VET-

KEIRÜL.

A Magdeburgiak *Cent: 1. libr: 2. cap: 20.* Peter életiben elsőben föl igezik az ő nagy aiandékait és felekedéseit, vánna vetik osztán az ő vetkei, és

*Quantum
fundamen-
tum Prima-
tus Petri.*

fogyatkozást és erőtlenségitis. Mert ezek az *hiuek-*
nek *szíueket* *oktatják* és *arra tanétiak*, hogy az *Apost-*
lokban *telljes* és *minden fogyatkozás nélkül való tökéletessé-*
ség, *semmi vttal nem találtatott*, *mint* *ők szollonak* *pag:*
558. Ezt a *Moguntinusok* szándékát a Iesuuita ru-
 tul szidalmazza, mint ha ők ezzel Petert, *deprimál-*
ni, le nyomni, és gyalázni akartak volna. Mert *pag:*
79. a *deprimálásnak* igéiével él. Peter esetie pedig
 mind eleő számlálják, mellyeknek nemelyle kif-
 feb, nemellike terhesb, nemis szükség hogy min-
 denikről szollyunk, holott mi Petert az ő feiede-
 lemségétől ezért derékképpen meg nem fosztjuk,
 de seőt inkább azért, hogy Christus az Apostalokat
 és Léleki Pasztorokat mindē elsőségtől és Vraságtul
 el tiltotta *Luc: 22. vers: 24.* Mert vgyan azon tisz-
 tót, és azon hatalmat adott az Apostoloknak mind-
 niaioknak egyaránt. *Matth: 10. vers: 1. & cap: 18.*
vers: 18. cap: 28. vers: 19. Mert csak őnnen maga a
 közönséges Pasztor, feő, és fundamentom az Ec-
 clefiában. *1. Cor: 3. vers: 11. 12.* Mert az Apostali tisz-
 ter akarta legh főb és méltóságosb hiuarallá tenni
 az Ecclesiában. *1. Cor: 12. vers: 28.* Mert a Peter el-
 sősége és Pápasága felől az irás tellieséggel halgat, és
 ha vetekődésők támattanakis valaha, sohol sem ol-
 vassuk, hogy valaha az ő méltóságára appellaltanak
 volna. Mert az Apostalok, ötet küldik az Sama-
 ritanusokhoz *Act: 8. vers: 14.* Mert az Sidők ver-
 sengettek Peterrel *Act: 11. vers: 1 & sequ:* Mert
 a versengésőket egyenleő akaratul szállították le
 az Apo-

az Apostalok *Act: 15. vers: 6. & sequ:* Mert az Ec-
 clefiakra közönséges gondgyok volt, *Act: 6. vers:*
5. & 14. vers: 22. 2. Cor: 11. vers: 28. Gal: 2. vers: 9. 1.
Per: 5. vers: 1. Mert Peter őnnen magais tiltotta az
 Vralkodást. *1. Pet: 5. vers: 2. 3. 4.* Mert Pálnak
 egyenleő méltósága volt Peterrel *2. Cor: 11. vers: 5.*
cap: 12. vers: 11. Gal: 2. vers: 6. Seőt meg Peter mel-
 toságitis neminemű dolgokban föllyül halatta. Es
 ezek az mi okaink mellyeket a Papa méltósága el-
 len támasztunk, mellyeket az Academiak iskolai-
 ban *Dis: 4. quast: 5. & 6.* a Papistak exceptioibul
 és fogasibul elegeg kü tisztoztattam, oda szántam,
 a Iesuuitát küldeni, hogy légyen miben gyakorlani
 magát.

LXIII.

Az mi pedig Peter vétkeit illeti, azokat semmi *Peter vét-*
 egyéb végre nem számlallyok eleő, hanem hogy az *kei.*
 Apostaloknak fogyatkozások nyluán legyenek, se
 Peternek fölötteb valót ne tulaidonitsunk. Sok
 vétkeit szépőgeri a Iesuuita, és Peterhez fölötteb
 vonszó némelly Patereknek mondásokbol akaria
 azokat enyhíteni, de azokis ollyak, kikre nem il-
 lik a falastrom.

Vetközöt bizonyára. 1. Gondoskodással. *Matt:*
14. v. 28. mideőn az Christustul azt kéré, hogy en-
 gettetnek ő nekies vele együtt az vizen járni,
 melly tselekedetüel nagy vétekben esék, tudni il-
 lik hitetlenségben és ketségben. Iollehet buzgo-
 ság vala Peter kiúanságában, de habozó. Es ha-
 szon-

szontalan itt a *Bellarminus exceptioia*, ahol azt mőd-
gya: hogy a tűoda t etelek nem munkalkodnak eg-
gy t az mi b neinkkel. Mert Moyses t rhetet
lens ggel  s k telk d ssel terhes l  en., *Num: 20.*
vers: 10. 11. a k  sziklat meg s it ,  s mind az  l. al
viz folia k bele le. 2. V  k  z t Christus Vrun-
kin szenyved s nek tilt s val, *Matth: 16. vers: 22.*
Mert ha ez  gy nem volt volna, bizony ra Christus
Vrunk  lly kemeny n S tan nevv l  lletv n  t t
meg n  fedd tte volna, Nemis l ttatik hogy anny-
ra hozz  valo szeretetib l tiltotta volna  t t az
szenved sre  s hal lra valo mene el  l, mint ez vi-
l gi Vras gnak  s m ltos gnak ki nas bul, melly
m ltos gnak hogy semmi helye Christus Vrunk ha-
l la v n ez f ld n nem l ne,  n en magais k n-
nyen esz ben veheti vala. 3. V  k  z t tiszt s g
kivan s val. Mert gyakran vetek dik  s h ns -
l dik vala a t b tan tu niokkal az el   koncz fe-
l l *Matth: 18. vers: 1. Mar: 9. vers: 34. Luc: 22. vers:*
24. V  k  z t 4. hogy Malchust meg v gra. *Matth:*
26. vers: 52. Melly i llehet Christushoz valo sz re-
tetib l, de vizha fordult elm b l  s mod n lk l
valo buzgos gbul lett. Mert Christus Vrunk nem
akarta magat fegyverrel oltalmaztatni, az  st ni
dolog nemis vala az mi valts gunknak akad lly -
ra. 5. F l tte igen v  k  z t Christus Vrunknak
h rom izben valo meg tagadas val,  s magat meg
 tkoz s val *Matth: 26. vers: 70. 72. 74.* mellyet meg
  P pist k  n en magok sem tagadharnak meg.  s
- v ge-

gezetre mid n m r az Szent L leknek ai nd kit
vette volna v  k  z k t tet  s g vel. *Gal: 2. v. 14.*
Mert ha Sidok i nek vala hozz ia, akkor a poga-
nyokkal egy t nem akar vala enny. Es vgy an-
ny ra t tet i vala, mint ha a Moyses t ru nynek
meg sem volna tellyes ggel vege, melly t felek -
det nem d ts ret s, s t  nk b meg fedd st  rd mel,
 t  mondgya  n en maga sz nt P l  . 11. & sequ:
Vgy anny ra, hogy  t t az Euangeliomnak  g s -
gan nem  gaz n   ronak ny u n nevezte l gyen.,
Melly egy dolgot ha vgyan valoban  lcal n sz z,
Peternek minden el   s ge f stben megyen. Mert
1. hogy a f   P pnak Peter P p nak, mint a P pi-
st k  t t tartty k tudom ni nak  gaz volta fel l
gyanakodni. 2. Gyanakodvan f l ni: 3. F lv n.
t uelgeni: 4. T velg s t az alatta valotul meg fed-
detni. 5. Az meg feddet tnek nem haragudni, ha-
nem az meg fedd nek  nt s re mag t megh iobb-
tani: Mind ez k a tellyes  s minden fogyatkoz s
n lk l valo el   s ggel  s megh t salhatatlan hata-
lommal, soha  r kk  megh nem  lhatnak sem en-
gesztel ethetnek. Mert P l Petert nem vgy  nt t-
te  m, mint V t sz lga, auagy Magistratus t a iob-
agy: *hanem vgyan sz mben  ll k* (vgymond)   v le,  s
ezt ny uan t felek tte, sokanak hall fokra, minden
maga megh al z s nak  el s ge n lk l, mellyet
egyek ppen a Iob gy auagy sz lgai rend n valo-
nak az   n l n l nagyob ellen nem sz bad megh
t felek dni. Mert  l mondotta *Ieronymus*, mint be
hozatta-

hozattatik, in decret. Caus. 2. quest. 7. Cap. Paulus Col. 4. 28. Edit. Lugd. Ann. 1605. Paulus Petrum reprehendit, quod non auderet, nisi se imparem non sciret. Pál Petert meg fedde, melyet nem merne tfelekedni, ha magát nálánál kissébbnek ismerné lenni. De a lefauiták, a Petert mod nélkül dicsérő Patereknek többet hisznek, és tulajdonítanak mint sz. Pál világos mondasának.

LXIV.

A Pápaság három keö szálhoz támaszkodik. II. Az Christusnak ama mondasából. Matth. 16. v. 18. Te Peter vagy, és ezen a kösziklán építöm föl az én Aniaszentegyházamat, és az pokolnak kapui nem vehetnek azon diadalmat. Az Pápa országának minden épületi négy de igen erőlen és hanyatlo ofzlopra támaszkodik. 1. Hogy itt Petér Apostolnak községes Püspökséget és vraságot ígért legyen. 2. Hogy ígéreit meg adásával beis tellyesítette legyen. 3. Hogy azzal az adománnyal Peter Romában élts legyen. Es 4. hogy azzal valo élésnek gyakorlása mostis folyon a Peter után köuetkőzők, tudni illik a Romai Pápák között.

Matth. 16.
vers. 18.

1. Az ő első ofzlopiokat igyeközik föl építeni Christusnak imez mondasából. Te Peter vagy, és a kösziklán építöm fel az én Aniaszentegyházamat, &c. Melly igékből azt akariák kü hozni, hogy Peternek Pápaságot, és az Aniaszentegyháznak bír. sira legh felső vicariusságnak auagy hel tartoságnak hatalma. ígerte, meg attá és engedte legyen pedig Iokan. 21. vers. 17. monduan: Legeltesd az én inbaimat. Melly

Melly külömbség vgyan semmiképpen meg nem alhat. Mert Christus Vrunk az ielen valo idörül *In presenti.* szoll: Te Peter vagy, auagy köszikla a Pápisták *Tu es Petrus* telme szerint: és nem a köuetkőzendörül: Te Peter *vel Petrus:* leszes. Hogy ha azért Peter akkor immár feie *Non in futuro Tu eris* auagy köszála volt az Ecclesiának, é képtelen dolgok iónének ki belöle. 1. Hogy a Romai Pápa *Petrus.* meg tagadhatia az Christust, Mert Peter azt tfelekette: Satan nevévelis illethethetik. Mert Peteren ez megtörtént. 2. Hogy együt egy szers mind az Aniaszentegyháznak két lathato fő Papia löte volt legyen. Christus Vrunk és Peter, melly lehetetlen dolog. Deim am bátor akár mint legyen, mi vgyan nem hiszszük, hogy sem ígértetöt sem engettetöt legyen Peternek valami elsőség. Es azt mondiuk hogy tellyeséggel alkotmatlanul vonszák ezt a helyt a Pápaságnak gyamolítására.

LXV.

Mert ezek példázó és hasomlító igék, Bellarm: *Mert példázó* értelme szerint is lib: 1. de Pont: Rom: cap: 10. Es *zó igék* azért vgyan igen homaliosok is, vgy annyéra, hogy ezek a Romai Pápák innen külömben sem, hanem igen igen ravuldadó valo kerengéssel kerithessenek valamit magoknak. Mert Thomas Aquinas magais ezt mondotta: *Symbolicam* (vel *Metaphoricam.*) *Theologiam non esse Argumentatiuam.* Hogy a példázó szent irás nem bizonyító auagy erősiteő. Szent Agostonis, *contra Epist. Petil: cap: 3. azt írja: Illa sponenda sunt, qua obscurae sunt posita, & figurarum vel amini-*

bus involuta. Azokat (vgymond) félőn kell ten-
nünk, valamellyek az írásban homályosán helyhezette-
nek, és példázatoknak fedeleiben, leplettének bé. E regu-
láról el feledkezuén a Pápák, csak az ő fejedelemsé-
geknek föl építésére fiennek efigle példázó, és ha-
mis magyarázatra vont mondásokon, melly az ő
igéiöket mindgyárast gyanofsá teszi, nem külömb-
ben mint egyéb módásoknak is erő szakkal imide
amoda tsigazot magyarázafi, mellyeket széllel az ő
fejedelemségöknek megh erősítésére hoznak be.
Harmadik Innocentius Papa, in decreto Gregor. libr. 1.
Tit. 33. de maiortate cap: 6. Solitæ vel sollicitæ, ama
mondást Gen: 1 vers: 16. így magyarázza. Szerze
azert az Isten, ket nagy vilagosító állatokat az, nagyobbik
vilagosító állatot, az az a Pápai méltóságot; Hogy véla-
gosítana napuát: az az: hogy Vralkodnak az Lelkiekön:
Es az, kisebbik vilagosító állatot, az az: a kiraly méltó-
ságot, hogy északa vilagosítana, az az: hogy Vralkod-
nak a testiekön.

A Florentiai Orator Masodik Pius Pápa előtt,
az 8. Psalmusnak 8. & 9. niolczadik és kilentze-
dik versét így magyarázta: Te Isten, az ő az az, a
Papa labai alá vetőtted, a iuhokat, az az: az Istennek
iobiara helyhezte cendeő hiueknek lölköket: Az
ókróköt, az az, az kenélyeket, az Sidoknak igáiok
alá, a törucnek bőrtü alá vetetteket, és azert föl al-
doztatandókat: Meg az, mezsei vadakat is, az az, a Po-
gániokat és hamisakat: Az, egbi madarakat, az az,
a boldog embereket, hogy mindenektől imadtafsá-
nak, és

nak, és az szenteknek seregében be irattarandókat:
A tengernek halait, az az, a meg holtaknak a bunte-
téseknek vizeiből, a butsu leveleknek általa kü ho-
zatando lölkeket.

Bellarm: lib: 1. de Missa cap: 11. Christus Vrun-
nak ama mondasát, Iohan: 4. 23. így vesztögeti
meg: Az igaz imádók, az az, a keresztiének: Imad-
gyák az Atiát, az az, aldoznia fognak az Atiának:
Lélekben és igazságban, az az Lelki es igaz âldozat-
ban, minemű a Missé, nem pedig testi sem peldá-
zatbeli âldozatban.

Bonif: VIII. in extr: Com: L. 1. Tit: 3. Cap: 1. Sz. Non respon-
dit Domi-
Lukácznak cap. 22. 38. mondasából: Ime két
fegyuer, a Pápanak két fele hatalmát mesterkeli kü,
Mert ezt monduán az Apostolok Ime itt két fegyuer, se, sed satis.
tudni illik az Aniaszentegyházban, azt a Bonif: 8.
Pápa így magyarázza monduán: Nem azt felelte
az Vr, hogy fölöttéb volna, hanem hogy elég. Es
alaia veti e mellységesb argumentomotis. Bizoniá-
ra valaki ideő szerint valo fegyuert Peter hatalmában
lenni tagad, az Vrnak beszédére gonoszul figyelmez, ki
ezt mondgya: Tédd hátra a te fegyuerödet az ő hűneli-
bé. Ez vala (Medius terminus) az öszvétsatlo kö-
zép határ. Im ezzel rekeszti be már: Tehát min-
denik fegyuer, mind a testi és lelki fegyuer, az A-
niaszentegyháznak hatalmában vagyon, kiúán sze
meg ennélis elmésb Argumentomot hallani? Hald
megh hát a Pápa szavát ki vgyan azon helyen azt
mondgya: Valaki azért ennek az Istenül ekkép-

Az írást
melly hamis-
san magya-
rázzák a
Pápák.

pen rendeltetett (PAPA I) Birodalomnak ellene áll, az Isten rendelkezésének áll ellene, hanem ha kezdetöt vallánd mint Manichæus tfeleködék, mellyet hamiságnak és eretnekségnek ítélünk lenni. Mert (mint Moyses bizonyítja) nem kezdetökben, hanem kezdetben terempte Isten mennyet és az földet. Ki lehetne már, akki az írásnak illy melységes magyarázattal haluan, ennek vtanna kételkednék benne, hogy a Romai Pápa legh iob és meg tsalatkozhatatlamb írás magyarázó nem volna? De maradgyon magának az a tsalard; megh se indulliunk raita, ha színtén azt az Aniaszentegyháznak közikláia felől való Christus Vrunk mondását Peter Apostol és önne magá fölseofegének erősítésére merészlicis vakmerőképven vonni.

LXVI.

2. Mert a 2. Még vgyan önne magok a Papistakis, ez hely Pápiák önnek magyarázásában tsoda igen különböznek. Anen magokis *nacletus disti: 21. cap: 2.* nyuán írja: hogy az *Vy Testa-* ellenkező *mentomban, azok az szók által adattatott legyen Peternek* értelemben Christus Aniaszentegyházában a feő Papság: és hogy a vannak fe- *megh kötözésnek és megh oldozásnak hatalmát elsőbenis* lőle. *tsak vgyan ott vette legyen az Vrtul. De ismer az ellen* glossa *dist: 50. cap: Considerandum azt erősíteni, hogy* a Pápa fejedelemséget e mondásból nem erőssíthetni. *Iohannes de Turrecremata lib: 2. cap. 17. azt írja,* hogy Peter akkor lett legyen az Aniaszentegyháznak közikláia, mikor nekik Christus azt mondaná. *Te Peter vagy, kinek mondása tsak mereő tfeleködés.* Ieronymus értelme

ertelme szerint. Vgyan azont bizonyítja *Thomas Aquinas in 4. sentent: dist: 4. quest: vlt:* Bellarminus pedig, és ő belőle e Reihing tagadgya. Ez a Peternek adatot hatalmat, tsak meg ígértnek mondgya lenni. Holott azért meg önne magok sem tudgyák, ha engettetötte itt Peternek hatalom neme? Adattatotte neki valami auagy tsak ígértetöt? Lehetne valaki olly ember, akki nagy alhatatlanságnak és oktalanságnak rzegeres billege nélkül, ez mondashoz képest a Papafokkal tartaná, és a Peter elsőséget egyebnek sem, hanem tsak kecséges és kölömb kölömb ellenközeő magyarázatra epitetöttek esmérne lenni.

LXVII.

3. Ha Peternek ott nyuán való és tellyes ígértet a- *Mert az el-* datot volna az elsőség felől, bizonyára soha ver- *sőség felől* tengést sem tamasztottanak volna az Apostolok az *az Aposta-* elsőség felől, mert tuttak volna, hogy annak már *lok soha sem* az előt vége szakadot volna. Ha azt mondog *vöröngöt-* hogy nem értötték, azt megis kell bizonyitanod, ho- *tek volna,* lot azokat az ígéket a Papistak nyuán valoknak és igen világos értelműeknek tartiák lenni. Es ha színtén vgyan nem értöttek volna is mindiaian, kétségnélkül megis az értelmét észébe vötte volna Peter. Mert noha egyéb dologban ostobák és tudatlanok az emberek: mind az által mikor az elsőségiül vgyon a köszeődés, figyelmesek és cles elméjük, könnyen feiekből fer ha kiül mit hallok. Auagy pedig az Apostalokkal böltsebeknek vel-

nek vellyőke lenni az Iesuuitákat, kik azzal ditsekődnék, hogy ezeknek az igéknek értelmét ők mindgyárást által ertsék.

LXVIII.

Mert á re-ghi Aniaszentegyház 4. Mert az elein való Aniaszentegyház azt á mondaft Pápista modra nemis ertsőtte, holott akkor csak igen egyűgyű állapotban és formában viseltetik vazezt Pápista. la. Nem vala akkor az Ecclesia valami egy Pápa modrá nem, birtoka ala vettette, valami keűely Cardinaloknak és Ersekeknek sokaságával nē vala meg akkor megterhelte, hanē az Egyházi szolgálat igen ktsind gradicfokon határozatit vala meg, Tudni illik, Püspököknek, Senioroknak és Diaconusoknak rendin, mint ezt bizonyttia Euseb: lib: 5. cap: 1. Hieron: in Epist: ad Euagr: Mert akkor meg, sem neuét, sem valóságat, nem tudgyák vala á közönséges Pápaságnak. Es akkik á Romai Ecclesiát biriták vala, nem egész ez világ kerekiségének, hanem csak Roma városának Püspökeinek hivatának vala: Birodalmok sem vala á kiuól való Ecclesiákon, hanem csak az magokera viselnek vala gondot, meg nem vonyván mind az által másfoktulis, valami kerséges esecőkben tanáts adásokat. Melyrül lassák megh Magdeburgi Cent: 1. cap: 7. Azert auagy az, hogy az elein való Ecclesia téuelgött, auagy az, hogy á Pápisták magyarázattia gyanóság alatt vagyon. Holot az elsőtt erősitenünk vakmereőség: méltán föl vehetiők és vallhattiuk az vtolsot.

5. Igen

LXIX.

5. Igen ereős okokkal meg bizonyithatni, hogy Peter semmiképpen nem lehet fundamentoma auagy kősziklaia az Aniaszentegyháznak. 1. Christus az örökké megmaradando kősziklarol szoll, melly mind addig megh allando, valamig tart az Aniaszentegyház. De ezt Peter felől nem erősithetjük. Meg őnnen maga sem örökre való kőszikla, *személyére nézue*. Mert nem el immár, ielenis nintsen az Ecclesiának. *Tudomaniára nézue sem*. Mert így az Apostolok mindiáian fundamentomok. *Szolgálatiára nézue sem*. Mert ezis köz volt á több Apostolokqual, és az Apostalságnakis tiszti (tulaidonképpen felőle szoluan) már régen meg szűnt. Ha penig azt mondgyák hogy Peter kősziklaia tétések *birodalmához képest, menyben seie az Ecclesiának*, neuetségre méltot hazudnak benne. Mert illyen ertelemiön kü belőle. Peter annyban tétetik kősziklaia, az menyben kősziklaia az Aniaszentegyháznak. 2. Hogy ha Peter kősziklaia volt volna az Ecclesiának, á bizoniára mindgyárást el romlott volna, és így á pokolnak kapui győzedelmet vőtte nek volna. Mert el esék Peter, midőn meg botlék és meg űközék Christus Vrunk halálának és föl tamadásának articulusában, *Matth: 16. vers: 23*. Es midőn Christust háromszor meg ragadá nagy atokkal. *Matth: 26. vers: 74*. A kősziklanak tiszti pedig az, hogy nem csak magában állyon, hanem meg masakais magán meg tartson. 3. Mert az Aniaszentegy-

szentegyház az ő fundamentomiával őszve forrasztatik az hűnek általa. Rom: 11. 5. 20. Peterhez pedig a keresztyének között senki sem foglaltatik hűt által, Mert nem ő vettetik az hűnek eleiben.

4. Szent Pál Apostol az ő Ecclesiáit kétség nélkül igaz fundamentomra építötte. Tagadgya pedig ő Rom: 15. 5. 20. hogy ő Peteren, auagy akár mellik Apostalon építötte volna. 5. Szent Pál senkit az Aniaszentegyháznak igaz kőszikláihoz meg tértők között meg nem fedd: meg feddi pedig a Peterhez, vgy mint egy kősziklához tértő Corinthusbelieket, 1. Cor: 3. vers: 4. 5. 6. 22. Mert mikor eggitek azt mondgya: En Pale vagyok: az máslok. En Apollos vagyok, nem testiek vattoke? Kísoda azért Pál, kísoda az Apollo, hanem szolgák, kik által hittetők, és az mint kinek kinek az Vratá? En plantáltam, Apollo öntözöt, de Isten attá annak eleömenetit. Azért sem akki plántal valami, sem akki öntöz, vers: 7. Azért Peter sem lehet kőszikla az Aniaszentegyháznak fondalásában. 6. Egy kő nem fundamentoma az Ecclesiának, holott az nagy erős kősziklán, és nem egy kőön fondaltatik. Simon Apostol pedig Christustul hiuattatik itt Petrusnak, az az: kőnek, nem Petrának auagy kősziklanak. Latta ezt Janse-nius ki parte 1. Cont: Euang: cap: 17. azt iria, hogy Petrus Déak nyeluen annit teszén (quod saxum) mint keö. Melly magyarázatot Cyrillus adott régenten, tomo 1. operum l. 2. cap: 12. in Iohan: ahol ezt 2. anétuánt meg ideien intöttek mond lenni vola, hogy ő

Cephas

Cephas az az keö lenne. Így azért miuel hogy itt a Cephas, az szent Lélek Istén (Petrus) kőre, és nem (Petrara) kősziklara magyarázta, ezzel azt akarta jelenteni, hogy Christus Vruuk Simont nem akarta, hogy vgyan kősziklanak hiuatafésék, hanem csak egy kőnek ezen a nagy erős kősziklan. Mint hogy minden hű keresztyének vgyan (Petrusok) kőnek, Christus Vruuk csak maga pedig a (Petra) kőszikla, az ő nagy volta, és megh mozdulhatatlan erősségéhez képest. Honnan Chrysostomus igazán mondgya in Serm: de Pent: Super hanc Petram non dixit super Petrum. Non enim super hominem, sed super fidem edificauit Ecclesiam suam. Quid autem erat fides? Tu es Christus filius Dei viui. Ezön a kősziklan, nem mondotta a Peteren. Mert nem emberen, hanem az hitön építötte fel az ő Aniaszentegyházát. Az hűt pedig mi vala? Te Christus vagy, az eleö Istennek fia. 7. A Papicolak az Antichristus szám szerint csak egy embernek velik lenni, Miuel hogy az ő kiabrázásában az Apostol 2. Thess: 8. egy kiualtképpen való személyre néző igékkel el. Hogy ha ennek hel adatik: sokkal inkább helyt talál ez magának, ahol a Görög ige nem csak ebben áll megh EPI TI, hanem EPI TAVTI TI PETRA, super hanc ipsam Petram. Vgyan ezön kősziklán. Es ebbül azt hozzuk ki, hogy itt szám szerint vgyan csak egyedül egy kőszikla cressék. Miert kerkönek há a Romai Pápák, és miért hanniák vetik azzal magokat, hogy ők szent Peternek Successori, és

N

hogy

hogy az ő fejedelemségeknek elsőse ebben legyen az írásban be foglalva?

L X X.

6. Mert az 6. Győzedelmessék léuen abban, hogy nem Peter Vr Christus az Aniaszentegyháznak fundamentoma, szabadon csak maga követkőzik, hogy a kőszikla egyéb sem, hanem az Vr Christus, auagy az Christus felől valo fogott hűt értetessék. Mert ezek az ielen valo kérdésekben nem különböznek. Holott itt nem az hasonlatossági; hanem az valóság; nem az bűt, hanem az hűt eleiben vettetőt és meg fogott iofzág tétetik föl fundamentomul. Méltan igazán rekeszti be tehát *szent Agoston D. De fide & operibus cap: 16. Si Christus fundamentum sit, procul dubio & fides Christi, per fidem quippe habitat. Christus in cordibus nostris. Hogy ha fundamentom leend a Christus, ketségnélkül az Christusbéli hűtis, minel hogy hűt által lakozik Christus az mi szíveinkben.*

Hogy pedig csak Christus egyedül legyen az Aniaszentegyháznak kősziklája, im meg bizonytiok. 1. Mert csak őnnen maga védelmezi és tartja az Aniaszentegyházat, hogy meg ne győzetessék az pokolnak kapuitul. Sem Peter sem Papa, nem rselekedheti ezt, mert nem hogy az Ecclesiát, de csak magát sem oltalmazhatta meg az pokolnak kapui ellen. Peter őnnen magais el esött: Sok Pápák téuelgöttek, mert eretnekökké lettenek. 2. Mert a kőszikla nem az írásban csak az Christusnak egyedül adatik, Esa: 26. 4. cap: 28. 16.

Matthe

Matth: 7. 24. Act: 4. 11. Rom: 9. 32. 1. Cor: 10. 4. 1. Pet: 2. 7. A Petrus nevv bizonyára a Petrátul veszőn eredetöt, de azért a Petrus soha sem mondatik Petranak, hanem a külömbség megtartatik mint egy gyöker és ágazat között. 3. Mert a fundamentom nevv egyedül csak az Christust illeti, vgy hogy egy állallásban senkinek másnak ne adassék. 1. Cor: 3. 11. Nemis olgya föl az mi meg köttöt tsonkat ama szokot külömbség, melyet az lathatatlan, és legh főb, vgy mint az Christus, és a lathato auagy vice fundamentom köztött, ki a Peter és az Apostolok minniáian Ephe: 2. 20. Apoc: 21. 14. szoktanak az írás magyarázok be hozni, nem külömben mint szintén hogy Christus ez vélágnak világia, és mind az által vgyan azon nevv az Apostoloknakis tulajdonítatik, Matth: 5. 14. Mert i. vallyok, hogy Peter fundamentomnak mondathassék, de második graditsbéli, tudni illik az ő hitire és tudomániára nézve, melly eretlem szerint mindiáian az Apostolok fundamentomok, és semmi tulajdona nints itt Peternek. 2. Azonképpen Pális Pápája és Monarchája lehetne az Aniaszentegyháznak, mert ő is második renden valo fundamentom, holott sok Ecclesiákat, sőt többeket fondált Peternel, 1. Cor: 10. 4. 10. 3. Követkőznek innen, hogy minden keresztyen embernek két fundamentomra kellene építeni. Elsőben Peterre, auagy Peter Vicariusára a Pápára, és ez által osztán az Christusra, melly mereő azon Istentelenség.

N 2

*Distinctio
contradictio-
ria*

lenség. 4. Annak a külömbőségnek ellene mondhatni. Mert a fundamentom az, ammi az ház épületét tartja: A fundamentom vtan pedig amiát, az nem tart, hanem tartatik csak része és nem fundamentoma az hazi épületnek. 5. Hogy ha Peter csak vice fundamentoma volt az Ecclesiának, hanem köveközött Christus vtan a lathato Püspökségben, vgy mint melly első és fundamentom szerint való Püspökség volt. 6. Hogy ha első fundamentom az Christus, vtanna való viccie Peter: hát bár harmad rendbeli fundamentom is legyen, tudni illik az Apostaloke, melly sem első, sem második rendbeli fundamentomnak nem mondhatatik a Pápisták értelme szerint. 7. Ephes. 2. Nem az Apostalok, hanem az ő tudományok hiuattatik fundamentomnak. Apoc. 21. Hasomlatosképpen csak azt mondgya szent Iános, hogy az Aniaszentháznak tizenket fundamentomira, föl iratattanak a tizenket Apostaloknak neve. Melly mondasáual egyebet sem jelent szent Iános, hanem hogy az Aniaszentegyház a tizenket Apostalok szolgálattia által legyen győditőgetve. Helyen marad azért megis, hogy Christus csak maga legyen az Ecclesiának fundamentoma, és ő kivöle senkinek sem illik ez nevv.

LXXI.

7. Mert az 7. Ide járul az réghi Patereknek egyenlő értelmek. Kik (Petram) a kösziklát, nem a (Petrusrol) a kövelünk tartatják, hanem a Christusról, és az ő benne helyhezetett hű-

tött hűtről magyarázták igen szép nyuluan való igékkel. Lásák megh Origenest pag: 2. Operum in Matth: cap: 16. tract: 1. col: 36. edit: Basil: Anni 1590. Chrysost: tom: 2. in Matth: homil: 55. & tomo 3. serm: de Pentec: Cyrillus tomo 2. l. 4. de Trinit. col: 289. edit: Basil: Anno 1546. Ambrosius tomo 5. in cap: 2 ad Ephes: Augustin: tomo 10. serm: 13. de verbis Dom: Tedd ezekhez a közönséges glossát in cap: 16. Matth: ahol ezek az igék: Tu es Petrus nimirum a me Petra: ita tamen, ut mihi ego retineam fundamenti dignitatem. Te (Peter: auagy) kő vagy, tudni illik én tőlem kösziklátul, mind az által vgy, hogy önnek magamnak tartsam a fundamentumnak méltóságát. Es viszontak: Super hanc Petram, id est: Super Christum in quem credis. Erre a kösziklára, az az, az Christusra, akkiben hiszsz: &c.

LXXII.

Ez eddig a tulajdon magyarázatnak erősségit számláltak eleő. A Papicolaknak semmi egyéb ellenvetésök nintsen a PRONOMENNEL, mellyen ők a Petert értik, kiről legh közelbbenis emlekezet vagyon. (Mert azt mondgya Bellarm: lib: 1. de Rom: Pont: cap: 10. Mellyből Reihing így szoll) Legh közelbbén hivvta vala az V. Petert kösziklanak. Mert Syriai nyelven szoll: és Syriai nyelven Peter annijt téssen mint Cephas, melly kösziklát iegyez. Monda azért az V. R: TE CEPHA vagy, és CEPHAN: (auagy: TE KÖSZIKLA VAGY és KÖSZIKLAN) építőm föl az en Aniaszentegyházamat. Mellyből következik hogy ez

Papisták ellen vetése

Pronomenbéli ige (HANC: ezön) masuva sem voniatathatik, hanem a Peterre, akki ott kösziklá-
nak neuezteték.

LXXIII.

FELELET.

Mi elseőben 1. ké.ségben esött oknak ielének mondgyuk azt lenni, hogy ők ezt az Syriai nyelvnek eredetire vonszák. Mert mint hogy az Sido nielvv, fundamentom és eredet az O Testamen-
tomban, vgy a Görög, és nem az Syriai nyelv, eredet az Vy Testamentomban. Mellyet *Bellarminus* sem tagad l. 2. *De verbo Dei* cap: 4. colum: 96. Ha azért a Görög igéket meg tekintöd, mindgyarást meg látod, hogy nem így foly: *EPI TUTO TO PETRO*, az az: *Erre a Peterre*, hogy így a legh közelbe-
seő igére nézzön: hanem *EPI TAVTI TI PETRA*, *Erre a kösziklára*, Melly mondasban az *Masculinum* genus, *femininum*ra változtatik, hogy ne látsék az Aniaszentegyház, emberre építöttnék lenni. 2. Vétköznek abbanis, hogy a *Petrus* igét,

Proprium melly *nomen proprium* és Peterre csak tulaidon ön-
nemen magára szolgál, (*appellativum* gyanánt) közön-
seges neüert veszik, s így magyarázzak: *Tu es Petra*: *Te köszikla vagy*: A Déak nyelvre nem így
vagyon fordítva, mellynek köüetése ökis köte-
letsek: hanem az Apostolnak az ő tulaidon *Petrus*
Ibi enim ap- neuét helyhezette oda: *Tu es PETRUS: TE PE-*
ponitur ar- TER VAGY. Holott azért a *Petrus*, vagy
ticulus Mas- mint tulaidon nevv a Petrátul, vgy mint közönsé-
bis fem: ge- ges nevvól fölötté igen különböz. *Bizoniára ez*
neris. az ap-

az *appellativum*hoz. tételött *Pronomen femininum*.
HANC, nem szolgál a Petrusra, melly *nomen proprium* *Masculinum*. 3. Az Syriai fordítás sem seget-
heti meg őket. Mer: ottis a *Cepha* ige, annak a
mondásnak első részében (*Proprium nomen*) csak a
Peter Apostolra néző tulaidon nevv; az utolsó
részében (*Appellativum*) közönséges, a Sido, Gő-
rög, és Déak nyelveknek foliások szerint, vgy hogy
értelme ez legyen: Te ama (*Cephas*) auagy (*Petrus*)
keő vagy: és azon a (*Cephan*) kösziklan építőm föl
az en Aniaszentegyházamat. 4. A mutagató ige,
nem függ mindenkor az ő hozza elől legh közelb
helyhezettőt állatul, de igen gyakran az elől iáro
igék alá értendő állatot mutattya, noha neüezet
szerint kü nem mondgya: mint *Iohan: 6. vers: 49. &*
50. Patres nostri comederunt Manna, &c. Hic est panis
de celo descendens, &c. Az, mi Attyaink Mannát ette-
nek, &c. E KENYER az, akki menyből le szállot.
Eleöl a Mannárul vala emléközet, s ide hátra az
mennyekből le szállot kenyérre (az Christusra) mu-
tat, ez Pronomennel Hic: ez: mint ezt Chri-
stus Vrunk önnen maga magyarázza. 51. Így kö-
zönséges szollásnak folyása ezis: Pius est, & propter *Pius HANC*
HANC pietatem magnificandus. Isten feleő ember
ez, és ezért az Isteni felelőmért nagyra bősülendő,
ahol a *Pronomen Demonstrativum* HANC, nem az
elől iáro *Piusra*, hanem az utánna helyhezettőt
pietásra szolgál. *Christus Vrunk mondásais Matt:*
16. v. 18. ehez hasonló, értelmeis mi ez: Te (Petrus)
keő vagy.

keö vagy, akki en rolam (Petrarul) keösziklárul vetted
 á te nevedet, és ugyan erre á (Petrara) keösziklara, ki-
 rül te á te nevedet vetted, epitóm en föl az en Aniaszent-
 egyházamat. Nem különben, mint ha valaki ezt
 mondana: Tu es fidelis, Te hív keresztyen ember
 vagy, és ugyan ezen az hatón mégy be meny-knek országá-
 ba. Melly mondásban á Pronomen Demonstrativum
 HANC, nem az híven bernek személyére, hanem
 az ő hitre néz. Azonképpen Christus mondásá-
 banis: Tu es Petrus, & super HANC petram &c. Te
 (Petrus) keö vagy, és ezen á (Petran) keösziklan &c.
 azon mutogato ighét HANC: ezön: nem á Peter
 személie, hanem Christusra á keösziklára, kirül Pe-
 ter nevezet vett vala, és ki á Peter nevezeti alatt
 érteetik vala, kell értenünk. Ezön magyarázatot
 nagy böltsen f-beuségöfen meg mutattyá á boldog
 emlekezeti Luther Martony, Tomo 3. Ienen: germ:
 L. de Papatu á Diabolo fundato, ahol Christus Vrunk
 mondását így magyarázza: Du sagest von al-
 ler vvegen, ich sey Messias oder Christus
 des lebendigen Gottes Sohn, vvolan, So sa-
 ge ich dir vviiderumb, du bist ein Christ
 (oder Fels) vnd auff den Christ, (den Fel-
 sen) vvil ich meine Kirchen bauen.
 Mint ha azért azt mondanád valakinek, akki az
 szent keresztségben á keresztyen nevet magára föl
 vette: Tu es Christianus, & super hunc ipsum Christum
 edificata

edificata est Ecclesia mea: Te Christusé vagy, és ugyan
 ezen Christuson épiterött föl az en Aniaszentegyházam.
 Nem io köveközőnek belőle; hogy ha á Pronomen
 Demonstrativumot HUNC, á Christianusra vinnéd,
 mint ha ő volna fundamentoma az Aniaszentegy-
 háznak; de seőt inkább á Christusra mutat, akkirül á
 keresztyen ember Christianus nevet veszőn magá-
 ra. Christus Vrunk mondasá és ezen értelemben.
 foly: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædifica-
 bo Ecclesiam meam. Te Peter vagy, &c. Mert
 ottis az mutagato Pronomen (HANC) nem Peter
 személyét nézi, hanem Peter neve alatt el rőitett
 keösziklác á Christust.

LXXIV.

3. Az szent Iánosnak ama mondasárul cap: 21. §. CHRISTUS
 17. á Pápicolak azt tarttiák, hogy Peternek az ő v. mondasárul
 tánná köveközőkkel egyetenben minden hata- Joh: 21. Le-
 lom adatot, az közönséges Aniaszentegyházon, ez geltesd az
 igéknek általa. Legeltesd az en Iuhaimat. Melly igé- en Iuhai-
 ket, Greg: de Valent: Tomo 3. in Thomam Quast: mat.
 1. par. 7. §. 30. col: 246. így magyaráz: Rege oves
 meas.: Biriad az en Iuhaimat. Mellyet mind az ál-
 tal tagad Erasmus in Method: Theol: ekképpen ír-
 ván: Nemis vgy vagy mondua.: Rege aut subige
 oves. Biriad és hatalmad alá haitfad á iuhokat: Ha-
 nem Pasce Három dologra kell itt minckünk vi-
 gyáznunk, 1. Hogy ha Peterre magára bizottie á le-
 geltetés? 2. Mi legyen á legeltetés? 3. A iuhokon
 mit kellesték értenünk.

LXXV.

Hogy ha Peterre csak magára bízattatott a legeltes?

1. Eörömeftis meg engedgyök, hogy itt Christus csak Petert magát szolittia, és vgyan három külömb külömb izben. Mellyet nem azért tfeleködött, hogy Peterre csak egyedül magára bízta volna az közönséges Aniaszentegyháznak gondgya viselését. Hanem hogy önnem maga tagatta meg Christus Vrunkat három izbe. 2. Hogy intetnek tisztta szível száial, és tfeleködettel való legeltesre, Bernhardus mondása szerint. 3. Hogy három izben való meg tagadáfnak, három vallás tétellel felesne megh; és hogy kevésből ne szolgálta, az ő nyelve az szeretetnek, mint szolgált az főfelölnek, mind Agoston mond lib: 9. tractat: 123. in Iohan: Semmi nagyobb és kiultképpen való parantfolat itt Peternek a több Apostalok felöt nem adatik, holott a legeltetésnek gondviselésé ezöketis szinten vgy illeti vala mint amazokat. Mert ha valamelly hadakozó feiedelem az ő vezérét, akki annak előtte félénkes vala az had viselésben, hogy bátor szívvvel hartzolna ez vtan, arra intene, ezzel nem valami vy kiultképpen való parantfolatot adna neki; hanem olly közönséges dolgot, melly az egész vitezlő sereget hadnagyuat egyetemben illetné. Szintén vgy lött itt Peternek dolga. Mellynek megh bizonyítására, ám légyen elég két argumentomunk. I. 1. Pet: 5. 1. Inti minden lölki Pasztorokat, hogy legeltesék az Ecclesiát. Auagy az immár hogy a Christus szava L E-

GELTESD,

GELTESD, másakatis illet, auagy Peter az ő tulajdon igazságot vakmerőképpen osztogatta másáknak. 2. Az több Apostaloknakis meg volt parantfolua, hogy legeltesék, Matth: 28. 19. 20. MATTHITEVSATE Tanétfatok Iohan: 20. 1. 21. Mi képpen engemet bötfatot az en Atiam, vgy bötfatlak enis tiktetek. Actor: 20. 1. 28. monduan vgyon az Ephesumbeli Püspekők felöl, hogy ök helyheztettenek legyen POIMAINEN IN EKKLISIAN TU THEU, őrizésére az Isten Aniaszentegyházának. Es Ephes: 4. 1. 11. Nemellyek adattanak Pasztorul. Nemis köuekközik pedig ebből, ahol Christus azt mondotta: Szeretsze engemet inkább az többinél? Azért nagyobb méltoságot adott Peternek? Merő por hamu azért ez a Consequentia, holott Peternek nem adatik itt arra való parantfolat, hogy ő vagy több iuhakat legeltesen, vagy a többinél többet faradgyon., holott az Apostaloknak mindiaioknak kellették ez egész vilagot legeltetniök, mellyre mindenik kiki mind maga személyben szorgalmatos gondot viselt.

LXXVI.

2. Az legeltetésnek igéie ké képpen vétetik. El- Mit jegyez-
söben tulajdon maga saját értelmében, vgy mint tap- zen a legel-
lalásért, auagy eledelnek adásért. Maszfor, Fi- tetésnek
guraté hasonlatossággéppen, vgy mint gond: tfe-
lésért, védelmezésért, takargatásért. Meg ezis ké-
képpen való. 1. Mert elsőben, néz ez az Magistra-
tusokra, ez világi birodalomban helyheztetőt feiedelem-
ségre.

ségre, s-iegyzi az ő birodalmát, és oltalma aist va-
lokra való gondviselését. *Mint 2. Sám: 5. vers: 2.*
cap: 7. vers: 7. Apoc: 19. vers: 15. Es vgyan ezen ér-
telem szerint *Homerusis* Agamemnon *POIMENA*
T O N L A O N. Népnek Pasztoranak hivia vala.
2. Másodszor néz az Apostalokra és Egyházi szol-
gakra, ahol legeltetni annijt téfzen, mint tanítani,
oktatni, auagy egyéb rendbeli egyházi tiszben,
forgolodni, és ez iegezés igen gyakran forog elő.
Ezech: 34. Act: 20. vers: 28. Ephes: 4. vers: 11. 1. Per:
5. vers: 1. 2. Melly helyekből azt hozzuk kű, hogy
â legeltetésnek igéie mennyben az Apostaloknak
és az Isten igéiének hirdetőinek tulajdonátatik, so-
ha sem iegeyz feledelemséget auagy Vraságot, ha-
nem mindenkor tsak vgyan azon szolgálatot, mint
hogy Christus meg tiltotta tőlők az elsőséget és V-
ralkodást. *Luc: 22. vers: 25. 26. Peteris azonképpen:*
1. Pet: 5. vers: 1. 4.

LXXVII.

Az Peterre Inmár vgyan kiuáltképpen is készők vagyunk
biztatott megbizonítani, hogy â *Peterre* bizáttatott legeltetés
legeltetésén, valami elsőség, vralkodás, auagy Pápaság nem ér-
nem értetik tetik, ez követkőzendő okokból. 1. Mert â le-
elsőség. geltetésnek igéiét sohol sem oluassuk abban az ér-
telemben, valahol Apostalokrul és Tanétokeul va-
gyon emlekedet. Miért kellesték tehát itt kölömb
magyarazatra felsegetnünk? 2. A Görögben ket
Bosko, izben helyheztetik â BóskeiN ighe, egyfzer â
id est pasco, P O I M A I N E I N, melly két ighe tellyeséggel egy
ertelem-

ertelemben foly. Az BóskeiN, Pasceret, Le-
geltetni, hogy vralkodásért vétefsék valaha, sohol
sem oluassuk. 3. Hogy ha â legeltetés Elsőséget
iegyöz: az követkőzik V A G Y önnem magátul,
vgy mint az igének természet szerint való eredeti-
bül, melly nem igaz, holott nem mindenkor kö-
vetkőzik: V A G Y attul, hogy az Apostaloknak
mondatik. Hát így szintén annij Pápák voltának
volna, mennij Apostalok: V A G Y, Miel hogy
Peternek tsak magának mondatott. Mellyet ha
vitatsz, megis kell bizonyítanod. Mert vgyanis az
â kérdésnek fundamentoma itt.

*Petit: Prin-
cipj.*

4. Az szent Peter legeltetése V A G Y vgyan Apo-
stalság önnem magában, és így semmi magára nező
Elsőséget nem vett: V A G Y az Apostalságnál na-
gyob tiszte. De hogy illyetén fölfeőség adassék.
1. Cor: 12. vers: 28. szent Pál Apostal önnem maga-
nyluantagadgya.

5. Íárul ide az Atiáknak eggyezésők, kik mi ve-
lünk tellyeséggel eggyenleő értelmében vannak.
Lásák (za megh *Origenest Tract: 1. in Matth: Cypria-
nust, Tract: 3. de simpl: prel: vel unitat: Ecclesia: Ago-
stont, Tom: 3. l. de agone Christi. cap: 30. Et Tomo 9. Tra-
ctat: 123. in Iohani. Bernhardust Serm: 2. de resurrect:*
Kik mindniáian arra mutatnak, hogy â L E G E L-
T E T E S Ö N mind az értelemek, valami â Iuhoknak
lelki gondgyok viselésére szükséges. Mind az ál-
tal ezzel Peternek semmi külön magára nező méi-
toság nem adatik, mielhogy â több Apostalok is v-
gyan

gyan azon egy tisztben valának Peterrel ; azon egy társaságban, tisztességben, és hatalomban helyhez-tettek léuén, mint Cypr: l. d. szoll. LXXVIII.

*Az Iuhokon
mit érts ?*

III. Azt vélik a Papicolák, hogy minden hiuek, és azokkal egyetemben az Apostalokis mindnia-ián, vgy mint Iuhoskák, Peterre bizattasának, pa-rantfolat alatt valo legeltetésre. No ám bátor ha szintén az egész Aniaszentegyház értene kis itt meg vgy sem volna Peternek semmi magára nezeő nagyob méltosága, holott minden ő Iuhait, minden Népet és nemzetséget őszueséggel, az Apostalok legeltetésére bizá Christus Vrunk. *Matth: 28. vers: 19. monduan: El menuén TANETSATOK minden népeket &c.* Az pedig niluán valo hazugság, hogy a több Apostalok Peter birodalma alá mint Iuhok vgy vettettek volna. Mert mind feienkint, egyenleők valának, és a többi Petertől nem függé-nek: *sem a tudományban.* Mert az szent Lélek őket minden igasságban vezete, *sem az szolgálatban.* Mert Christus egyenleőképpen küldé őket kü. *sem az szolgálatnak módgyában.* Mert Pál már három esz-tendőn prädikállott vala, minek előtte Petert látta volna. *sem a kulfoknak hatalmában.* Mert Christustul egyenleőképpé vették aztis. Inné módgya Pál: *Hogy ő semmiben nem aláb valo a fő Apostaloknál: Es hogy azok, akkik láttatnak vala valakiknek lenni, ő nékie semmi tu-dománt nem nyújtának.* Mely módásnak magiarazására Chrysost: azt írja: *hogy Pál a több Apostalokkal egyenlő tisz-telébél, linek mutatja magát lenni: Nem is ama többihez pe-dig, hanem vgyan Peterhöz önne magához hasonlítja magát*

1. Cor: 12.

vers: 12.

Gal: 2. v. 6.

magat. Ielétuén ezzel, hogy mind feickint egyenlő méltoságra emeltettek legyenek. LXXIX.

Az mi az A T T A K N A K bizonságit illeti, azo-kat nagy hofszu rouáfra szokták őszue számlálni. Mi sem tagadgyok, hogy nagy fok szép dítferetők Peter felől nem találtnának: Mind az által ol-lyatan Elseősleg auagy feiedelemség, mineműt a le-fuuták értőnek, sohol sem adatik őnéki. Hogy pedig azokra mi most renddel mind megh felel-liünk, ez mostani eleöttünk állo szándekünk nem engedí: hanem egy közönséges feleletünk gya-nánt, ezöket helyhezte őm föl: 1. Az Elseőség kétféle, Eggik *Rend szerint valo*: Második, *mélto-ságra auagy hatalomra nezeő*. Melly külömségre mu-tat MARSILIUS Patavinus *parte 2. Def: cap: 10.* REND szerint valo elseőségnek azt mondgyuk lenni, midőn fokban vannak valami tisztben auagy hatalomban egyenleők: mind az által mindniáio-k közül csak eggik bir az elseő hellyel, és a többinek előttők iár, hogy így ő közöttők helynek auagy ü-lésnek rendi meg tartassék. *Birodalomnak auagy ha-talomnak elseősége nek azt tartiok*: midőn egy Ember nem csak első helyt bir, hanem másokatis maga bi-rodalma alá hódultat, kik ő tőle függőnek, az ő íté-letin meg nyugosznak, és az ő akaratia, tetzése, és kiutásága nélkül semmihöz nem kezdőnek, nemis-mernek. *Az Elseőségnek elseő Neméiül*, mellyet mi semmiképpen nem tagadunk, az A T T A K igen-nyakran szollonak: de azt a Papisták mind csak az-volesora érik, és így gonosz lelki ismerettel cital-

*Az Atiak
tulaidoni-
tottake Pe-
ternek elseő-
ségöt?*

*1. Az Elseő-
ség két féle.*

lyák a Patereket. 2. Holott Peter *kősziklának*, és az *Aniaszentegyháznak fundamentomanak* mondatik: az mi ellenközeő feleink a Romai Pápák successioitis auagy egymás után való követközéfit egyetemben ide foglallyák. A Paterek pedig Petert csak egyedül magát, a Romai Pápáknak társaságok és successioiok nélkül nevezik (PETRANAK) *kősziklának*. 3. Es midőn az szent PETER székít emlézik azon a Paterek egyebet sem, hanem szent Peter hűtit és tudományát értik, nem külömben, mint a Pharisausok mondatnak Moyses székén ülteknek lenni, midőn az ő Tanítványainak azt rakuák élékben, az mit ő kis Moysestul vettenek vala. Matth: 23. §. 2. Es így *mi közöttünk vagyunk az szent Peter széki*. Mert mi mindenekben szent Peter hűtit és tudományát követjük. 4. Vgy vagy, sok ditséretöt adnak Peternek, de nem az ő személyére, sokkal inkább az ő utánna követköztekre nézue: hanem rész szerint *az ő igaz hőtire*, melly fundamentoma az Ecclesiának, és Peterül alhatatossan terjesztgettetött: rész szerint az Apostolok között való elsőségre nézue: melly mind az által nem a Papa iurisdictioniának auagy birodalmának méltóságában, hanem csak az vénségnek, helynek, és Rendnek elsőségében vala helyhezetue: Rész szerint a C E P H A S nézue melyre sokan tizolozanak, de mind az által ebből nem hozhatók mindgyarást kű, hogy Peter maga lett legyen a *kőszikla*. Mert a Zebedæus fiais csak magok monda-

mondatának B O M A N E R G E S, hoc est, *fulminatores*. Menyűteő kövekkel hagyálóknak, de mind az által nem csak ő magok valának azok: Azonképpen Peteris, az ő tulaidon nevének eredeti szerint, csak maga vén nevei magára a *kőszikláról*; mind az által nem csak ő egyedül lőn *kőszikla*, hanem a több Apostallokkal egyetemben, vgy hogy: noha Peter csak maga vészőn itt nevezetöt, de vgyan a többi sem rekesztetnek azért innen kű, hanem az első és idős Apostol neve alatt, ő kis együt érteslenek. 5. A Feiedelm ighe, melly igen gyakran forog első a Paterek írásiban, nem mindgyarást épéther azért egy országos magán vralkodó birodalmat. Matth: 2. §. 4. oluassuk, hogy Herodes (O M N E S Principes Sacerdotum) mind a Papi feiedelmeket őszue győitotte legyen, az az: a feijebbit, és igen eleit a Papoknak. Az Iacob Pátriarchának ágazatiban, feiedelmeknek mondatnak azok, kik első-14. zcői voltanak akár mellik familiának, kiknek vgian nem vala azért a többin való vralkodásra méltóságok. Így a Diákoknalis Princepsnek mondatik az, akkic az első hely, és bősületben nagyban vagy, noha birodalma nintsen. Szintén vgy Petertis a Paterek Princepsnek mondgyák nem hogy ő egyedül volna feő, és vralkodnck a több Apostalokon: hanem az ő alhatatosságaért, buzgoságaért, és egyéb sok iofzágos tfeleköderért. Pálnak sem. In 1. Reg: 1. keuesbbé adatott vgyan ezen neü, vgy mint kirül 4. cap: 4. Gregorius azt írja: (*Paulus obtinuit totius Ecclesie*

PRINCIPATUM) hogy Pál az egész Aniaszent-
egyháznak fejedelemségét el foglalra legyen.

*Fundam: V.
Pontificum
Rom: succes-
sio.*

EOTEODIK FONDAMENTOM.

*A Romai Pápáknak egymás után való
következésök.*

LXXX.

Ez ám az a mérges níl, melyét a Papicolak, so-
hol olly hel nem lehet, ahol szórtan nem szórna-
nak. Az mi feleink pedig ferfiui bátorsággal me-
részőn mindenütt ellene állottanak. Eztis azért
ier foglatliokszá illyeten syllogismusba.

Valamelly Ecclesiában adatik a Pápáknak Pe-
terről elkezdető, és enniy sok időtől foguást szár-
mazott egymás után való következés; az az Eccle-
sia lehetetlen dolog igaz, és Apostali ne legyen.
De a Romai Ecclesiában, és nem a Lutheranusok-
kban adatik a Pápáknak Peterről el kezdető, és
enniy sok ideőktől foguást származott egymás után
való következés. Azért lehetetlen dolog, a Ro-
mai Ecclesia hogy igaz és Apostali ne legyen.

LXXXI.

*Respond: ad
Maior:*

Az felső propositiora azt felelő, melyben ez
argumentomnak minden ereie fekszik: de külö-
ben sem tamagatia ezt a Iesuuita, hanem csak az
Atiaknak valami iminnen amonnan őszue garáb-
sált bizonságokkal, melyeket egyenkint való
megh rostálásra, nem szükteőnek alitok lenni.

Mert

Mert más tudos emberek, regen maráltalis men-
tek azon, kik közül nem vtolso *Witakerus* de Eccle-
sia quæst: 5. cap: 6. Mi erre közönséggel csak azt
mondgyuk: 1. Hogy a Paterek nem vitatták csak
a pusztá egymás után való követkőzést, hanem az
igaz tudománál együtt iárót, és őszue foglaltatott
successiot, vgy annyra, hogy nemis nézzenek anny-
ra az hely szerint való követkőzésre, mint az hű-
belire. Kikkel ha egyet emőnek a Papicolak, el-
seőbenis az szent írásból, az ő vallások, a keresz-
tíni hűnek minden ágazatin által menűen, bizo-
nitsák meg, minek előtte az széknek és az szemé-
lyöknek egymás után való követkőzésekkel kér-
kődgyenek.

2. A Paterek, az hel szerint való successiot vi-
tatiák, nem annyra a bai viuasban auagy az har-
tzon, mint a viadal után csak egyedül az szent írás-
sal vett és niert diadalomban. Es így nem tellyes
ereiű és vgyan valóban bizonios, hanem bizonság
mellet, helyet és io alkotmatossággal be veheten-
deő argumentum ez. Mellynek az Apostali első
eredetbéli Ecclesiában való főképpen helye és ereie,
miglen meg az Antichristus le nem nyomta, vel-
tőgette, és rontotta való őtet. 3. Hogy azért ne-
uezet szerint a Romai Aniaszentegyházbeli Iűspő-
kőknek, rend szerint egymás után való követkő-
zésökre mutatának a Paterek, azt ők nem valami
elsősegért miuelték, hanem hogy az első időkben,
az az Aniaszentegyház mindenneknel híresb ne-
uesb

*1. A Paterek
nem vitat-
tak a puszt-
ta successiot.*

*Argument:
Apodict: to-
picum.*

uesb vala, á varasnak maga méltóságáért, á Feiedelemségnek székiért; szent Peternek és Pálnak kerkődékön ielen voltáért, Martyromságoknak gyakoraságáért, és abban á várasban elein lakott Püspököknek ioságos tseleköderiökért és hűtbeli alhatatóságokért.

LXXXII.

Ad Maior: Már itt szabadon meghálhatnánk, holott á Iesuuita minden bizonytásibul kü fogyott. De hogy meg ennélis inkább meg szorullyon, ezen első *Propositio*ára mégis ier hozzunk valamit első felelet. *A Iesuuiták gyanánt.* I. *Tarts számot á Iesuuiták egymás ellenköznek tamadásokra.* Reihing itt azt vitatia, hogy az *Succesio* egymással celsio, auagy egymás vtán valo köuetközés derék billeg és fölörte igen nagy indító iel légyen az *Aniaszentegyház*nak köuetésére. Reihingnak elle-
Tantum ne- ne áll Bellarminus, és azt mondgya; hogy az *Succesio* gativè *Succesio*atul auagy köuetközésről tfak tagadásképpen. *non affirmati-* és nem erősfítésképpen bizonyithatni. Mert *libr. 4. tivè conclusi-* de *Ecclesi. cap. 8.* így ir: *Dico argumentum á Succesio-* di possè. *ne legitimá adferri á nobis precipue ad probandum: Non esse Ecclesiam, ubi non est hac Succesio, quod quidem evidens est. Ex quo tamen non colligitur NECESSARIO, ibi esse Ecclesiam, ubi est Succesio.* Azt mondom, hogy az igaz törvény szerint valo *Succesio*atul vézfünk, főképpen annak meg bizonyítására szolgáló erősfégét: hogy valahol illyetén *Succesio* auagy egymás vtán valo köuetközés nintsen, ott *Aniaszentegyház* sem találtatik, melly bizonyára nyilván valo dolog. Mellyből mind az által nem köuet-

köuetközik székségeskeppen, hogy ott mindenütt *Aniaszentegyház* legyen, valahol *Succesio* vagyon.

LXXXIII.

II. Az *Succesio* auagy egymás vtán valo köuetközés két fele. Eggik az személyre auagy tisztre, másik á tudományra néz. Amaz külső, imez belseő: Amaz feőb, imez vtanna iáro: Amarra kell azért elseőben vigyáznunk. Mert nemis mondathatik Apostaloknak *Succesio*oranak auagy köuetedőienek, valaki az ő tudományát nem köueti. Es mint szinten az Apostalok á Propheták vtán köuetközöttek valának, nem vgy, hogy ürogh nélkül mindgyárást ő heliekre köuetköztenek volna, hanem hogy á Prophetáknak hűtöket vallanáiák: Azonképpen az Apostalok *Succesio*ri mind azok; valakik az Apostalokkal azon egy tudománt hirde nek és értőnek. Bizonitsák meg azért ők elsőszer szent írásból az ő tudomanioknak *Succesio*iat az vtán osztan szabad vtok leszőn az ő külső *Succesio*ioik felől valo vetekődéséis.

LXXXIV.

III. Az hely vagy személy szerint valo köuetközés, az igaz Ecclesianak nem igaz és állandó iele. Mert közönségős, és neha neha az Eretnekek Synagogáiokkal is öszue fér. A Pharisausok Aaronrul az ő Papioknak nagy hoszfzu számos seregét számlalhatták első: és azok mondatnak vala Moysesnek székiiben ülni Math: 23. v. 2. Mind az által lopók és latrok valának. Ioh: 10. v. 10. oka ez:

Mert az Apostaloknak csak helyöket, és nem hitöket köüetük vala. Az Apostaloknak és az Apostali férfiaknak heliekre, tisztviselésben vgy mint farkasok köüetköztenek, mint meg vala iöüendeöl-
*ue Actor: 20. v. 29. 30. szent Pál által, ki ekkép-
 pen szoll: Tudom azt, hogy az en el távoz ásom után
 önnek ti köüzitöbbe gonosz farkasok, kik nem kedueznek
 á niáynak. Söt ti köüzületek is támadnak olyák, kik ellen-
 köző dolgokat szollanak, hogy á Tanitvániokkal el áltaf-
 sák. Kik á helyre néző puszta köüetközéért, igaz*
Gracorum. Tanétök gyanánt soha sem tartathatnak. A Gárógh
Ecclesia, főképpen pedig á Constantinápoli nagy
 hofzszu határban számlállyá az ö Patriarcháit eleö,
 kiket *Nicephorus* lib: 8. Chron: cap: 6. rend szerint
 egymás után Andras Apostalrul hoz kü. Vallyon s
 azért csak egyedül azt kellefséke vgy mint igazat
 köüernünk, és halgatnunk? 2. Mert nem ko-
 roskint állando, hanem igen gyakran közben sza-
 kadö. Történt ez az O Testamentomban á Baby-
 loniai fogság alatt, ahol tellyes hetuen esztendeig,
 sohol semmi közőnséges Isteni szolgálat nem vala.
 Es ofztán az rabságbul valo föl szabadulás után,
 azért állott az Isteni tisztölet olly igen nehezen,
 helyére, mint ez *Efrásbul* és *Nehemiásbul* meg tetzik.
 Így az Vy Testamentombanis az üldözösöknek ide-
 ieben, az igaz keresztién Iűspökök helyel büll kü
 kergettetének, ahol az Aniaszentegyház barlan-
 gokban lappaguán, közőnséges Isteni tisztölet nél-
 kül volt. 3. Mert nem mindenkor lázik. Mert
 midén

midön az Ecclesia szorongattatik, az Egyházi szol-
 gálati vele egyetemben röitökben heuer akkor.
 Az Ecclesiának szorongattatása pedig, melly miatt
 ö nekie az puszta kelleit el buidosnia, és min-
 den fenyéségétül meg fosztatnia, sokszor meg iö-
 uendeöletetött. Apoc: 12. v. 6. *Az Asz szonyal-
 lat (Ecclesia) pedig el futá az puszta, holott nagyon
 Istentül készitetött helye, hogy ott legeltefék, Ec. v. 13.
 14. Mikor azért látta volna az Sárkány, hogy le vette-
 tött volna, á földre kergetni kezdé az Asz szonyallatott,
 melly á fiat szülte vala. De adattatának az Asz szonyál-
 latnak két nagy Sas szárnyak, hogy az Sárkány elött el rö-
 tölne az puszta, az ö helyere, hogy tápláltafék ott, ideig, gokat.
 ideökgig, és az ideönek feleig. Mellyek mind olly igen Apoc: 13. v.
 nagy homályos sötétségét ielentik az Aniaszent- 3.7. cap: 14.
 egyháznak, hogy á tisztá Isteni szolgálat ha szin- v.8. cap: 17.
 tén talalcát nékis valahol, de láthatatlan lenne. Be v.2.15.c.18.
 tellyesöttenek azért mind ezök á iöüendellösök az v. 3.
 Antichristus dögleletöségének el érközésének 2. Theff: 2.
 ideiében, ahol az közőnséges Isteni szolgálat meg vers: 3.
 vesztögettetött vala. Mind az által sok iámbor Dan: 11.
 keresztyen Lelki Páfztorok heuernek vala röitök- vers: 36.
 ben, kik az igaz keresztién hűnek ágazati felöl, á 1. Tim: 4.
 Pápánál és az ö farkacul függeöknél tisztábban ert- vers: 1.
 nek vala.*

LXXXV.

Az Egyházi szolgálatnak nagy tisztnek köüet-
 közése meg vesztögetött tudomániu embereken is folyhat az
 folyton folyhat. Mert azzal az szolgálatnak álla-
 tiában mániönis.

Az Egyhá-

zi szolgálat

folyhat az

hamis tudo-

mániönis.

tiában semmi hiba nem leszön, noha á tisztnak vi-
Exod: 28. v. feléle törüéntelen. Erre sok példákat hozhatnánk
5. c: 32. v. 4. be, de imé keüeffel elégedgyünk meg most. 1. El-
 ső példankis legyen *Aarone*. Akki Papságra vá-
 lasztatuán, baluániozáfra haila. Melly időben
 auagy az, hogy volt Isteni igaz tisztelet, és így meg
 bizonyodott az mi mondásunk: vagy az, hogy nem
 volt, és így nyaka szá-kadott az egymás vrán kö-
 uetközöő successionak.

2. Ellies Propheta ideiében valo hamis Prophe-
Cap: 58. ver. táké. 1. Reg: 18. 7. 22. cap. 19. 7. 10. Es más ha-
 mis Prophetákéis. Odatartoznak *Esaias* Propheta
 panaszolkodásiis. *Az ő. Eórálloi vakok, valamen-*
nien vannak, semmit sem tudnak. Mindniáian olyanok
mint a noma ebek, kik alkotmatlanok az vgatáfra, szu-
niadozók, veszteg fekünek, &c.

Cap: 59. v. 4. Ismer: Nintsen senki, ki az igazság mellett szollana,
 senki nintsen, ki az igazságért pörle, haszontalan dol-
Jer: 2. v. 8. gokban biznak, hiiába valóságot szolnak, boszszuság té-
 Keresd ide. telről gondolkodnak, és hamiságot tselekősznek: *Aspis*
Jer: 5. v. 31. kilgyonak moniát költik kü, és pókbálót szőnek. Iere-
cap: 6. v. 13. mias Prophetais így panaszolkodik. A Papok nem
cap: 8. v. 9. mondták, hol vagyon az Vr? Es az kik á tör-
cap: 10. v. 21. uént forgatiák, nem ismerének meg engemet, és á
6. 12. ver. 10. Páfztorok hitetlenül el szakadának en tülem, és
6. 23. v. 1. 14. az Propheták az Baal által Prophetalának, és az
Ezech: 13. báluániokat köuettek. Tellyeséggel tisztatalan.
v. 3. c. 22. v. vala akkor az Egyházi szolgálat annyban, az mi á
25. 26.

Osea 4. v. 6. Soph: 3. v. 4. Mal: 1. v. 6. cap. 2. ver: 8.

tudománt illeri: mind az által igaz vala állatiára,
 nézue, és ezzel, az hely szerint valo köuettközöőnek
 semmi heia nem vala.

3. *Caiphásé*, ki fölötte igen hamis ember vala:
 mind az által olly igen igaz és rend szerint valo
 Papságban valo helyhözteruén, vgy annyra, hogy
 Iohan: 11. 7. 49. mint feő Pap vgyan iőuendeöl-
 löttis. 4. A *Phariseusoké és az Irástudóké*, kik rend
 szerint valo tanétásnak tisztiben forognak vala lu-
 daaban. Matth: 23. ver: 2. Tisztekben mind az
 által vizzha fordultak; tudománniokban fölötte
 igen meg vesztögettettek valának. Iohan: 5. 7. 5.
cap: 10. 7. 8. 33. Matth: 15. 7. 3. 6. 9. cap: 16. 7. 6.
 11. 12. c. 23. 7. 13. 23. cap: 26. 7. 56. Melly pel-
 dákból mi azt hozzuk kü, hogy az Egyházi szolgál-
 latnak állatia, így á Romai meg vesztögetött tuda-
 mániu és erkeöltsü Papoknak szolgálatiok által,
 szintén így szállot légyen mi reánkis: és nem kü-
 lömben, mint az réghi Ecclesiának fölötte igen alá
 valo moslék Tanétoirul Zachariáfra, kereszteleő sz.
 Iános Attiára, Aarontul foguáft touáb touáb szár-
 mazék.

LXXXVI.

Mind ezekbül igen könnyen eszödben vehet-
 őd, melly igen vesztöő dolog legyen az egymás v-
 rán valo köuettközöő epiterött, és á Romai Papa
 pipes formáiára faragott erőőség. Mellyet eszek-
 ben véuén á Paterek, nem annijra neznének ebben,
 az helyre és személyekre, mint á *Tudománijra*. Na-

zianzenus

zianzenus ekeffen szoll errül, in orat: de laudib: A-
thanasij. Qui eandem fidem profitetur, eiusdem quoque
throne particeps est: Qui autem contrariam fidem am-
plectitur, aduersarius quoque in throno censeri debet. Atque
hec quidem Nomen, illa verò rem ipsam & veritatem ha-
bet successionis. Az az: Akki azon egy hitöt vall, v-
gyan azon székben reszes. Akki pedig különb és ellen-
közö hitöt tart, az székobenis ellenközözőnek kell azt tar-
tani: Es ez isak neuét, amaz pedig valóságát visli
az Successionnak auagy köueközésnek. Ieronymus Do-
ktor mondását Gratianus dist: 40. cap: Non facile,
igy hozza be. Non sanctorum filij sunt, qui tenent loca
sanctorum, sed qui exercent opera eorum. Nem szent
emberek fiaí azok, kik az szenteknek helyeit biriták, hanem
akkik az ő tselekedetökben foglalatoskodnak. Ambro-
sius lib: 1. de poenit: cap: 6. azt mondgya: Non
habent hereditatem Petri, qui fidem Petri non habent.
Nintsen vgymond, Peter örökségében részők azoknak,
kik nem részesők Peter hitiben.

Sőt meg á Canonicusok törvénye is arra mutat, hogy
az hely szerint való köueközésről, semmi erőse-
göt nem hozhatni kü. Dist: 40. Multi Sacerdotes.
Melly Canon ez igékből áll: Multi Sacerdotes &
pauci Sacerdotes, Multi nomine, pauci opere. Videte er-
go quomodo sedeatís super Cathedram. Quia non Ca-
thedra facit Sacerdotem, sed Sacerdos Cathedram. Sok
Papok vannak vgy mond, és keues Papok. Sokan
vannak neuel, keueffen tselekedettel. Meg lá-
sák azert mint üllyetek az székön. Mert nem az
szék testőn ám valakit Pappa, hanem á Pap telzi az
széköt székke.

Az

LXXXVII.

Az also propositiora azt felelöm. Nem tagad- Respond: ad
gyok magunkis, hogy vgyan nagy hofszu köue- Minorem.
közefit nem számlálharnók á Papáknak eleő: de I. A Papák
azt igaz, és Apostali successioinak lenni, egy által- successioi,
liában tagadgyok. I. Mert á Papák, az Apostalok nem Aposta-
hitit nem tartiák. Mert idegön tudománt, és az lé. Mert az
szent írásban nem fondáltat tanétonak: vgy mint Apostali hit
az Misenek áldozatiárul, az szenteknek segítségül tül el szá-
hiadásárul, á Purgatoriumrul, &c. Az Apostalok kattak.
írást hátra hagyván, Emberi álmadozásokot köue-
nek. Es így köueköznek iollehet az Apostalok
vian hely szerint, és nem tudomány szerint. Mel-
lyet ha tagadni akarnak, elsőbenis rend szerint,
minden Articulusról disputálynak meg velünk
az szent írásból, minek előtte nagy kérdéssel az
Apostali köueközésnek méltóságát, illy országla-
nul magokénak tulajdonérsák.

LXXXVIII.

2. Mert az ő Papaságoknak Apostali eredetét meg nem, 2. Mert az
bizonyithatiák. Mert oda föl eléggé meg mutatók, ő Papaságok-
hogy Peternek á töb Apostalok fölött sohol semmi nak Apostali
elsőség sem birodalom nem adatott. Bár ha vgyan eredetét, meg
volt volnais affele méltosága: vallyons az Ania- nem bizonyis
szentegháznak feiének és fundamentomának kel- hatiák.
leneé azért á Romai Pápát tartanunk? Itt mind-
gyarást ellen mondás tamad á köueközött szeme-
lyekről, hogy ha azt helyén hadgyok. Mert á fon- Contrad: in
damentom tételanny, mint Előő, auagy az Eccle- adiefo.

Q₂

fiának

frának első fondáloi közül való. A Pápák pedig kik egymás után következnek, nem az Elsők közül valók, hanem az első után következtek. Feleknek azért és fundamentumoknak nem mondhatnak. Es így mégis tartoznak megh bizonyítani, hogy ha kellett volna csak az egy Peternek, az Ecclesiának plantálásában, és igazgatásában, v. tánya következőnde képebelnek lenni?

Am bátor ha ez mind így volt volna, a Romai Pápák azzal sem nyernek semmitis. Mert valyons mi okbul szólhattott csak egyedül ő reálok az Elődségnek következőse? Az Antiochiai Püspökök ezt a meltságot magokénak inkább tulajdoníthatták volna, holott legh előszeris azt az Ecclesiát igazgatta Peter, és így a több Antiochiai Püspökök, Peter után következtek valának. Ha erre

Ellen vesz. azt mondgyák: *Hogy Peter, annak utánna, ide ő iártaul az ő székit által vitte legyőn Romába, és ott huszonöt esztendeig biruán az Ecclesiát, fondálta legyen az szeknek következősét.* Ezzel egyebet sem nyernek, hanem azon első kérdélnék, meg bizonyítására kötelezik vndok szégyen vallással magokat. Mert am bátor vgyan Romában volt volna Peter, melyet miuel hogy ők soha meg nem bizonyíthatnak, azért mi sem indetünk igen nagy pört róla: mind az által soha örökre sem bizonyosodik az meg, az mit ők Peternek ennij hofszu ideig való Püspökségéről tamagának. *Ellenők áll:* 1. Az Historiások ebbeli külömbözésök. 2. Az írásnak veszteglése.

teglése. 3. Pálnak Petert, az Romaiakhoz irt leuelében el kerülése. 4. Peternek tauol létele, midőn Pál Romába fogva tartatnék, és sok több okok, mellyeknek első számlálására most itt szándékunk nincsen. A Iesuita itt meg akad, és semmit ez ellen egyebet nem támaszthat, egy auagy két írásnak bizonságánál pag: 111. 112. Mellyek ellen mi sokkal többet támaszthatnánk, az mi féle Tárfainktul már régőn ő eleiekben táltakak.

5. Végezetre, am bátor ha szinten az első Romai Püspök Peternek successorinak mondaßának nem nemükppen lenni: Ezt a titulußt vgyan megh így sem érdemlik az mostani Romai Pápák, miuelhogy ők az szent Peter hűtitül el szakattanak, és vele ellenköző szekben és tudományban táltatnak. A Romai Pápák azért nem külömben követik Petert, mint az ép házat a romlás, az szep világos napot az sötétség, az io egészegőt a dögletőség, az ép testőt a dög, a szép tiszta bort a zavaros söprű, a tüzet az hamu követi. Mert sem a tudomannak tisztaságában, sem életők viselésének szentségében, sem szolgálatioknak alázatosságában, sem az Apostalságnak meltságában Peterrel semmiképpen őszue nem férnek.

LXXXIX.

3. *Mert kétséges és bizonytalan a következős.* Mert 3. *Mert két az első Pápák Platina és Naucletus* így izamozsége és bizonytalan az. 1. Peter. 2. Linus. 3. Cletus. 4. Kelemen. 5. Anacletus. *Eusebius Ieronimussal külömben: Successio.*

1. Peter. 2. Linus. 3. Anacleus. 4. Kelemen. Es itt Cletust teliesleggel el hadgyák. *Damasius és Marianus Scotus* megint különbben: 1. Peter. 2. Kelemen. 3. Anacleus. Onuphrius meg eckeppen. 1. Peter. 2. Linus. 3. Kelemen. 4. Cletus. 5. Anacleus. Ezt az Onuphrius framozasat követi *Costerus. Platina és Bellarminus és Reihing* kik ezt az vilázzalkodást így vizsik ősiue: Hogy Peter már az ő halálához el közelgetuen, Kelemen tette legyen maga után püspöke, ő reabizván az. Püspöki székötis. Es hogy Kelemen, Peter halála után alazatoságul nem akaruan felvenni a Pápaságot mind addigis, míg Linus és Cletus élének, mivel hogy ezek Peter segéteő társainak mondatnak vala lenni. Es innen azt mondgya REIHING pag. 113. hogy Peter valasztásabul Kelemen, Kelemen mertekedettségébül Linus és Cletus voltanak Peter után első Püspökök. Erre en azt felelem: Ha Kelemennek hatta Peter az ő Püspöki széköt, vallions - miért nem ül be? Mert nem alazatoságnak ieleám a bősületös tisztelet el futni, hanem tunya rötségnak és el vetött elmének billege. Es miért nem mentörte ő tisztnak föl veteletül magát míg megh Peterelt? Auagy ha *Linus*nak inkább érdemlörte, miért nem választotta Peteris inkább ezt? De seőt miuehogy Kelemenis segéteő társa volt Peternek mint másak is többen: auagy minden ok veteletlenek azt velliöke, hogy Linus és Cletus Peternek különb rendbéli segéteő társái lettenek volna? 2. Peter önne maga Kelemennel így szoll: Cle-

mens post mortem Lini, secundus à me Petro ordinatus est. Az az: Kelemen a Linus halála után, en utánam Peter után, rendszerint második emeltetött Püspökségre. De vallions hogy leherött azért Linus, Peter és Kelemen között Pápa, ha meg Peternek életében meg holt volt? Es ha Linus a Római Ecclesianak Püspöke volt meg vgyan Peternek életében pedig: Bizonyára vagy az, hogy akkor Peter nem volt Pápa: vagy az, hogy egyfzersmind két Pápa vralkodot? 3. Második Leo Pápa (mint *tom. 1. Concilij, Osiandernek* eleő hozásabul *Cent. 1. lib. 3. cap. 21. oluassuk*) Kelemen felől azt írja: *Si Petrus Princeps Apostolorum adiutores sibi acciuit Linum & Cletum non tamen Pontificiam potestatem; aut soluendi vel ligandi normam eis tradidit, sed Clementi successori suo, qui sedem Apostolicam post eum, & potestatem Pontificalem tradente sibi B. Petro Apostolo tenere promeruit.* Az az: Hogy Peter az Apostoloknak fejedelmök lenén, segéteő társul vette maga melle Linust és Cletust azzal azért sem Pápai hatalmat, sem oldozó és kötözöő regulat, nem szabtott nékiök, hanem az ő utánna követközőtt Kelemennek ki az Apostoli széköt és Pápai hatalmat, szent Peter adományabul, birnija érdemlörte. Micsoda Pápa lehetött azért Linus és Cletus, ha Pápai mertoságot nem vertenek? 4. Kelemen, vagy az, hogy érdemlörte, vagy az, hogy nem érdemlörte a Pápaságot? Ha nem érdemlörte, vékezett hát vgy Peter, hogy őtet Pápa uatette; Ha érdemlörte, vétközött Kelemen voniogatuán előtte magát. De seőt vgyan az

Reihing al-
kuttatia ö-
ket.

Felelet.

eges Római Ecclesia vetkőzött Linussal és Cle-
tussal egyetemben, hogy el mulatván Peter rende-
léset, Kelement a Pápaságban meg nem erősítették?
5. Bartholomaeus Garanza látta ezt az al-
kottatást semmiféleképpen lenni, akki, *in summa Concilio*:
pag: 13. melly Paris városában, Anno Christi 1564.
nyomtatott, kenszöritetett im ezt írja: *In re
tam perplexa, Lectoris arbitrio iudicium committo. Illy
őszue keveredett dologban, az írás olvasónak tetzésé-
re bízom (vgymond) az ítéletét.*

XC.

4. Mert gyakran félben szakadott az ő successioik.
4. Mert sokszor félben szakadott a Pápaknak egymás-
után való követközősége. Es ez sok keppen történt.
1. Valamikor több Pápák és egymásra töredők volta-
nak, kik egymással ez elsőséget viaskottanak. 2.
Mideőn a Római szék egy nihány esztendeig üres-
sen állott. 3. Mideőn az érseki székhely, latrul ma-
gan viselő Aszszonyallat Papaságra ment. Mel-
lyet mi nem magunk vyaibul szoptunk, hanem
vgyan a Papisták irasibul vetünk. Ez ellen mit ő
felellyön p. 113. miuel hogy historiai dolog, te-
riett feleletet itt arra adnunk nem szükséges. An-
nak meg fejtését keresd meg Deckerusnál Lib. de
Papa Romano et Papissa Romana. Melly könyv
1512. esztendőben nyomtatott Heidelbergba-
ban. 4. Mert sok Pápák voltak hűttül szakattak és
eretnekők. Lyra in Cap. 10 Matth. azt mondgya,
hogy sok Apostata az az, hűttül szakatt Pápák ta-
laltatának. Bellarminus pedig. lib. 4. de Ecclesia, cap.
8. azt

8. azt írja. Hogy a Patriarchák birta Görög Eccle-
siának sok ideig volt niluán való Eretnék első-
zeoik és gond viselőik, és azért közben szakad-
ott a régi Pásztoroknak successioik. Azont
erősítide mies, mellyet a Római Pápák felől me-
gis bizonyíthatunk. Azert minden pária és beli-
kő omlott REIHING exceptioianak, mellyet p.
115. 116. megis rezzeget.

XCI.

Reihing az ő ötödik fundamentomnak vége
fele nemely apoléc okokat helyhőztetett, melli-
ekkel a Római Pápa az Anti-Christuságnak vég-
kéből akaria kő tisztogatni. De holott már regőn
megfejtötte azokat elegendeő keppen Iacobus
Heilprunner Doctor, in volumine Catholico
Vvakerus, Sibrandus, Sutliuius és Pouellus,
enis inkább halgatással megyek el mellette, hogy
femazon egy gúrt van többet többet farradoz-
zak, és képes mértékét meg haladgiam ez előmben
vett iráom számanak.

HATODIK FONDAMENTOM.

A Conciliomoknak méltosága.

XCII.

Az ő erről való erősegeket eckeppen körtö-
zetiők őszue.

Valamely vallásban a Conciliomoknak méltosága vi-
sziában és ereiben vagyon, és mellette fogh, azt mel-
te vennünk. De a Papissa és nem a Lutherana vallásban

Funda. VI.
Conciliorum
authoritas

vagyon a Conciliomnak meltsága viragiában és erében, és a Papista nem Lutherana vallás mellett fogh. Azert a Papista és nem a Lutherana vallást melto be vennünk.

XCIII.

Respond: ad Maiorem. Az felső Propositiona azt felelőm. A Conciliom ige vészőn a Görög nyelvből eredetű. Mert a Görögöknel KALOANNIT refzőn mint Magyarul ΗΙΥΟΚ, ez az ige regenten a Romai auagy Dák nyelvéből szokott szó vala. Es így a Conciliom mondatik auagy ez világi külső birodalomban helyhezetett Magistratustul, vagy az Ecclesiáknak közönségös egyenlő akaratokból hagyott közönséges őszue győlésnek. Mellyben a lelki Pásztorok, és egyéb Istenfelelő tudós emberekis, törvény szerint hiuattatott személyök, az Aniaszentegyháznak dolgait és igeit, megh ismeruén, közönséges akaratul, az Istennek szent igéiből az Ur Isten ülésaiok bizattatott hatalom szerint el rendelik, az hűnek dolgaiban mi légyen igaz, mi hamis: és az Eretnekségöknek általa származott gonosz miképpen távozathassék el, auagy mint oruofoltathassék meg.

A Conciliomoknak hasznos voltok. Ez illyecén Conciliomoknak nagy hasznok vagyón, de mind az által nintsen egy általhiában való szükséges voltok: méltóságok fölötté nagy vagyón, de olly, melly az Isten igéihez közeles hatáiban folyon. HASZNOSOK. I. Az igaz hűnek meg erősítésére, és küteriesztésére. 2. A réuelgésöknek

gésöknek hátra nyomására. 3. Az Egyházi erkölcsnek megjobbítására. 4. A Ceremoniáknak auagy Egyházi rendtartásoknak szabására. 5. Az szent eggyeségnek és igaz békeségnek meg tartására. De mind az által is vgyan nem olly igen egy általhiában szükségessék, mint ha azok nélkül, az igaz hűnek meg ismerése, és az Eretnekségöknek karhoztatása véghöz nem meherne. Mert az szent írás a keresztyeni hűnek elegendő Regulaia igazgató Mestere, és meg tálalkozhatatlan Bírása minden ellen verésöknek. Melly által az elein való Ecclesiában Conciliumoknak győitése nélkül, számtalan fők eretnekségök karhoztattanak, és számküvetésben küldetnek, mint az első három Seculumoknak auagy emberi életnek nyomának historiája ezt elegendősen meg bizonyítja. Azonképpen Méltóságok nagy vagyón a Conciliomoknak, Méltóságok de tálak addig, migh az szent írásbul inteznek. Mert nem is kell embernek hinni, hanem Istennek. És az hűnek dolgaiban semmit sem használ a mondoknak sokasága, hanem az szent íráshoz kell halgattunk. Melly ellen ha valamit végeznek a Conciliomok annak el hiuására fenkit sem kötelezhetnek. A réghi Conciliomok pedig különb különb Külömből felék. Nemelleyek mondatnak közönségöseknek. Az gők Oecumenelybe ez egész világnak főfő Püspöki őszue nica, hoc est gyölekoztanak. Mellyek közül négy vagyón leghvniuersalia neuezetesb. Niceabeli, Constantinapoli, Ephesusbeli, és a Chalcedoni. Nemelleyek rész szerint valóknak.

*Merica sine
particula-
ria.*

lokna, mellyekben valamely bizonios és rész szerint való Ecclesiáknak legatufi auagy követi gyölekőznek őszue. Amazok mindenhiu keresztiénőket kötelelőségök alá vetik: Ezek á tőb Ecclesiáknak méltóságok nem iárlhatnak. Amazokat őrómeft bę veszfzük annijban, az mi az igaz tudománnak állatiát illeri, ha szintén az Egyházi rendbéli maga viselésére nézue vétők nélkül nincsenekis: Ezőket pedig, de főképpen á Romaiaikat semmi vttal nem iauallhattiok, holott enni számtalanok téuelgésőket hoztanak bę magokkal.

XCIV.

Ezőket ekképpen eleő iárobán rendeluén, ier foglalliokfza már három határban; 1. Hogy ha á Conciliomoknak az Isten igéiához köteleztetött méltóságát értiük itt, meg engedgyök: de ha á legfőlseőt és attul függeőt, tagadgyak. 2. Ha amane gy közönséges keresztiéni gyölekőzetőt értiök á Conciliomokon, így az elseő propositio igaz és helyén marad; ha pedig á rész szerint való, főképpen pedig á Romaic, vgy hamis, és nem állandó. 3. Valamely tudomány azoktul á négy közönséges Cöciliomoktul ioknak itéltetnemenek, azok kétség nélkül az igazsággal egyyeznek. Ebből mind az által nem követkőzik, hogy az á religio, valamellik azokat á Regulákat auagy rendelésőke bę veszi mind es tellyeséggel igaz és hiuségős legyen. Mert nemis volt ezekben á közönséges gyölésőkből á keresztiéni hűnek minden Articulusirul vetekődés.

tekődés. Es innen az iőnne kü, hogy az három egymással ellenkőző vallások á Lutheranusoké, Pápistáké és á Caluinistáké egy mindenik arántigaz volna, miuel hogy ezeknek tsak eggike sem veti meg é Conciliomokban tfinált Articulusokat. Az első propositio azért holott közönségős nem lészön, és vgyan azon okbul, á Conciliomoktul az szent írásra iimer viszha kell tőrnünk, ha tellyes és elégségős regulát akarunk az mi hűnknek szerzen és tartani.

XCV.

Az also propositio az felelőm; hogy három *Respond: ad* dolgot kell itt eleő feszegetnünk. 1. Hogy ha mi *Min:* tellyeséggel meg vetiőke á Conciliomokat? 2. A Papicolák mit tulaidonitsanak á Cöciliomoknak? 3. Hogy ha vgyan á Romai vallással tartiőke, vagy mi velünk? Mert ezőket mind őszue áspalta á lesuuita, és ezeknek eregetésében fárradoz. Mi pedig á rőuidségül és eleőnkben vett szándekunkrul meg emléközuen, tsak á derék dolgokat mozdétiok meg, de azokat is tsak igen rőuidedőn.

XCVI.

Az mi értelmünk ez: Hogy á törvény szerint *Mi legyen* való Conciliomokat meg nem vetiők: de mind az *az mi értel-* által azoknak, mint egy hűtünk igazgato Articulusoknak tsak egy általlyában nem hűzünk, hanem *műnk á Con-* annijban, mennijben az szent írásbul, az ő vallásának tzikkelit megh bizonéia és megh erősféti. *ciliomok se-* Ezők így nem léuén, szabad; sőt vgyan illik á Conciliom- *löl.*

ciliomnak értelméről el távoznunk, miuel hogy Istennek inkább tartazunk engedni, mint az Embereknek. Mellyet *Paphnutius* megh tselekedék a Nicenum Conciliumban. *Jeronymus* isau llyá ezt a Galatha városbeliekhöz írt leveleire írt magyarázatiában, monduán: *Spiritus sancti doctrina est, quae Canonicis literis prodita est, contra quam si quid statuunt Concilia, nefas duco, Az sz: Lélek tudománya az. (vgymond) melly az. Aniaszentegyházi törvénynek bővínyuel adadott kü, melly ellen ha mit a Conciliumok végeznek meg mondhatatlan nagybűnnek tartom. Panormitanusis egyet ért ezzel, de Elejt: Cap: significasti, ahol arrul vetekedik: hogy inkább kellesték hinnünk valanni egyűgű, de szent írást eleő hozò paraszt embernek, hogy sem mint attul el szakadott egész Conciliomnak.*

XCVII.

Jesuita ellenvetési.

Felelet.

Es egy általlyaban folio tellyes igazság ellen, három dolgot támaszt ellenünk a Iesuita. 1. *Hogy a Conciliomra támaszkottunk legyön, és végezetre szótán meg a közönséges Conciliomoknak méltóságátis, hogy meg vettük legyön pag: 120. § seq: 1. Itt en azt felelöm: Vgy vagyon, a Conciliomokra támaszkottunk mi, de nem azért hogy az szent irás fölötté, igen tekeres vagy elégtelen volna: de hogy az mi szent írással valo eggyezésunket minden embereknek tuttokra adnók, és meg bizonytanok. 2. Hogy ha Lutherus az ő megh rögzött téuelgéséből elein. fölöttébb valót tulaidonetott a Conciliomoknak,*

az után

az után követhetőt ideőkben ismet meg igazítottam. 3. A négy közönséges Conciliomoknak Canoni, vagy az Ereknek ellen vetött kérésztien hűnek állatiát nézik, vagy az Ecclesiának *disciplinaiát, és io erköltsben valo maga viselését, és nem nem ember vendelését. Az elsőket igazán kérésztienül be vesztük, az vtolfokat be nem vehetiök, az sz: írásnak külömben valo rendelkezéért és egyb akadékokertis. A tselekedetekben és nem a Tudományban gyönörködőkre nézue láttatnak tehat nehezeknek, az mi feleinknek mondási. 4. Mideön Lutherus valami keuessé mérészen szoll a Conciliomok ellen, azt ő Istenhez valo buzgóságul tselekedőzi, tudni illik: hogy az szent írásnak méltosága gyamolérasék, és sérelöm nélkül megh maradgyon. Mert nem szabad a Conciliomokat azoknál föllyeb magasztalnunk. Es azért ha az sz. írással ellenköző valami dolgot végeznek, ottan olly igen könnyen meg vehetni, melly könnyen oltalmazza valaki. Nemis tselekedött itt külömben Lutherus mint szent *Agoston D.* kinek midöm szemére vetotte volna Maximinus Arrianus az Ariminai Conciliomot, annak méltóságátul hogy ő szin en vgy nem függene, azt felele, Mint Maximinus sem tart a Niceabélitul. Azt akaria azért ieleneni, hogy az sz. írára kellesték efféle igieinkben támaszkodnunk, *libr: 3. contra Maxim: cap: 14.* E eggyetlen egy rzillia volt Lutherusnak: e volt bizonyára az ő egyetlen egy igen Istenes tanácsa.*

Ha

Ha valaki Luther mondását tovább terjeszti, tör-
 uény igazsága ellen bántik véle. I. A Romai Pa-
 pái menni páfokkal kevesb mel' óságot tulajdonít a Conci-
 liumoknak. Mert ő azzal kérkődik, hogy azok-
 nál folyeb való ő, és azok ellen végezhet. *Dist: 17.*
cap: 6. Concilia Causa 9. q. 3 cap: 17. Cuncta. Decret:
Greg: l. 1. Tit: 6. de Elect cap: 4 significasti.

A Concilio- Innen Calixtus Pápa tellyességgel szükségessé-
 moknak egy- végeztetenni, hogy holott az Istennek fia é végte-
 másal ellen- lőtűz világra, hogy az ő szent Atjának akaratiát
 közlés. tegye: A Conciliomokban őszue győlt Püspökö-
 kis szinten vgy tartoznak be tölteni a Romai Ec-
 clesianak akaratiát. *Dist: 12. cap: 1. Non decet.* Es
 a Pápák Decretominak nagy végezésinek, a régbi
 Conciliomokban költ végezéseknek ellene mon-
 dó példái fókak hozhatnánk itt elő. A Nicea-
 béli Concilium ellen 1. Parantolat adatott az házas-
 gon kiveöl való életre az Egyház rendeknek, azon
 Nicenum Concilium ellen, mint szintén Constan-
 tinápoli második Concilium ellen is azt végeztek:

Causa 9 q. 3. Hogy az egész közönséges Aniaszentegyháznak
cap: 16. Ipsi appellatioit a Romai székre idéznek és vinnék. *Az*
sunt, 3. cap. Africai és Charyagobéli Concilium ellen; A Romai
17. Cuncta. Püspökök, nem első széknek Püspökinek, hanem
 Papok fejedelminek, és leghetőb Papoknak hiua-
 tiák magokat. *Az Mileutai Concilium ellen* azt vé-
 gezték, hogy az Isten Törüenét tellyessen be töl-
 hetni; és hogy az szentöknek bűnök nincsen. A
Causa 2 q. 3. cap: 2. Gangrenai Concilium ellen azt tarták: Hogy a mag-
 Puella. zatok

zatok ottan föl szabadulnak az ő szülőknek ha-
 talmok alul, mi helyön Calastromi életnek föl vé-
 telere szándekoznak fogadást tenni. Minden igaz
 lelki ismeretű kereszten ember iéllie megh már
 ezekbül, mellik föl tulajdonitson többet a Conci-
 liumoknak? Azokat mi együl eggigh mind csak
 az szent iráshoz kötelezzük. A Romai Pápa pe-
 dig az önne magá feiének tetzésére, és vgyan vgy
 pedig; hogy ha szintén az igazságnak oltalmazása
 mellé állanak is az őszue giült Püspökök: mind az
 által azt, ha a Pápa ellen leendő, hűbeli esküvésnek
 szövegsége alatt Canonba be foglalni ne légyon.
 szabad. Mit csodálkozol tehát raita, hogy ha mel-
 to és illendő haragiából Lutherus, ez illetén Con-
 ciliabulomorskák ellen keményb volt?

XCVI-II.

2. Hogy a Tridentomi Conciliumnak föl sualkott.
 szövege hely adni nem akarunk. FELELET: Azt ok a Tridento-
 nélkül minem tselekedgyük, hanem vgyan méltó mi Concili-
 és igaz okokból, mellyeket bizonyos magán való um törüeny
 irásban be foglaltanak a Fejedelmek; ő vtánnok ellen velt.
 ismet Christus Vrunk születése vtan 1563. esztén-
 dőben egy néhány Prædikatorok. Rövidedőn: Mint
 hogy törüeny ellen, és hamis volt, 1. Az őszue
 győlt személyre nézue, ki ne Romai Pápa, hanem
 hogy országos fejedelm legyön, kiuantatik. 2. Az
 itéltő Birora nézue; melly tisztót a Romai Pápanak
 három köteles Cardinali viseltének. 3. A Conci-
 liumnak természetire és rendi folyására nézue; melly
 nem íz: irás, hanem a Romai Pápa győlekedésinek
 szaba-

szabása, és a Római Pápa voxa és tetzése. 4. *A Törvény teneő Assessorokra nézve.* Mert csak azon Iűspók és egy néhány Apaturok voltak őszve szolítua, kiknekis mind az által a Papa ellen igazat mozdanyok nem vala szabad. 5. *Az helyre nézve.* Mert nem Német országban, hanem Tridentomban, Olasz országnak egy rőytők barlangyában, szolgáltattott. 6. Annak modgyára és szabására nézve, melly tellyeséggel ellenkőzik a réghi Synodusoknak szokásuál. Mellyeket én már mind elegendőképpen meg bizonytottam a Lessius elleni könyuemben a pag: 338. vsq. ad pag: 343.

XCIX.

3. *Hogy nemelly Pradikátorok a Tridentomi Concilium ellen való egy neminemű protestatioiakban, Flacciuszal egyetemben, hamissan hozták légyen be Hosius az ekeőltuén réá, az mit ő Schvvenckfeldius felől beszélt.* *Volna, pag: 132. 133.* FELELET: Ezeknek a Pradikátoroknak könyuokra szert nem tehetem: Flacciusban effélet semmit sem találtam. Hollehet emleközik Hosiusról, amaz ő könyuének, De norma & praxi Concilij part: 2. *Clavis sc: pag: 440.* végében. De a Iesuuita citálta igék nincsenek ott, mellybűlis meg tetzik, hogy meg csak szeméuel sem láta Flacciuszt. Az mi pedig e dolognak valóságos állatiá illeri, szőuetségöt vet Schvvenckfeld Hosiuszal az szent írásnak meg vetéleben, holott amaz a kiutálképpen való ieldőnesöket, ez pedig a Római Pápa magyarázást az szent írásnál sokkal folyeb bősűlli. Es miképpen hogy Schvvenckfeld

előtt, az szent írás tsak (egenum elementum) valam fogatkozot és szűkölködeő credet auagy fundamentom, Hosius előttis tsak annij, hogy ha a Római Ecclesiának, az az, a Papának tetzésére nem tsigáztatik. Ambátor ha vgyan azt fogta volna is Schvvenckfeldiusra Hosius, mind az által vele egyetembe vgyan őis meg veti az írást, és mind vgyan keuesseb heltis ad neki, mint amaz. Ez pedig Hosiusnak az őnnen maga erősségiből meg tetzik, mellyeket Flacius az ő írásiban eleő számlált.

C.

A Pápistakat az mi illeri: űk a Conciliomoknak hol több, hol keuessebb tulaidonétonak annál, az mint illenek. Az írára nézve több, a Pápara nézve keuesbet. *Gregorius* azt vallia: Hogy ő a négy Conciliomot olly igen be véfzi és megh bősűlli, mint szintén az Euangeliumnak négy könyuet. *Gratianus* taná. folya, hogy az Apostali széknék leueleit (mellyekön minden kétség nélkül a decretomokat erü) a Canon írások közé kellessek számlálni. Es Dist: 20. az tartia, hogy a Conciliomoknak Canoni vgyan azon méltoságnak legyenek a Decretomoknál. Honnan ez iön kü, hogy a Conciliomoknak szintén annij méltoságok legyen, valamennij a derek szent írásnak tulaidonétatik. Sőt a Conciliomokat folyeb bősűllik az írásnál a Pápisták holott ennek igaz értelmét és magyarázatiát amattul mondgyak függeni. Mert űk az írást nemis magyarázzák azon írásbul, és azoknak egyenleő folyásokbul, hanem a Római Pápanak méltoságából,

De scriptura part: 2. Clavis. pag: 425.

A Pápisták hol több, hol keuesbet tulaidonitnak a Conciliomoknak. Többet Dist: 15. cap: 2. Sicut. Dist: 19 cap: 6. in Canonis.

Kitűl csak egyedül önnön magatul függ ez máj n-
ponis a Conciliomokban őszue gyűlt Püspökök-
nek suffragiumiok és tétzésök. Es vgyan ezzel töb-
bet tulajdonetonak a Conciliomoknak, hogy sem
az szent írásnak. De vallyons-honnan bizonyíták.
meg azért ők ezt a Synodusoknak illy fölséges vol-
tat? Valamint hogy az Aniaszencegyháznak csak
egy taghia sincsen bizonyság nélkül; vgy a Conci-
liomokban őszue gyűlt Paterek sincsenek. Vala-
mit vécközhetik mindenik egyenkint, vgy vét-
közhetnek közönségesen mindnialán. Mert ak-
kik egymás társaságátul külön lakuam, téuelges-
ben talaltatnak nem ölköznek azzal mindgyarást
bölcséségnek és igazságnak lelkeben föl, ha oltzan
egy társaságban adgyák magokat. Miért írta tehát:

Lib. 5. de Bozium hogy a Conciliomok vgyan önnön magát
signis Ec- az Istent példázzák? Miért mongya Bellarminus
clesi. cap. 7. hogy azok sem az hűnek dolgában, sem az io ér-
Lib. 2. de költőnek viselésében ne téuelgessenek? Sőt
Conc. cap. 4. ezeknek ellene mondnak a Conciliomoknak fo-
In trip. l. 2. lyasí. A Nicca városbéli közönséges gyűlés nem
cap. 14. vala tudománybeli téuelgés nélkül, mint írva va-
gyon. Mellynek csak az egy Paphnutius mondott
vala ellene. Eönnen maga Bellarminus a Con-
stantinapoli Chalcedoni Conciliomot tisztogató-
veszfzövel supprallia. Amazt az Napkeleti töb-

Pref. in lib. Pátriarchák előtt helyhezterdött Constantinapoli
de Pontif. Püspökségert: Ezt pedig a Romaiual egyenlőve
Rom. tételért. **FELELET:** Nemde nem nagy bűne az

Ephe-

Ephefusbéli második Conciliomnak vétké, melly-
ben noha három száz Püspököknél többen valá-
nak egyű: mind az által bevéük az Eutychia-
nismust? Ki nem tudná Cyprianus ideiben szol-
galtatott Carthagobéli gyűlésnek teuelgését, melybe
azt végezték, hogy az Ereneköktől meg keresztele-
tettek, vgyobban meg keresztelekdgyenek? A7 Ari-
minai föl vette Arius Isteni káromlását. A Chalce-
doni, a Papok házasulását meg tiltá. A Laodicéai a
kétfer való házasulást nem iauallá. A Carthagobéli
ötödik Concilium az hatottakért való közben írást
és a Misét be hozá. A Lateránomi, a Transsubstan-
tiation, a kenyeknek és bőrnak el változását erős-
sítte meg. A Constantiai az V. poharának el lopá-
sát engede meg. Annak fölötté vallyons nem de-
nem elég egymással ellenközdő töb Conciliomo-
k is léeleneke, kiknek eggyikében ha mit vegezte-
nek, az vian követközőttben ismet el rontottak?
Eleg példákhoz erre be Szegedi István.

C. I.

Miképpen pedig hogy illendeönél többet ru-
táidónetonak a Conciliomoknak az írásra nézue, a Papára
igy a Papára nézue keuesbet. I. Mert a Pápat a Con-
ciliomok fölött valonak itélik lenni, noha a Constan-
tinapoli Concilium külömbet végezött felölle.
2. Nyilván írják hogy senki halando emberek közül a Causa 9. q. 3.
Pápat megh ne itélhesse. 3. Hogy az Apostol ellen. C. Nemo
f firkodgyék. Glossa dist. 34. C. Lector in verbo fiat. Aliorum
dist. 82. cap. Præbyter. 4. Hogy mennieci akara-
tia le- Si Papa.

In speculo

Pontif. pag.

37. & seq.

Glossa 1. De- tia legyön, és a teremprött állatnak természetit el
eres. Greg: változtathassa. 5. Hogy a Conciliomok fölött
tit: 7 cap: 5. való legyen, és azok ellen végezhesdön. *Dist: 17.*
in verb: ve- cap: 6. Concilia. Mellyel, hatalmat ragaduán ma-
ri Dei vi- gem. gának, igen gyakran vgyan éltis. Auagy mint oda
 föl 97. thesistunkben eleöue számlalt példák elég
 nyilván megh mutatják. És a Conciliomokat
 méltó és illendő érdemökül meg fosztani, midön
 tsak egy Ember itéleti alá kötelezternek, és az ő
 Regulái bár vgyan igazat mondgyanakis, ha a Papa
 ellen valóok leendőnek, nagy vakmerekön és szemer-
 metlenül meg vetternek.

C II.

Egy néhány Canont hoz be a Iesuuita pag: 136.
 & seq: vgy mint az ő tudományokhoz haitókat.
*A. Papa elsőségéül; A Papoknak magok meg tartozta-
 tásáru:* A Misenek áldozatiáru: és az szenteknek se-
 gétségül hiuáfokru. De most itt ezöket egyenkinc
 elönkben nem veszfzük, miuelhogy már régen
 meg feleltek ezekre. *Chemnitius in examine. Whi-
 tackerusis Campianus es Duraus ellen.*

A Conciliomokru közönségössen vedd eszed-
 ben, I. Hogy a Conciliomoknak Canoni, feökép-
 pen pedig a Niceabeli, nem mind helyes helyen
 valóok, hanem soka meg vesztögettetött és oda töl-
 doztattatott: Legh inkább pedig, kikkel az Elfeö-
 ségöt tamagatiák. 2. A Paterek, a Romai Pápá-
 nak hely szerint való elsőségöt attanak, nem pedig
 egyedül való vraságot és birodalmat az egész A nia-
 szent-

szentegyházon. 3. A Chártágoban öszue gyölt
 Püspökök, és ezek között szent Agoston D. nijl-
 uán való igékkal víszha meg irták, hogy ök az Ni-
 ceabeli gyölekezethez Canoniban a Papaknak en-
 gettetött elsőségnek engedelmei föl nem találhat-
 ták. 4. Ha szintén valamelly Conciliomok a Pá-
 picolák mellé vonfzonakis, abbul az ő vallasokat
 mint hogy nem iauallhatod mindgyarást, vgy az
 mienket sem vehetöd meg, holott fok téuelgésö-
 ket tudunk a Conciliomokru Canonokba be fog-
 laltattaknak lenni. Az írásra kell azért, hogy sz.
 Agoston tanács adására tériünk, vgy mint hűünk-
 nek legh vtolsó és legh tökelletesb reguláiahöz fo-
 lyamunk, és az Synatoknak végezésefűlis abbul
 kell iteletöt tennünk.

HETEDIK FONDAMENTOM.

*Az Atiáknak egymással egyyezedő ér-
 telmök.*

Fund: VII.

Patrum con-
sensus.

*Valamelly vallás a réghi Atiáknak bösűlli, és az ő
 írásokkal egyyez, az kétség nélkül igaz, és közönséges
 keresztiení vallás. De a Papista és nem a Luther vallá-
 sa bösűlli az réghi Atiáknak, és egyyez az ő írásokkal.
 Azért a Papista és nem a Luther minden kétség nélkül
 igaz, és közönséges keresztiení vallás.*

Az Alfo Propositiot azzal bizonyitia a Iesuuita,
 hogy egyyüttis masuttis el vetötül grünk a Pa-
 rek felöl.

rek fölöt, mellyet hogy vgyan beuségöffen megbi-
zonitson, minden ereiét rea vesztögette.

CIV.

Respond: ad Az első Propositionora azt felelöm, I. Ellere
Maiorem. támaszthattok a Görög Ecclesiát, melly a Pateret
ket hasomlatosképpen bösüllli, és az ő-eggyezéső-
ket maga mellé támasztia, mind az által meg sem-
láltatik teuelgés kiueöl lenni szintén a Papistak-
nak önnen magoknakis. Az Atiáknek megh bös-
Az Atiák tsüllése kétségös értelmön foly. Mert az, *vagy az*
mitoda bös őket érdemlő tisztettségöt jegyzi, melly ad oluasá-
tsületöt er- ban, iauallásban, és örömeit sio kedueel való be-
demliennek? vételben; *vagy érdemők fölött iáro,* midőn minden
vizgálás és az szent irással való egyben viuesnél-
kül, a Patereknek minden mondati és kérdési egy-
általában be vétetnek. Hogy ha a Iesuuita első
propositioia a tisztettség tételnek első jegyzésére
néz, meg engedgyök; az második jegyzésben ta-
gadgyok. 3. Az Atiákkal való eggyezés *vagy va-*
loságos és igaz, vagy tettetőre. *Amarra* tük vi-
gyáz: ez miá csak meg sem indul. 4. Az Atiák
közül *nemellyek* tisztábbak vgy mint kik az első
ideőkben éltenek: *nemellyek* tisztatalanbbak és több
vétekekkel terhessek. Az ő irásokis *vagy* saiat ma-
goké, *vagy* alajok rakatott, másfaké, fattru és megh
szepelősítetott irások. Tisztelendeők az Atiák, de
a tisztábbat. Be veendeők az irások, de a tulajdon
saiat, és gyanóságban nem keueredőnek. Mert
hogy ha az ő felső Propositionia ezekről nem szoll-
hat vgy

vgy ennek az Argumentomnak semmi ereie
sem hasznaincien.

CV.

Az also Propositionora való feleletöm legyen ez:
Mint mástutis gyakran történik, itt is szintén vgy;
hogy neha fogyatkozás, neha béuelködés miá esik
a vétek. Vannak ollyak, kik a Patereket tellyes-
séggel meg verik: vannak viszont, kik fölöttébbis
föl magasztallják, és vgyan hűnek ágazatiáúá té-
szik. Mi közep szerint iárunk, és az Patereket
hogy oluasfásák és köuefsék a keresztienők azt
mondgyuk, annijban: ha ökis az irást köuetik, ha
pedig az mellett meg nem maradnak, nem ok nél-
kül kerüllyök vgy osztán el őket. *Oluasunk és hal-*
gatunk kell az Atiákat, I. hogy az mi vallásunk-
nak bizonyos volta, az Atiáknek egyenlő értel-
mekből inkább kü nilatkozzeék. 2. Hogy az irás-
nak homályosb helyeinek értelmére a réghieknek
magyarázatiokat készön tarsuk. 3. Hogy az Eret-
nekeknek értelmők, és azoknak meg fejtésők tut-
tunkra legyen. 4. Hogy a réghi Ecclesianak álla-
patia és birása ismeretben iuston. 5. Hogy az ie-
erköltnek és egyéb tekintetős, emberi szüeket
meg indító és által iáro erős mondasokat belőlők,
elméinkben szedegefsük. Ok nélkül kárhoztat-
nak azért bennünket, kik mi feleölünk azt költik,
hogy az Atiákat tellyeséggel megh veriök. Vala-
migh az irással eggyeznek, nagy örömeit be veszt-
szük őket. Ha Lutherus, vagy valakik másak ne-
ha neha

ha neha keményben szöllönak, az Aciák felől: azt értjük, 1. Az írással öszve vetűn, mellyel nem méltó egyenlő méltóságra emelnünk. 2. Meg határozván az Isten igéiével ellenbe vettetött vétekre és fogyatkozásokra nézve, ahol vagy színén ezer Cyprianust, se Agostont nem kell halgatnunk, hogy ha valamit nyilván valót mondana a derék sz. iras ő ellenők. Es ezzel nem mondatnánk mi az Aciákat megh verni, hanem az igazságot nap fény eleiben hozni, és azoknak annijt tulaidonitani: mennijt az mi igaz lelki ismeretűnknek helyen maradása meg engedne.

C VI.

A Papicolak pedig mellyebben gázolnak, és az Aciáknak többet tulaidonétnak illendően, és magoknak bizonyos diadalmat ígérnek felelők.

Campianus, ratione s. azt mondgya: Ad Patres si quando licet accedere, confectum est pralium. Ha az Aciákhoz járulásra nilt és szabad utad engedtetik, legelőttan kész niert hartzod vagyons. Melchior Canus l. 7. cap. 3. Sanctorum Patrum dogmata, tanquam LEGEM, sancta Dei suscipiunt, Ecclesia. Az szent Aciáknak tudományokat, mint egy TÖRVENT, vgy veszik és fogadgyák az Istennek szent gyölekőzeti. Gregor: de Valentia tomo 3. Comment: in Thom: disp: 1. quast. 1.

Mi okkal? pun: 7. §. 46. Col: 355. Az hűtnék és végezesnek rendelkezék a guláitául és elinteződéne tézsi az Aciáknak itéletiőket, Patereket, és egyenlő értelmőket. Annakokaért mindenűt csak uasfnunk: a Patereket colliák eleő, es minden ő kiállítások csak azon

azon Patres Patres emlögetésevel fordul föl. Szükség bizoniára oluafnunk és meg bősűlnünk őket az ő réghisegőkert, de megis vgy, hogy csak egy általlában és minden tékénnet nélkül ő tőlők ne fűgyünk, és minden kételkedés nélkül tellyes, és valóban való igaznak önne magokban ne tartfuk, valamiket ők irtanak és tanécottanak. Az Aciáknál nem annyra kiűntatik hűtnék fundamentomác, mint valásác, mellyekkel tartfuk, keresfnunk. Vgy kell őket oluafnunk, mint tanubizonságokat, nem mint iteleő birákat az hűtnék dolgában: mint magyarázókat, nem mint Doctorokat: mint szolgákat, nem mint Mestereket a derék szent írásban. Tanubizonságot tegyenek, meghis halgatatsanak, de okkal hogy csak cordera akar mitis ne hidgyunk igaznak lenni különben, hanem ha az szent írással egyez. Ha igazat irtanak, ne azért tartfuk igaznak azt, hogy Aciák írása, hanem hogy a derék szent írásbul vettek. Allunk azért az szabadságban, mellyel Christus minket meg szabadtott, és ne kötelezzük meg ismet magunkat szolgáltnak igaztául. Gal: 5. §. 1. Hogy ismet az Isten Aciánkru, Ember Aciákra: az Isten igéiéről, emberitalálmaniokra: az menniei ielönésőknek meltságokrul, emberi álmadozásoknak balgatagságira vizzha ne haiollyunk. A derék szent írásnak veleiere kell azért az mi ellenkőző feleinket, meghkedűk ellenis, a Patereknék nagy tágos mezzeőkru szoritanunk, mint egy korlába. Mellyet

hogy mi ok nélkül ne láttassunk mondani, okai legyenek im ezők.

CVII.

Az Atiak I. *Az írásnak csak egyedül való és tekéletes megtartása* hűtünk tatlanága. Ez az hűttel való egyenes mienk, és igazati nem ugyan csak egyedül ez az a Regula, és igazan tálpo lehetnek. mazzagh, melly soha meg nem tál, hanem tókel-
Probatum. Ietesen mindenkor, mellyön kiueöl soha semmit nem
 1. *A Perfe-* kell be vennünk vagy hinnünk hűtünk ágazatja.
ctione scri- gyanánt, amaz mondasok szerint. Deut: 4. v. 3. 4.
ptura. Szemeitekkel láttátok mit tselekódott az VR a Baal Peor-
 vért. Mert minden ember valaki indult vala a Baal Peor után el veszte Isten ti közületek. Ti pedig valakik á ti uratokhoz, Istenökhöz, ragaszkodtatok, ez mai napig mindnádian éltek. Cap: 12. vers: 32. Valamit en megparantolok tinek, azt meg őrizzetek, hogy egy tselekodgyetök: semmit ahoz né tegyetek, abban el se vegyetök. Psál: 19. v. 8. *Az Vrnak törvénye TEKELLETT* meg eleuenéti az lelkeket. *Az Vrnak igaz tanubizonság* etetele bölisésgöt ad az kisdedöknek. Esa: 8. v. 19. 20. Auagy nem az ő Istenétől kérde minden Nemzet-ség tanácsot? Auagy az élők felől az holtaktól kelle tudakozni? *A törvényre és annak tanétására* Találsz er-
re több bizony- balgassatok. Valaki nem szollánd annak beszéde-
ságokat. szerint, nem leszön annak regueli vilagoisága. Lu-
 2 Tim: 3. v. 16. 2. Pet: 1. v. 16. Ha Moisést és a Prophetákat nem balgat-
 16. 2. Pet: 1. v. 16. támasztatnék. Gal: 1. vers: 8. De ha szintén mjs,
 v. 19. Iob: 6. auagy az menniei Angyal hirdetne tinek, valamit az
 vers: 68. kiueöl,

kiueöl, az mit nektek hirdettünk, Atok legyen. Nem-
 ken szöríteünk tehát egy átallyában csak az Atiak-
 hoz futnunk, és hűtöt megis csak most azoktól ta-
 nulnunk. Hogy ha pedig az írás csak egyedül ön-
 nen maga meg tálalkozhatatlan és elegendő, hát
 vgy az Atiak hűtnek mérteki nem lehetnek. Illik
 ide be hoznunk nemelly Papista emberekről, az
 igazságnak orcie által kü Satolt bizonságokat. *Papista bi-*
zonságok.

Scotus in praefat: super Lombardum, azt mond-
 gya: Patet, quod scriptura sufficienter continet doctri-
 nam necessariam viatori. Niluán vagy on (vgymond)
 hogy az írás vti embernek szükséges tudománt elégsegsé-
 sentart magában. Petrus de alliaco in lib: Sent: q. 1. Petrus de
 Aliaco. At: 3. Principia Theologica sunt ipsa sacri Canonis ve-
 ritates. Quia ad illas fit vltima resolutio Theologici di-
 scursus: Ex ijs primò singula conclusiones Theologicae
 deducuntur. Az az: Az szent írásnak elei auagy fon-
 damentomi, tisztán és szinté az szent törvénnel igazsá-
 gi. Mert azokra támaszkodik az szent írásbéli vete-
 ködének vtolfo igie: Es minden szent írásbéli erősségök
 elsőbenis atul vesznek eredetöt. Ioachimus abbas in
 Apoc: Voluntas Dei est, in agnoscenda litera vtriusq. Abbas.
 Testamenti, nihil prater id, quod scriptum est, relationi
 aliorum, aut opinione presumere. Isten akaratia (mód)
 mindenik (O és V) Testamentomnak bölüének megh
 ismerésében, hogy annál egyebet semmit, az mi meg
 vagy on irua, másat mondasából auagy veltköde-
 sökből, nem szabad eleő venni.

a. A testimo- 2. Az Atiaknak bizsonfagi. Ket rendbeli az, I.
mo Patrum. Bizonicia az sz. irástékéllet seke lenni, és azért csak
 azt hadgiak az kútnak dolgaiban halgatnunc. Ter-
Tertull: tull: contra Hermogenem. Ado ó scriptura plenitu-
Athanas: dinem Imádom az irásnak telles voltat. Athanasiusis
 in synopsi, azt mondgi: Hogy az kútnak erőféségére elég
 segős az, á minemű tudomány az szent irásban talalta-
Basilus: tik. Basil: tract: de fide azt írja. Manifestum est ni-
 fidelitatis & arrogantia crimen, vel rejicere aliquid,
 quod scriptum est vel addere aliquid, quod scriptum non
 est. Az az: Hűtlenségnek és igen nagy fölvalkottság-
 nak nyúlán való vétke, valamit vagy meg vetni abban
Lactant: az mi meg vagy irua, vagy hozzá tenni valamit, az
 mi meg irua nintse. Lactant. lib. 5. diuin. Instit. In
 negotio religionis non valet quicquam mortalis hominis
 auctoritas, sed diuinis testimonijs confirmanda sunt dog-
 mata. Az hűt dolgában á halando embernek méltosága,
 semmi, hanem Isteni bizonságokkal kell meg erősíteni á
 tudományt. Illyetén több bizonságokat talál sz Chemni-
 tiusnál in Examine, Eckardusnál, in Compendio Patrum,
 Perckiusnál in Catholicismo. Witakerusnál, de scriptura.
 2. Az Atiak azt akariak, hogy az ő irások, ex-
 amen és proba alá vetteffenék, és csak az szerint
Dionys: A- vetteffenek be, mennijben az szent irással és á kő-
lex: de Ne- zónságes kereszteni hűnek foliásául egyeznek.
pote apud Dionysius Alexandrinus azt mondgi: In alijs,
Euseb: lib: 7. quidem multis ego amplector & diligo Nepotem: sed re-
cap: 23. Hist. vera plus omnibus amanda est & preferenda veritas,
Eccles: Laudari

Laudari oportet & absq; inuidia approbari. siquidem re-
 ste dictum est: discuti verò & discerni, si quid minus sa-
 nè dictum est. Egyekben bizoniára sokakban, en be vé-
 sém és szeretóm á Népet, de bizoniára mindeneknél
 inkább tartómunk szeretni és föllyeb bősülni az igazságot.
 Málhó ditséjetre, és iregység nélkül való iauallásra, ha-
 mi igazán mondattatott; megrostaltatni pedig, és megh-
 válsztatni igazán és helyen mondua nem esött. Iusti-
 nus Martyr q. 119. Az egymással viszázkodo Justinus q.
 Paterekrül, az Apostolra parantól mutatnunk, kic 119.
 Atiaknak Attioknak neuez. Hieronymus azt mód Hieron: in
 gya: Scio me aliter habere Apostolos, aliter alios tractato Epist: ad
 res: Illos fecimus vera dicere, istos in quibusdam, ut ho- Theoph:
 mines aberrare. Tudom en hogy külömben tartom az
 Apostolokat, külömben á több Tanétoakat: Azokat tettük Idem in Eps
 igazat mondócka, ezeket mint embereket nemellyekben ad Tran-
 ténelegheteócke. Vgyan azon Ieronymus masuttis quillum
 az szent irást magyarázo Doctorokat, mind Görö-
 gőket Diakokat egyaránt vgy hagy oluasnunk,
 hogy azoknak iauait kűszedőgeffük, és az ioual ellen-
 közeóket el kerüllyők. Szent Agoston Doctor Aug: Epist:
 azt mondgi: hogy á Paterekben sok dolgokat ta- 3.
 lális, mellyeket (tisztessgők azoknak á lamborok Aug: l. 2.
 nak helyen maraduán) meg vetheünk. Azon sz. contra Fau-
 Agoston masuttis így szoll az Atiak irási felől: Ge- stum Ma-
 nus hoc literarum non cum credendi necessitate, sed cum nich:
 iudicandi libertate legendum est. Ez irásnak nemét nem
 hitelnek szükségos voltául, hanem itéletnek szabadsá-
 gául kell oluasnunk. Vgyan azon Ieronymus má-
 suttis

Ex Hieron: *futris azt iria, mint VVitakerus azt az ő irásában be foglallya. Omnia scriptorum dicta indicanda sunt secundum diuinam Scripturam, cuius est maior auctoritas, quam totius humani generis capacitas. Non quod damnem illustrissimorum Patrum sententiam, sed quod eos imiter, qui proximè scripturam accedunt, sed præ omnibus, si aperta fuerit scriptura, eam ipsam amplector.*

Az az: Minden írásoknak mondasi az szent irás szerint ítélteffének, mellynek mellosáza nagyobb, az egész emberi Nemnek határánál. Nem hogy ezzel kárboztassam a nagy Nevezetős Atiaknak értelmöket, hanem hogy azokat köneffém, kik az szent iráshoz legközelebb iárnak: De mindönök fölött, ha világos és nyilván leendő az.

Anselmus in irás, ugyan csak azont veszőm be. **Anselmus:** *In libris Comment: in sanctorum Doctorum, quos authenticè legit Ecclesia, nonnunquam inueniuntur praua vel heretica; non tamen probis vel libri vel auctores damnantur. Az szent Doktorok könyveiben kiker méltóságossan olvas az Ecclesia, neha ne hatalaltatnak hamis nagy Eretnék dolgok; de ezökért nem mindgyárást kárboztathatunk vagy a könyveket vagy a Doktorokat. Lásd megh erre Anselmust, pag. 330. 333. Et tomo 2. Iesuuit: pag: 341. 357. 406. 450. 451. ahol a Patereknek sok effele mondasi számlaltatnak elő.*

CIX.

3. A difficultas. 3. **Nehéz.** Ha az hűt dolgában semmit nem szabad egyebet he venniünk, hanem csak az mit a Paterek egyenleő értelemmel magyaráztanak és cölönkben attanak, véltöde ugyan melly igen nagy tere

tere szállott legyön azzal az Ecclesianak vállára. Így minden Patereknek, valamennijn lehetnek, minden írásokat által kellene minden scholasticusoknak írásiual egyetemben, egy embernek oluafni. Mellyre az emberi életnek szabott ideie elégséges alig lehetne. Addig kellene azért embernek az hűtrül kétkelkedni, mig minden Paterek írási által nem oluafná.

CX.

4. Bizontalan. Hogy ha a Patereket kelleik 4. *Ab incertitudine.* az mi hitünknek igazító reguláiua tennünk, hát úgy az igaz hűt mereő azon kétkedéssé változik, és így semmi bizodalmat nem indíhat az mi sziveinkben. Mely kétkedésnek mutató ielei lementak sunt.

1. Az ígéretnék fogyatkozása, melly által megh 1. *Defectus promissionis.* biznodgyék, hogy a Paterek meg nem tsalatkoznak. Igérte az Isten, hogy meg tartia az ő Aniaszentegyházát, de hogy az Ecclesiában tanító Lelki Pasztorok őízueséggel ne téuelegheffének, el se esheffének, azt soha sem mondotta. Honnan tudgyam azért az Atiakat tsalatkozhatatlanoknak lenni? Sőt az ő tsalatkozhatando ielei sokan vannak, mellyek maid illy réddel fognak köuetközni.

2. Az emberi gyarłoság. Mert minden ember 2. *Humana imbecillitas.* hazug. *Rom: 3. vers: 4.* Es igen künién téuelgésben léledzhetünk és el eshetünk. Mert az embernek hol íréleti tántorog, hol elméie tsalatik megh, neha más ember méltóságának illendeöncl többes tulaido.

tulaidonéunk, neha elmenkben meggyökerezött
velekedésünk tál megh., neha az ördögnek fíle-
inkben való fűgása vízfőn el az igazul, neha in et
más akadályok iőnnnek előnkben, mellyek által ne-
ha neha az igazságnak őfűeniétől el voniattatunk.
Az Atiák pedig, azon emberi gyarlóságnak fiai
voltanak eredet szerint: neuelködésőkre nézve
daikaság alatt voltak: Emberék és nem Angya-
lok voltak. Annak okaert könnyen el eshet-
nek és megtsalatkozhattanak. Semmi bizonság-
nak pedig, nem lehet külbőben helye, hanem ha-
tsalatság nélkül bizony és igaz: hogy az, ackit en-
nekem köuetnőm kellerik, el nem eshetött. Hogy
ha az előnkben szabott regula megtsalatkozhatik:
a regulatul fűggeő, hát mint lehet megtsalatkoz-
hatatlan? Az Apostalok felől tudgyok, hogy ők
mindenkor minden igazságra vezertőtettenek az
szent Lelektől, kinek izgatásából irnak vala. A
Paterek felől semmi effelē irásunk nintsen. Vala-
ki azért ő nekiők egy általlýában és mindenekben
hiszōn, az mind azon kételkedésőknek magához
szopō és bē szíuō eőruéniében akad.

3. *Exempla-
capsum.*

3. *Az eszteknek példáiok.* Az Atiák nem tsak tē-
ueleghetnek, hanem vgyan gyakran véközhet-
tenek is. *Jeremias Bropheta cap: 56. vers: 10.* Az Eő-
állők felől azt mondgya, hogy gyakran valóckálesz-
nek. *Esa: 43. vers: 27.* *Az te Atiád vetkőzött elő-
szer, és az te irás magyarázoid háló tanák el en tőlem.*
Jeremi: 9. vers: 13. 14. Elhatták az en tőruéniēmet,

mellyet

mellyet éleiekben vetőttem, és nem halgattiák az en szō-
mat, és az szerint nem iartanak. Hanem iartanak az ő
szaueknek gondolatia után, és az Baluaniók után, melly-
re tanótották őket az ő Attiok. *Gal: 1. ȳ. 13. 14.* Fő-
lőtte igen haborgattam az Istennek szent Egyházát, és
azt pusztítottam, nagy buzgóságom leuen az en Atiámtól
vett rendelésőkben. *1. Pet: 1. ȳ. 18.* Meg váltattak
vattok az ti heiaiban való életeretekből, mellyet á ti
Atiáitoknak tanétásából vettetek volt.

Irenaeus lib: 2. cap: 39. azt írja, hogy *Christus negyuen
nagy őtuen esztendei főlött tanétott legyen,* melly mind
az által az közönséges Aniaszentegháznak itelē-
tiből bē nem vésetött azt vallyá Feuardentius.

Kelemen azt írta: Hogy *Christus vgyan valóság- 3. Stromal*
gal és bizonyosan nem chezött, l. 1. Hogy tsak egy
egész esztendeig tanétott, l. 5. Hogy á Philoso-
phusok, auagy pogány bölcsék pokolban *Christus*
el iőuetelēt várták, és hogy igēuel tanétatuan hitte-
nek legyen.

Cyprianus sok dolgokat igen gondolatlanul és
álkolmatlanul írt á poenitentia felől.

Nazianzenus azt mondgya maga felől, hogy az ő *Ezeres* ki a
iffiuságának virágyában igen fészlött éleiből sok vét-
teremptés-
kekben főrőngeő, és ördögök tisztelő *Christus* nek ő napia-
tanetuánia vollo volt. Touábba: *Irenaeus* Chi-
rul, az utol-
liasta, az az: *Ezeres*. *Tertulianus* Montanista volt. Ő itéletig
Cyprianus az Erenek kereszttőtét vyobban keresz-
hat ezer esz-
tőtette. *Jeronymus*, az másodszer való házafulást rendēő iő-
kärhoztatta. Es ki lehetne az az ember, kinek *Ori-
uendēőlt.*

Lib: contra
Heluidium.

genes és másak téuelgesi nem volnának tuttára. *Jeronymus* önnön maga meg vallyá, hogy ő nemelly dolgot igen nagy maga gondolatlanul ir, midőn önnön maga felől ecképpen szoll: *Rhetoricatē sumus, inq̃, morem declamatorum, paulum lusinus. Ekes beszédünket folyni erefztöttük, és Prokatori mod szerint egy kit sinnie iat zodoztunk.* Azért a Patereknek eféle sok külömb külömb rédbeli esetiőknek peldái minden magok felől való tellyes bizodalmat meg tartoztatnak. Mert az emberi elme mindgyarált azt gondollyá magában. *Hogaz az, hogy a Paterék egyszer el estenek: vgy többszeris el eshettenek: hogy hiheß azért nekik csak egy általlýában?* Annak okáért mint szent Agoston mond: *Az tellyes szent írásnak méltósága tantorog, ha csak egy kit sínded téuelgés mutathatja is föl közötte magát.* Az régli Atiákrulis így kell gondolkodnunk.

4. Inconstan-
tia

4. Az álhatatlanság. Mert ritkán történt az, hogy azon egy Pater mindenütt és mindenekben azont vallotta volna, hanem értelmöket igen gyakran meg változtatták. Gyakran csak az önnön magok értelmének is viszfzálkottanak. Hogy ha azért önnön magok között, az ő tulaidon és saját értelmökön viaskoduán álhatatlankottanak, mint lehetnek hát meg találkozhatarlanok? Az ő velekedésökben álhatatlanok volának, vallyons-azért merésünke mi már tellyes bizodalmat, és álhatatos hűtöt ő tülök? Ide szolgál szent Agostonnak amaz mondása. *Neminem volo sic amplecti mea omnia,*

ut me

ut me sequatur, nisi in his, in quibus me non errare perspexerit. Nam propterea nunc facio libros Retractationum, ut nec meipsum in omnibus secutum fuisse demonstrum. Az az: Senkit nem akarok minden en írásomhoz vgy kötelezni, hogy engemöt köuesőn, hanem csak azokban, mellyekben látandgya, hogy en nem téuelgök. Mert azért irom most, az en magamnak ellene mondò könyueimet, hogy meg mutassam azt hogymeg önnön magam sem köuettem mindenekben magamat.

5. Az egyenetlenség. Mert igen ritkan eggyez- *5. Dissensio.* nek magokkal a Paterék mindniáán egymás között. Igen gyakran vörsöngötenek. Erre keresz bizonságokat in Anri Lescio pag: 288. 289. Szent *1. Cor: 3. v* Pál Apostalnak im ez mondásából: Mindennek *13* munkája niluán léfzön, mert az nap meg mutatia. Mert a Tűznek általa meg hielöntetik, és mindennek munkája minemű legyen, a tűz meg próbállyá. Arrul a tűzről volt viszfzálkodások. Szent Agoston azt a tűzet magyarazta é testi életnek nyomorult állapatiára. *Jeronymus.* Az vtolsó ítéletkori szám adásfra Gregorius a Papicolackal a Purgatorium tűzére.

Igy 2. Thessái: 2. §. 15 szent Pál Apostalnak im ez mondásából: *Atiamfiai legyetek álhatatosfak, és tartsátok meg az nektek adatott tudománt, mellyre tanéttattatok, vagy beszéd által, vagy mi leuelünk által.* Az traditiokon, az az: szent Pál Apostalnak vagy maga nyelvéuel, vagy írásában kü adatott tanuságokon, sokan az el halgattatott, auagy iduendö idökre hal-

ne hallasztott tanoságokat vagy parantsolatokat
értik. Szent Ambrus D. vgyan tellyességgel az E-
vangeliomot érti. *A örüennek tfeleködétin.* Szent
Pálnál *Origenes* és *Jeronymus* a Ceremoniákat, auagy
Egyházi rendeléseket: *Szent Agoston* és *Ambrus Do-*
ktor az egész törüent.

Szent Pálnak amaz mondása felől, Gal: 2. v. 11.
Ahol Pál Péternek ellene állottnak mondatik len-
ni, nem eggyeznek *Agoston* és *Jeronymus*. AGOSTON
azt tartia, hogy valóban szíue szerint és vgyan gyom-
orbul szollott légyón ott szent Pál. IERONY-
MVS pedig tetterés képpen mondgya szollottnak
lenni. Ha azért ennek magyarázását iouallod,
amazet meg kell vónód. Ez pedig nagy vörson-
gással, és sok leueleknek mindenik felől valo kül-
dözésíuel disputaltatott megh. *Jeronymus* het ma-
ganál vényeb Patereket citalt az ő velekdése mel-
le. Agoston megint mássokat támosztott ellenök.
Azért sok emberek között volt a víszhavonyás, és
nem kicsin dolog ez, melly által gyanoságossá tere-
ték szent Pál igaz mondása. Mellik Parer értel-
mének híszsz azért te itt inkább? Honnan lehet sz
bizonyos benne, hogy azok igazat, amazok hamis-
sat mondtak? Mindenik párton valo Tanok
Paterek: és az méltoságot az miilleti, az szerint
egymással egyenlők. Mind öröcké haboznod kel-
letik tehát így, hanem az szent írásnak bizonyos

Multorum voltának reguláiához folyamot.

scriptorum 6. Sok írásoknak el veszése. Bizonyos dolog, hogy
interitus. az ideők-

az ideőknek, es Embereknek gonofságok miatt, a
réghi Auiának és Doctoroknak sok írások vesztet-
el. Ki hiheti pedig magában el, hogy ők azokban
nemelly sentenciákat megh nem corrigáltak és
meg nem iobbítottanak volna? Kísűda hiheti el,
hogy azok az el vesztett Paterek, azont tanétották
volna ezöckel, kik meg mostis kezűnknel vannak?
Tallim gyakor helyen ellenköztenek egymással, és
ki egy fele ki más fele tudománt hirdetőt közü-
lök. Melly fölörte igen hihető de logis leszön,
ha a Romai Pápaknak erköltsőknek vizsgálására ve-
tőd magadat. Mert ezök mindönöket kűtöröl-
tenek a Paterekből, valamelyeket ismertenek és
eszekben vehertenek az ő Apostáláiocokkal és hűt-
tül szakadásokkal ellenközni. Hogy szedegethe-
tőd hát az egész Patereknek egyenlő értelmöket
egy tsomóban, hogy az hűnek dolgából azokbul
tégylélerőt, ha nintsenek mind még, mert fölörte
sok közülök el vesztett?

7. A Patereknek kezűnknel meg maratt könyveinek 7. *Deprava-*
meg vesztőgetése. Az Papalis Index expurgatorius *tio Codicum*
bizonyos arra, a Papák sok purgálása, melly igen *extantium*
meg törték martak foggatták légyón, az ő sok he-
rélésöckel a Patereket. Nemellyeket kűtöröl-
nek, nemellyeket hozzá tetternek, nemellyeket
meg változtattanak, és ezöket a tsónka bonka, ben-
na Patereket tartsoke hát a kereszteni hűnek bi-
zonyos és megh tsalatkozhatatlan reguláinak?
Vallyons mitoda bizonyos dolog lehet ott, ahol
minden

minden Pápa változtatton változtat mindent, az ő kedve és tetszése szerint. Bizonyára meg bizonyították azzal az Indexel a Patereket a Papišta hűtől különben sem eggyezni, hanem ha először meghérmállyák, meg herélik, és mindenképpen elváltoztatják őket. Es vgyan mind az általás olly igen nem fogh az szégyön ortzaiokon, hogy ők azt az otrombaságot keresztien igaz hűtnek agazatiáua mérészik tenni.

3. *Libri superpositij.*

8. *Fattiu könyvek.* Mert nem elégősznek meg azzalis meg, hogy a Patereknek tulaidon magok saját írásokban nemelyleket meg változtatnak: de meg annak fölőtte egész könyveket a Paterek nevével arulgatnak, holott azokban csak egy bőű nincsen a Paterek munkáiok és írások ki volna.

Dionysius Opusci, Epistolæ decretales, Apostolok Canoni, és több effélék, csak merő azon fattiu, és az Atiákra keöltöt hamis könyvek, mint azt igen bőltsen és vgyan bizonyossanis meg bizonyította.

Robertus Cocius in cēsurā Scriptorum veterum, Londinumban 1614. esztendeőben kü bortsáttatott könyve. Az hűtnek micsoda bizonyos volta időherne hát azokbul a gondolt és másak alá toyott záp könyvekből kü?

9. *Imperfectio Patrum.*

9. *Az Patereknek fogyatkozott róllok.* Az hűtnek az Atiák tudomaniából kell meg ítéltetni. De nem irtak mindniáian az Atiák, az hűtnek minden ágazati felől. Vallyons-mi módon tudhatni meg hátakár mellik Atianakis mi értelme lehetett azon

azon Articulus felől az mellykről soha semmit sem irt? Auagy csak az egy tapagato taláddal kellett-e ott buidosnunk? De mi bizodalmat várhatunk mi ebből?

10. A Patereknek homalios és kételkedőbe-szédgyők. Mert a réghiek (kik közül maideő *tas & ambi-â Tertullianus*) olly homaliosok, olly igen kételkedő-deők, hogy maideő csak meg sem érthetni őket. Es azért vgyan sok viszszálkodás vgyon azoknak elméiők és értelmők felől. Imez imigy, amaz am vgyerti: Es igen gyakran az igék vgy vannak őszuezauarua, hogy valami nemű magyarázatra akarod, ottan vitten viheted. Mi bizonyos dolgot várhatz hát te ebből?

11. *A Papišták magok nyelueők vallása.* Hogy ha a Paterek, meg tsalatkozhatatlan hűtnek Regulai; hát vgy méltan követendeők mindeneben.

De vgyan őnnen magokis az Iesuuitak, gyakran a Paterektől elszakadnak, és az ő réghi magyarázatiok és értelmők heliében, vy, idegön, és magasáiat értelmen folio magyarázatot hoznak be, mint ez igen nylyan megh tertzik *Bellarminusbul* őnnen magából és *Valentianusbul*. Auagy nem bizonytialke meg ők csak vgyan ez őnnen magok tselekőderinek példáiualis, hogy a Paterek nem meg tsalatkozhatatlanok, sem az ő magyarázatiok: menijual inkább az ő tudomannyok? mellyet vgyan nem illik nemis méto egy általliában minden valagatás nélkül követnünk. Külömb azért a Papištáknak beszédők s különb tselekőderiők.

Melchior
Canus.

Melchior Canus nyluan iria lib: 2. Loc: Com: C. 6. *Non omnia, quæ magni Authores scripserunt, sunt undiq; perfecta. Nam & labuntur aliquando, ut ille ait, & oneri cedunt, & indulgent ingeniorum suorum voluptati, vulgoq; interdum etiam indulgent.* Az az: Nem mindenek, melyeket nagy bölis emberek irtanak, minden felől tökéletessek. Mert elis esnek neha neha, mint ama mond, és a alat meg haiolnak, és az ő elméiöknek kedue és akaratia szerint iárnak, neha neha még az kösség keduénekis engednek.

Villanicensis.

Villanicensis de ratione studij Theologiæ l. 4. cap: 6. obf: 1.

Palam est, Patres omnes, quantumlibet insignes vite innocentia atq; eruditione, subinde verbo scripteq; offendere. Nyluan vagyon (vgymond) hogy az Atiák mindnián, noha mind ártatlan életiök viseléseben smind tudomániokban ielők, mégis fölötté gyakran mind befedőkben mind írásokban megtántorodnak. Possuinus lib: 12. cap: 13. megh vallia, hogy a Paterek a fölte tizlul gyakran táuol léueöldöznek. Caietanus in Genes: Si quando occurreret aliquis sensus textui consonus, quamvis a torrente Doctorum alienus, lector acquiescat praebeat se censorem, nullusq; detestetur illum ex hoc, quod dissonat a priscis Doctoribus. Non enim alligauit Deus expositionem scripturae priscorum Doctorum sensibus, alioquin spes nobis tolleretur exponendi scripturam, nisi transferendo, ut aiunt, de libro in quinternum. Az az: Hogy ha a derék szent íráshoz illendő értelém találkozik valaha eleőben, bár a Doctorok folyo patakiátul idegen

idegen legyónis, az igazságot követő OLVASO legyen iteleő benne, és senki ötet azért ne átkozza, hogy a reghi Doctoroktul külömböz. Mert nem kötelezte az Isten az szent írásnak magyarázását a reghi Doctorok elméiökhez. Mert ha ez így volna, minden reménségünk félben szakadna minékünk, az írás magyarázatia felől, hanem ha tsak a könyből kü véuén, az mint szokták mondani, a margin kiueől glossálnók, a fotos subára töldeznók.

Duraus in confut: respon: VVitak: rat: 5. Pa-Duraus. tres non censentur Patres, cum suum aliquid, quod ab Ecclesia non acceperunt, vel scribunt vel docent. Az az: Az Atiákat nem kell Atiáknak tartanunk, ha valamit magoket ollyat irtanak vagy tanétonak, mellyet az Ecclesiától nem vettének.

Baronius így ír: Non omnes qui loco Apostolorum Baronius in successerunt Episcopi, assumunt sensum & intelligentiam scripturarum. Nam Sanctissimos Patres, quos 34. §. 213. Doctores Ecclesiae, ob eorum sublimem eruditionem, merito nominamus, quantumlibet ea Spiritus sancti gratia, &c. praeter ceteris imbutos esse liqueat; in interpretatione scripturarum, non semper, nec in omnibus sequitur Catholica Ecclesia. Az az: Nem minden Püspökök, kik az Apostolok helyében követköztenek, foghatták meg az írásoknak elmeiét és értelmét. Mert az szent Atiákat, kiket az Aniaszentegyháznak Doctorinak, az ő mélységes tudomaniokért méltan nevezhetünk, noha az szent Lélek Istennek ollyatán kegyelméuel, egyebek fölött meg aiándékoztatnak lenni lattiuk; az írásnak magyarázafában ugyan nem mindenkor sem mindenekben követi őket a közönséges

*Tanner: the: zönséges keresztieni Aniaszentegyház. Tannerus így
83. de Jud: szoll: An fortasse SS. Patres iam demortui, Patrumq;
Controu: monumenta Iudices erunt? Neq; hoc. Tum, quia non
minus aliquando de Patrum, quam de scriptura sententia,
propter ambiguitatem & obscuritatem dubitari potest:
Tum, quia singuli Patres fallere possunt. Az az: Auagy
talám az, megh bolt szent Atiák és az Atiáknak emlékö-
zetre maradott irások lesznek az iteleő Birak? Ez sem
lészön. Azertis mert neha neha az Atiák értelme fe-
lőlis, szintén vgy kételkedés támadhat, mint az irás fe-
lől, az bizontalanságnak és homályoságnak miatta:
Azertis, mert az Atiáknak mindenike meg tálhat.*

Alphonsus Salmeron Alphonsus Salmeron a Paterek szemeit ezzel
kötibe monduan, hogy ő bennök nemnémi bizonta-
lan, és az igazsággal őszve nem illő dolgok találtnak;
Disp: 4. su- per 2 Tim: nemelleyek megis menthetőek, neha neha nehez esetiekis.
2. Tomo 15. Melly irás olly igen nintsen ellene Bellarminusnak,
oper: Bell: 1. hogy vgyan ezön neuel, azon Patereket erőssen
3 de yb: Dei meg sarullia monduán: Hogy a Paterek Elei közül
Cap: 10. Lib: nekik, nemelley dolgokban nagyot botlottanak legyön. Ma-
2. de Conci: s y t t i s: Sacra scripta Patrum, non sunt regulæ,
Cap: 12. nec habent auctoritatem obligandi: Az Atiáknak
szent irás, nem regulák, nintsenis méltóságok, ma-
gokhoz valo kötelezésre.

CXI.

Es így az mi ellenközeő feleinknek vgyan az
önnen magok tulajdon vallásokbul megh bizoni-
tiok, hogy meg ok sem gondolnak fölöttéb a regi
Paterekkel, és vgyan ezzel magok köztis rutul meg
hazus-

hazuttolliák egymást, azt kiünnüp mi tölünk, az
mit magok sem allonak meg. Mert ha valamit az
ő veszőtt igyőkre szolgáló dolgot találnak a Pate-
rekben, ottan fölőtte igen föl ültetik őket: Ha
pedig ismet valamiből velők nem tartnak, nya-
ualyas Patereket ottan ismet alá szállitják, tfontol-
liák, korhollyák, bárdollyák, tellyeséggel meg ve-
tik, vagy kedűők ellenis a Romai Ecclesianak ér-
telmére hirtzollyak. Miképpen pedig hogy a Pa-
picola Atiák a Romai Pápa méltóságára támasz-
kodnak; azonképpen mijs az derék szent irásnak
mértékére bizzok magunkat. Es azért tulajdoné-
tunk mi azoknak többet. Mert az ő irásokat isten
igeiének, és nem valami egy embernek itéletinek
aláia akarták önnen magokis kötelezni.

CXII.

Többet már a tellyeséggel kü kopott fonda-
mentom ellé nem viaskodunk, holott eddig imár,
a Paterek irási felől valo mi értelmünket elégge kü
nilackoztattok. Mellyet ha ki elmeieiben meg tar-
sánd, Reihing sok vnalmas kiáltásira könnyen meg
felelhet. Mert az mi értelmünknek eleő számlá-
sában tálak karomkodik, az őűeknek el halgatásá-
ban rokául olálkodik, a Paterek értelme felől. So-
kat tulajdonitónak a Patereknek a Pápicolák, mi-
dön a Romai birodalomnak és vallásnak patroci-
nalnak, semmit sem tulajdonéonak, hanem tetzé-
sők szerint meg változtatják valamint akariák, mi-
helyön a Papatudományul el távozna. Honnan

az ő nagy tsalárdságokat, és tellyeséggel Eretneki practikáiokat minden igaz iteleű keresztyen ember igen könnyen észében veheti: Nemis szándékoznak ők itt annyira, â Patereket dicsérni, mint minket az ő vndok rágalmazásokkal terhelni, Sem pedig az ő igiekhez való bizodalombul, sem â Paterekhez való bõtsületiõkbûl, hanem szidalmazó buzgoságbul, és ellenünk föl fegyuerköztetött irigységnek rágalmazo kiuánásából indetiák ők ezt â Paterek meltsága felõl való veretõdést.

Fundamen: NIOLTZADIK FONDAMENTOM.
VIII..

Sanctitas, &
Miracula.

Szentség, és tsoda tételõk.

CXIII.

Valamelly vallás szent életnek viselését hoz be magával, és meg erõsítetik tsoda tételõkkel az mindeneknél folyeb magasztaltando. De â Pápisták és nem â Lutheránusok vallása hozza be magával az szent életnek viselését, és erõsítetik meg tsoda tételõkkel. Azert â Pápisták vallása és nem â Lutheránusoké mindennél folyeb magasztaltatando.

Minorem
probat.

Az Minort auagy also propositiot így erõsíti: Mert â Pápaságban â io tselekõdeteknek érdemét, tanétiak, és az gazdagságnak megh vtílasát, â bõjtõt, szûzeiséget, Calastromi életõt, és egyéb ezekhez hasonlokat tanátsolljak. Mellyeknek megh tartoi mind szentséggel s mind tsoda tételõkkel nagy tekintetben vannak, melly nem talaltatik az mi Ecclesiánkban.

Az első

CXIV.

Respond: ad

Az első propositiora azt felelõm: I. Az szent Maior: *etetrül.* Az két fele: Belső, az szüç: Külsõ, szüç. 1. Az szent és tselekõdet. A belsõt és első méltóságban való élet két fele: nemertheti â Iesuita. Azertis, hogy rõtõkben. Belső és külsõ helyhezterött és láharatlan: Azertis, mert nincs s. olly vallás, melly arra nem kifizne, és azt nem kiúáná. A külsõt vagy Isten parantsolta, és közönseges: vagy szabad akaratbul választatott, és tsák nemelleyeknek tulaidona. Amazt kiúálkeppen. *Pietas, Religiositas.* Isteni felelõmnek, imezt szent életnek neuezik. Am erise bátor valamelliker akaria, de meg igiis tántorog az első Propositio. Ha az Isteni felelmet érti: az igaz vallás bizonyára azt tanátsollja. De abbul nem kőuetkőzik mindgyarást, hogy minden religio auagy vallás azert ottan igaz légyõn, hogy az Isteni felelmet tanátsollja, holott tsák egy Secta sem találtatik olly goromba Istentelen, acki az ő tisztteleõit Isteni felelõmre nem kifiznéie. Hogy ha Calastromi életben, és emberi törüenieknak megh tartásában helyhõztetött religiositast auagy szerzetõt ert: vgy sem lehet szabad vta az ő első propositiõának. Mert az Sido Nemzetnek réghi igaz Isteni vallása semmi Calastromi fogadálakat nem, tanétot. 2. Így â Pharisausok és Essesusok religioiát iauallanunk kellene. Az Essesusoknak életiõknek szentséges viselését meg írja *Iosephus lib: 2: de bello Jud: cap: 8.* A Pharisausoketis *lib: 18 Antiq: Jud: cap: 2.* Sigonius *lib: 5: de Rep: Hebr: cap: 11.* Kikhez

Kikhez helyhezítettök â Görög Ecclesiákat, kiknek is szintén vgyan Calastromiok vagy on, és lokan találkoznak külföldi szentséges életnek viselői, kikre azért vgyan nem adgyák az igaz vallásnak titulussát a Papiisták. 3. Mert sem Christus Vrunk, sem az Apostolok nem vitatták â Calastromi szerzetre való fogadás tételt, vgy mint â törvénynek be-
teqltésére, és â io tseleködeteknek érdemére helyheztetött hamis veleködest. 4. Mert így az igaz vallás csak â Kalastromokban lappagná, holott ezen kiueöl az ô tulaidon végére nem érkezhetik, és az ô fiaiát gyümölsét eleö nem hozhacia.

CXV.

2. A tsoda II. A tsodatetélékrül. Ezek az igaz hűnek tételök nem vgy mint egy neminémű petseti, és bizossági, mel-
mindenkor lyek noha nem mindenkor szűkségösek. Mert szűkségösek, vagy az, hogy csak most kellek teriedni az hűnek, sek, sem meg vagy már küteriet. Amott Christus az ô Tané-
tsalhatatlan nijt föl fegyuerköztette tsoda tétéleknek aiándéki-
ielek. ual, â pogánioknak szaparabban való megh terité-
sökre. Ez pedig hogy mindenkor vyob vyob tsoda tételöket kiúanion, azt fogadgyok. I. Mert az, sohol nintsen az szent írásban meg ígérue. 2. A tsoda tételöket, vtolso idökbén, az hamis Prophe-
takra és az Antichristusra veti ielül az írás. Matth: 24. ver. 24. 2. Theff: 2. ý. 9. Apoc: 13. vers. 13. 14. 3. A tsoda tételök nem iárnak mindenkor együtt az igaz tudománial. Mert nem bizonyíthatni meg, hogy minden Propheták neuezetessék voltak vol-
na tso-

na tsoda tételöckel. Keresztelö szent Ianos semmi tsodát nem tett. Ioh: 10. ý. 41. Es ha szintén valami tsodák történetek is az ô születésén, vgyan. nem voltak azért az ô igaz tudomániának megh erőssítésére adatott kiualtképpé való tsodák. Nintsen is itt arrul kérdésünk, mi dolgok történiének valamelly személyök környül, hanem mit tseleködgyenek az ollyatan emberek, kik szabadon, az ô modgyok szerint valaminemű tsodát tenni akarnak, réa érkeznek? 4. A tsoda tételök â hamis Tané-
töckalis közönségösek. Peldáink â Pharao Magusi. Exod: 7. Az Oerdögöket üdzeö Pharisausok. Ide tart annak fölötte ama iöuendö módásis, Deut: 27. ý. 1. & seq: Matth: 24. ý. 24. Ha ök erre azt mondgyak, hogy azok nem tsodák, hanem tsodálatof-
sák: ördögök nem Isténiek. A Papiisták prodigiomi és ámetási felölis nem de nem mondhatioke vgyan azont? Es noha vgyan nagy külömbség vgyon. az igaz és hamis tsodák között; külföldi tekénterben azért vgyan gyakran eggyeznek, vgy annijra, hogy egy szál választast sem rehet sz külömben kö-
zöttök, hanem ha â tudománybul, és az Istennek szent ígéeibül próbálandod meg. Nem tagaduán. ezt Bellarminus, l. 4. de Eccles: cap: 14. Elsöben is azért az hűnek minden ágazitirul disputállyanak meg, ha nyertelöknék találtnak, am bátor ottan vgy kérkedgyenek és hánködgyanak az ô tsoda tételöckel. 5. Az Vr Isten neha neha hamis Tané-
tökat fegyuerköztet ideig föl az tudománynak meg-
X probálo

Papiisták el-
len vetése.

próbáló ereiével, nem az hamis tudománynak meg-
erősítésére, hanem az Isteni böltségségnek meg-
próbálására. *Báláámnak példája* Num: 24. Es amaz
mondásnak Deut: 13. 3. ereie szerint: *Ne en-
gedgy efféle íőuendeő mondónak vagy álom látónak be-
sége.* Mert a ti uratok Istentek kísért titeket, hogy meg-
tudgya, ha szeretitek a ti uratokat Istenteket tellyes szí-
ueteckből és tellyes lelkőőőkből. Es innen *Bellarminus*
1. 1. de grat: c: 10. meg vallia; hogy a tsoda tetelők-
nekaiándéka az igaz tudománytul el válhatik. 6.
Pharisaeusok és Sidok dolga a tsoda tetelnek kiua-
nása. Matt: 12. 38. c. 16. 3. 1. Mar: 8. 3. 11. Luc:
11. 3. 29. Ioh: 2. 3. 19. cap: 6. 3. 30. 1. Cor: 1. 3. 21.
De sőt 7. hitetlenségnek, és nem igaz hűtnek bil-
lege a tsodatetelőknek kérése, a Pharisausoknak és
a király embernek példaiok szerint Ioh: 4. 3. 48.

CXVI.

Respond: ad Az második propositiora azt felelőm I. a Pápa-
Minorem. szentsége felől. Ezt bizonyára igen tsingállyák,
1. *A Papi-* főképpen pedig ők itt a Kalastromi élető, ahoz
sták szentse- tartozó töb szerzetekkel egyetemben ertik. Melly
ginek vét- iollehet igazán valo szent neuet vgyan nemis er-
kei. deml. 1. Mert az írásban sohol sem parantsolat,
sem emléközöt nintsen feleőle. 2. Gyakran kép-
mutató és rettetőtt. 3. Sokszor merő bolondság
és kű süeőőltésre méltő hazugság. 4. Pharisausi,
mind a tselekőőerekre, mind azoknak okaira ne-
ue. 5. Nem ritkán kényszeritetőtt és kedue ellen-
valo. 6. Erdemes. 7. Mesés és fabulas. 8. Az
igaz hűt ellen szeretlen nagy téuelgésők alá epite-
tőtt.

tőtt. Mellyeket holott már elegendőképpen az
AntiLesisusban par: 2. Consil: 1. 2. 3. meg bizoni-
tottam, azoknak oluasására igazitom itt a Iesuitat.

CXVII.

Azonképpen haszontalā ditssekőőés azis, hogy *Menny sok,*
a Papaságba a gonosz erkőłtsők nem a tudomány- és melly sör-
nak véckébul származzanak, hanem történetből, *niű vétké-*
tsak az embereknek gonofságokbul. Mert meg *ket vonson*
vagyon másutt mutatua, hogy a Pápa vallása be *magaua a*
hozza magaua, *az első parantsolat ellen,* 1. Magatul *Papista hűt.*
gondolt Isteni tiszteletőket. 2. Báluanymadást.
3. Képeknek tiszteletit. Es 4. az sz. írásnak meg-
vnását. *Az második parantsolat ellen.* 1. Az hamis
hitő, auagy hűtnek meg szegését. 2. Az varáslást.
Az harmadik ellen. 1. Az szombatnak meg főtőz-
tetését. 2. Azinnepeknek meg fokasítását. *Ne-*
gyedik ellen. 1. Az Magzatoknak az ő szűleiekhez
valo keménységőket és bősüetelenségőket. 2. Az
feiedelemségnek meg vtálását. *Eőőődik parantsolat*
ellen. 1. Az őldőkléseket. 2. Attiafiak között
valo gyłkosagokat. 3. Magoknak meg faitását.
4. Nagy kegyetlen vér ontásokat. *Hatodik ellen.*
1. Az Sodomiták baromságát. 2. Tiszátalan Sa-
farinaságot. 3. Főtelmes házafulást. 4. Tőruen-
telen el válást. *Hetedik ellen.* 1. A ragadozást, és
ideő szerint valo ioknak hamissan bírását. 2. Az
Aniaszentegyház iauainak orzasát. 3. Az szent-
séggel valo kereskőődest. *Nyoltzadik ellen.* 1. Az
írásoknak meg vcsztőgetését, es hamis gyanoságo-
kat.

kat. 2. Mindenek eleőt köz és tudos hazugságo-
kat. 3. Ragalmazásokat, szitkokat, és átkokat. *Ki-
lentzedik és tizedik parantsolat ellen* vegezetre; a go-
nosz kiuánságot simogattya, giengheti, szepéti, és
ezzel okott ad a Pharisausi kérkedéken tettetött
kenelségnek.

CXVIII.

Annak fölötté a Pápa religioia auagy vallása-
noha lattatik neminemő félelmet indétani, és iam-
borságnak, és kerősztyeni tselekődeteknek szor-
galmatoságot nemzeni: mind az által vgyan al-
kolmatlan, és az írásban meg tiltatott, és minden-
vigaztalást és bizodalmat el ronto eszközök által.
Mint im ezök. 1. Minden bűnöknek egyrül eg-
gigh valo meg vallása. 2. A io tselekődeteknek
érdeme 3. elég tételiök, Purgatoriomiok, kétkö-
désök fölöl valo tudományok, sok egyeb ide tarto-
zó vétkekkel egyetemben.

CXIX.

A Pápának
vétekök.

Végezetre hogy ha a Papisták tudománia min-
den vétkes tselekődetektől olly igen el vonzon:
hát vallyons mi oka lehet annak, hogy az ő fölfe-
seiedelmők és feiek, tudni illik a Romai Pápák kö-
zött illy igen rickán találtatik é iamborfog? *Eőt Pá-
pák tellyességgel az. Eördögnek atták magokat.* Sylue-
ster 2. Benedictus 9. Iohannes xx. xxi. és Grego-
rius vii. A többi egyeb vétkekben förtöngötte-
nek, mellyet nemis tagádhartott *Georgius Gotthardus*
Jesuita in tractat. aduersus Heerbrandum ecképpen.
iruan

irnán. *Hogy egynibány Pápák vndók förtelmes életöt vi-
seltének, mely az déli nap fényét világosb az emberek e-
lött.* Hogy ha tagadni akariatok, könnyen meg bi-
zoníhattiok, hogy a Pápa 1. Apostata, hűttül sza-
kadott 2. Baluániozó. 3. Isten ellen káromkodó.
4. Kegye len, vör szomiuhozó. 5. Tyrannus. 6. Pa-
rázna. 7. Buija. 8. Hamis. 9. Simoniacus, szentség-
gel kerősködő 10. szentség lopó. xi. Hazug. 12.
Atkos. 13. képmutalo. 14. keüely. 15. Tisztriben-
röst. Mellyeknek ha mind rend szerint bizonságát
kiuánod föl találod *AntiLepsiusban.* a pag: 457.
vsque ad pag: 477.

CXX.

II. *Az mi gyűlökezetünknek szentsége fölöl:* igen 2. *De sancti-
kegyetlő, és gyakor káromkodás* vagy on arrul, hogy *tate nostra*
a ioszágos tselekődőkben valo foglalatoskodást *Ecclesia.*
mi tellyességgel vagy meg vettiök, vagy fölötté igen
meg tartoztatiok. De az mi vallásunknak maid ide
alá helheszterendő erősségitül, maid külömben bi-
zonyodik meg. Mert 1. azt tanitiök; hogy az meg
igazító hűt nem héuolkodó, hanem az ioságos tse-
lekődeteknek gyakorlásában szünetlen forgolodó.
2. Az io erköltsnek igazgató Tiz parantsolatit, el
nem rontiók; de mindeneknek, mint egy eleibe,
szalott io tselekődetre igazgató formáiat vgy ad-
gyok eleibe. 3. Az testnek minden napi meg öle-
sét igenis vitattiok. 4. Sok okokbul az mi fele-
inket a io tselekődetekre föl serkengetiök, vgy
hogy azokban kellesék magunkat gyakorlónunk.

az Istenért, az Angyalokért, felebaratinkért, magunkért, és az Oerdögértis. Mellyeket vgy mint minden io tfeleködésekre göríesztő okokat, ha valaki iol megh tekenti, ottan mingyáraft az mi ártatlanságunkat, és á Iesuuitaknak káromkodásról indult kiuánságokat szintén elégségesen megh tapaztathatja.

CXXI.

Az mit pedig Lutherus az io tselőkedetek ellen disputálni láttatik, azt ő tñak az érdemnek kü rekesztésére, és az io tfeleködeteknek, az Isten előtt valo meg igazulásnak articulusátul valo el szakztatására tfeleködte: melly ő elméiét sok helieké széllel küis nyilatkoztatta. Az ő életi felől pedig az mit hintőgetnek, tñak káromlások, mellyeket fzedegertenek vagy az ő rea költött beszelgetésekűl, vagy azon Lutherusnak nemelley mondasinak gonozra magyarázások, mint azt az Antilesiusban pag: 443. & sequ: megh láthatod. Mellyek közül leghe szörnyűeb; hogy ő az Oerdög tanításával élt volna, ennél nagyobb és iszfzönyöb hazugság ha lehessene valami, nem alitom. Látsák meg az ő *Solida Confutatio* az D. Balduinusnal in Hyperaspiste, & *tractat: Theolog:* Serarius Iesuuita ellen kit írt. Az Papaságban pedig az Oerdög melly igen gyakran

Az barátok-
nak az Oer-
döggel valo
társalkodá-
sok.
megh ielenniék, és az emberek tarsaságaban adgya magát, im é következendő ielenésekűl meg tetzik. In libro *Conformitatum* oluásuk, hogy az Satán egy Ruffinus neucő Franciscánus Barátnak ezt mon-

dotta

dotta volna: El kárhoztál Franciscussal egyetem-be. Ez pedig (á Franciscus) meg parantfolta Ruffinus barátának, hogy azt felelne neki arra. *Nisd meg á szádát és én máid belé ganéлом.* Dominicus és Franciscus Lugendaibul meg tetzik melly gyakran forgódor legyen vélek az Oerdög. *Antoninus* hozza, eleő, *tomo 3. tit: 23. cap: 4.* hogy reá kényszerítette legyen az Oerdögöket, á Dominicánusok vetkeinek kü ielentetésére. Ferenczet az Oerdög sokszor megh vérté és ostorozta, és midőn már egykor egy Franciscánus Baratot pokolba szintén el akarna vinni magával, Ferencz azt akará hogy előszer eleibe áltassa és á kukliát le vonia róla, hogy az ő szerzetin valoknak öltözetiben ne menne pokolban. A Mife faragok, őrdög mestersegeckel, melly igen sokszer éltének legyen tfeleködetben, és valóságban meg bizonyodot. Nem titok á Iohannes Teutonicus felől valo historia, acki három igen táuol valo helyen azon egy eijel Mifset mondott. Más példát hoz meg eleő *Bodinus lib: 2. demon: cap: 4.* Tetsék hozzá *Demonomania Pistoriana* mellyet D. Iacobus Heilprunnerus írt.

CXXII.

Ha meghis az mi hűtünkön valo szent életbeli neuezetes emberek kiuánnak tülünk, ier neuezők eleikbe nekiek á Prophetákat és az Apostolokat, kikkel mindenben egyezünk. Neuezők oda bár az reghi Patereketis, kik az igaz hűtöt vallották, kik közül nemellick vgyan Barátok voltak, de nem:

de nem az emberi érdemnek, és tisztetnek véle-
kódése alatt: de vagy az szükség áttá tenniek, és az
fejedelmeknek üldözések, vagy az iffiáknak haz-
nokra neztének kiker ők okátának vála. Es noha
ezek a Paterek vérek nélkül vgyan tellyességgel
nem voltak: mind az által az hűnek fonda-
mentomit, az ingyen való meg igazulásból: az egy
Istennek csak egyedül való segítségül hívásról az
híuőknek egy feierül a Christusról &c. eppen meg-
tartották. Azert így őkis nem ez mai Romai, hanem
a régbi Apostoli, áckis vgyan mienk, hűhöz volta-
riak kötelesek. Kik után mind másák másák kö-
tetköztenek minden Centuriakon kint, min-
meg vágyon irua. *In Cathalogo testium veritatis,*
mindaddig, migh Isten amaz igen nagy embert
Lutherust föl támasztá. Ki felel *Erasmus Roter-*
lib. 11. Epist. azt írja. *Hogy annak az embernek élete min-*
deneknek nagy közönséges egyenlő iteletiből iauáltá-
zik. Ez immár nem kitsin ítélet ám, hogy ő benne
az ő tekelletes iámbor erkölcsének viselése anni
nagy legyen hogy megh az ő niluáa való ellenségi
se tállianak valami kárhoztatásra való gantsot
benne.

CXXIII.

*Az halga-
toknak er-
kötsökről.*

Az mi az halgatókat illeti: az ő erköltsökre, a
tudománnak még probálásában nem kel vigyaz-
nunk, koler a iámbor Tanéctoknak Istentelen go-
nosz feslet életű és erköltsű halgatóiok lehet, mint
ezt sok Prophetáknak sőt vgyan Christus Vrun-
nak

nak peldais elégge meg bizonyit. Mind az által
vgyan találatnak az mi Ecclesiánkban szent, iámbor
és kőrösztien életűt viselő ferfiak, kik noha
az szentekhez segítségert nem folyamnak, sem az
ő tseleködésiökben nem bizakodnak. Istent mind
az által hűen tisztelik, és a Publicanussal minden
naponként Istenhez fohazkodnak monduan: *Isten*
légy irgalmas ennekem bűnösnek, *Luc. 18. v. 13.* Melly
ő tseleködésiökkel az ő külső szentségökből föl fű-
ualkodot Papistáknál inkább meg igazuluan men-
nek ala, és az Vrnak szemei előtt szentiebbeknek
ismertének.

CXXIV.

Az Papisták tsoda tételiről. Igen erős fundamen- *A Papisták*
tomunk vagyon: *Hogy ha a tudomány hamis leendő, a tsoda tételi-*
tsoda tetelekis hamisak. De a Papisták tudománya hamis, xül.
és az Isten igéiével ellenkőzik. Azert a tsoda tetelek,
kikkel hányázkodnak, vagy vgyan csak semmi, vagy hamis-
sák tsalárdok. Az második Propositionot ha tagadán-
diák szállianak szembe velünk az írásból való ve-
tekedésben, hadgyanak béket addig a tsoda tetelek-
kel való dicsékdésnek. Mert ha meg tapasztaltat-
nak az szent írással való ellenkőzésben, egy mun-
kával, mind tudományoknak s mind tsoda tete-
leknek hamis volta, mellyek másák eleőt igen fé-
nyeseknek tetznek vala, egyszer s mind az vilá-
gos nap finyre hozattatik. Mert az Eretnekis tet-
tenek neha neha illetén tsodákat, mineműeket az
Pápista szentek. A Pharisausok ördögöket űzte-
nek kü.

nek kü. Az vakoknak látást, az Sántaknak egyenes járást adott, és holtakatis láttatott Simon Magus föl támasztáni, kinek kőüődi voltak sokan az Mágia tudományban neuezetes férfiak. Ha nem, ha az írásból az ő tudományoknak igaz voltát elsőben megbizonyítandgyak, semmit sem nyernek az ő ennyfzer díszetre föl emelt tsoda teteleekkel a Papisták.

CXXV.

Három rend
beliek a Pa-
pisták tsoda
tetelei.

Megis hogy valamit ide tegyünk, neuezet szerint, a Romai Ecclesiának prodigiomi közül. Azok közül nemelleyek soha sem voltak; nemelleyek meg lettenek, de vagy tsak tettetésben, vagy vgyan valóságban, de az Satán iáctikiának általa. Honnan a Papisták tsoda teteleknek neme három rendbeli vgrik kü. Melleyek közül *egyk* foglallya magában a gondolt tsoda tételöket, melleyek soha sem történtek, nemis láttattanak valahá történni. *Második* foglallya magában a tettét és emberi tsoda tételöket, melleyek noha láttattanak meg történni, de vgyan nem voltak azért igaz tsodák, de tsak az reá néző embereknek láttarnak vala ollyatánoknak, kiket a Papisták megh tsáltanak, sok külömb külömb ábrázatokat tsálárdul és hamis mesterséggel mutagátuán. *Harmadik* foglallya magában az Oerdögi tsoda tételöket, auagy az Oerdög ereiének általa léteket. Melleyek vagy tsak szem fén vesztésök voltak, vagy bizonyosan megh lettenek. *Hova* viszfők az ördögöknek kü üdését betegökné.

nek gyógytásat, vakoknak, tsónkáknek, bonkáknek meg vigyazásokat. Melleyekről mind eléggé disputaltam az AntiLefsiusban pag: 212. seq:

CXXVI.

Az mi Ecclesiainknak tsoda tetelekről, Lutherus hűtinek vallása nem volt vy, hanem réghi és A- *Az mi Ec-*
clestiainknak
poskali, már régen tsoda teteleekkel megh bizonyo- *tsoda tétel-*
dot, vgy hogy vy tsoda teteleekkel nem kiuan megh *rül*
erősíteni. *Mert az tsoda tetelek iol lehet szűkségf-*
ek voltak, minék előtte kinne ez világ, é végre, hogy kin-
ne ez világ. Valaki pedig mégis tsoda tételöket vár,
hogy hidgyen, azon ember szintén maga elég nagy tsoda
acki, hiuuen immár ez világ, maga nem hiszön mint sz:
Agoston szol lib: 22. de Ciuitate Dei cap: 8. De vgyan
nem méltatlan kiuanási ez; hogy tsoda tételöket
kiuánnak mi tülünk, sohol semmi ígérétünk felöle
nem léuen, hogy Isten ez világnak vtolso ideiében,
sok külömb külömb tsoda tételökné általa akarná
az igaz tudománt kü teriesztetni? Hogy ha pedig
illy igen keményen akarnak által menni az ő kiuan-
ságokén, tsoda tétel gyanánt be vehettiök ama nagi
hatalmas dolgát az Istennek az ő Aniaszentegyhá-
zának reformatioiát, iob állapátra forditását. Melly
által a Kalastromokból sok ördögök üzettetönek
kü. A Páának kegyetlen igája alatt kötelben tár-
ratott számlálhatatlan sokaság, hatalmas kü ho-
zattattanak: Megh holt és el bággyadot lölke if-
méretekné sokasága, az Euangelionnak öruen-
detes izenetinek általa meg eleuönödet és vy elet-

re iutott. Az hűben sántikálók gyógyulást vért-
nek: a Lölki vakok meg világosttatanak: mint
ama nép, acki az sötétségben járván látta szép fé-
nyes világozságot, és nagy vidám szozáttal föl ki-
áltana. *A Domino factum est istud, & mirabile est in
oculis nostris.* Az *Vrtul* let é dolog, és *isodálatos* az, mi
szemeink eleőt. *Reihing* pedig az minemű *tfoda* tete-
leket pag: 214. elől számlál, hogy *Lutherus* pro-
bálni akarván véghöz nem vihette, azok mind
*Cochlæus*nak szárnion járo hazugsági. Mert nil-
uán vagyón az, hogy *Lutherus* *tfoda* tetelecekkel nē,
hanem á derék szent írással akarja mindenkor az ő
rudományát meg bizonyítani. Holot pedig *Coch-
læus* közönséges hamis írásnak kű botfatásában,
már sokszor meg tapáztaltatott, okos ember léuén
ki volna az, acki legh kisebb dologbanis ötet megh
hinne?

Fund: IX. KILENTZEDIK FONDAMENTOM

A Catholicus neurül.

CXXVII.

Nomen Ca-
tholicum.

Valamely vallás mind néuuel mind valosággal (*Catholica*) közönséges, azt kel egyedül igaznak és Istentül származottnak tartanunk. De á *Romai*, és nem á *Luther* vallása mind néuuel f-mind valosággal (*Catholica*) közönséges. Azért tsak á *Romai* és nem á *Lutherana* religiót kell egyedül igaznak és Istentül származottnak tartanunk.

Feleletem

CXXVIII.

Feleletem az első Propositionora ez. Ha tsak á *Aliud* *dic*
puszta neu értetik itt, ez argumentomnak semmi *est esse.*
ereie nintsen, holott más az néuuel, f-más á tfele-
kődöttel valóság. Es sokakon vagyón á neu, mel-
lyeken á valóság nintsen. Mert á neuet emberek *A Papista*
adgyak akar mi reis, vagy pedig réghi szokásbul iön *neu semmit*
be, melly szokás gyakran meg tártatik, ha szintén á *sem bizonyit.*
neu mellől á valóság el vgrottis. *Aristoteles Philo-
sophus* azt mondgya: *Latè patens fallaciarum locus est
ex rerum vocabulis lib: 1. Elench: cap: 1.* Az magá-
ban állando valóságoknak auagy állatoknak ne-
uokrül, á fallaciakra auagy külömb külömb fogá-
fokra nagy teriett vt vagyón. Mert á valóságok
nélkül az neuek egyebek mitfodák, hanem tsak
azon puszta hangás hazugságok. A *Donáisták* az-
zal ditsőködnek vala, hogy ők *Catholicusok*, de il-
lyen feleletet vének á *Biotul*, mint szent *Agoston*
iria in Collati: diei tertij, hogy bár inkább azon fára-
doznának és erőtte lennének, hogy valóságban mu-
tátnak meg magokat *Catholicusok*nak lenni. *Si-
mon Magus* hiuáttatik *MEGALI DYNAMIS THEU.*
Az Istennek nagy hatalmafságának *Actor: 8. v. 10.*
Diana nagy Isteni hatalomnak. *Actor: 19. vers: 28.*
A Phariseusok, törvény magyarázoknak. *A Sidok A-
braham* maguainak és Isten fiaiának, melly neuek
alátt mind az által az létel sferint valo igaz valo-
ság nem vala. Es ebbül azt hozzuk kű, hogy á *Cath-
olicus* igének puszta és magán valo neuezetirül,
Z 3 az hűt-

az hűtnek igaz voltára bizonyítani vétek. Ha pedig az nequuel együt leendő az valóság, mint é Iesu-uita lattatik őszue kötelezni a valóságot a nequuel, az feőlső Propositiot igen könnyen megh engedgyök, az also pedig meg bizonyítás nélkül fogh szűkölködni. Mellyet hogy meghis inkább megh ert-hessünk, azon Catholicum igét, ier magyarázzuk meghis iobban meg.

CXXIX.

*Mi legyen a
Catholicus.*

Ez az ige Catholicus, Görög eredetből ión, és az Apostolok irásában mintsen, hanem az Apostoloknak ideiek után, a Paterek kezdettenek véle élni. Hogy pedig az Apostolok ideicében Catholicusnak senki sem hiuáttatott, azt meg bizonyíthatni. Es innen erőssítik az mi ideőnkbeliek, hogy az Apostoli Credot nem őnnen magok szedegették legyen őszue az Apostolok. Mielhogy a Catholica ige, az harmadik Articulusban be vagyon foglalva. Az mi pedig az valóságot illeti, semmiben sem különbözik a Christianustul, a keresztiéntul, holott vizsgálha fordíthatni őket egy másra: mint ha így kérdezkednél: *Mitfőda a Catholicus?* Felelet: *Keresztyen.* Viszont: *Mitfőda a Keresztién?* felelet: *Catholicus.* Es noha Pacianus a Christianus igét feőlső neunek, a Catholicus igét vezeték neunek tartia: de mind az által ez nem valóság szerint, hanem csak merő azon ok, auagy okosság szerint való választás.

CXXX.

Az igének tulajdonságához szoluán pedig, a
Catho-

Catholicum annit téfzen, mint közönséges. Annakaért a Catholica hűt, egyebet sem, hanem közönséges auagy mindenesül tellyes hűtöt iegyöz. *Ketfele pedig az igaz religionak közönséges volta.* 1. Eggi-ke külső. 2. belseő. *Amaz* néz a környüle forgolódo állapotokra, tudni illik: 1. Hol 2. Kiknel, és 3. Mikor hirdetterik az ige? Es ebből az hűtnek három rendbeli közönséges volta ión kü. 1. Az *belyre* nézue, hogy mind ez egész világon prædicáltassék. 2. Az férui és Afzofzony állatnak neméből, minden üdö és állapotbeliekre nézue; hogy minden fele Népnek és Nemzetnek prædicáltassék. 3. Az üdöre nézue; hogy minden üdöben halhattassék, és mind az vtolsó itélet napiglan megh maradgyon. *Igy azért a Catholica Ecclesia, az mi az külső közönségőségöt illen,* az: melly tellyes ez egész világ hirdettettör léuén, minden fele Népektől be vétetik. és mindenkör megh marad. *A belseő közönségőség pedig,* az szent íráfra néz, és azt ielenti, hogy az igaz hűt közönségőszen és tellyessen mindeneket be foglallyon, és hidgyen, valamiket az Prophetak és Apostolok hirdettének és tanéttottának. Melly értelömben, *Catholicum* annit téfzen mint *Orthodoxon*, az az, igaz tudomány, és az eretnekkel egyenőssen ellenbe vettetik. Mert miképpen hogy az Hæreticusnak auagy Eretneknek azt hiuiok, akki magátul gondolt, és a derék szent írásál ellenköző tudománt hirtöget: Azonképpen Catholicus az, aki az emberi elmétül iött tudománt nem halgatia, hanem

tiá, hanem az egész Apostali tudománt örömeft vezí, és azt á hűtnek egyyefiséget éppē és igazán megtartí és oltalmazza. Es ez az á két féle közönségőség. Melly ha szorgalmatósán megtartatik, az Orthodoxa hűtöt az első jegyzésnek tekintetire nézve *Vniuersálisnak*, közönségesnek, az vtolfora nézve *Vniuersálnak*, mindenestől fogván valónak nevezhetők. Es ez vtolfo legh feőb, és igen méltó megtartásra, hogy ha valamely religio nem, csak nequuel, hanem vgyan tfelekeddettelis akaria a Catholica neuét viselni.

CXXXI.

Iol lehet meg engedgyők az Apostali hűtöt, az egész világon mindenűt hirdettetnek, és mindenkor meg maradándonak lenni: mind az által hogy mindenkor az hiuőknek nagy sokasága, és az Ecclesiának nagy ditséretes ditsősége fön maradando legyen, vgy annyra: hogy Catholica hűtnek neuét különben se viselhessé, hanem csak vgy, hogy valahol ez á tindekleő ditsőőség kü tetsék, azt semmiképpen meg nem engedhetők. Mert mint szintén az Vr Christushnak, vgy az Ecclesiának is két *statu* állapattia vagyon. *Egik az fől magasztaltatás*, midőn az hiueknek sokaságával virágzik, és az igaz Isteni tizteletben minden akadály nélkül mind végiglen meg marad. *Az második alázatosság*nak állapattia, midőn szorongáttatik, és vágy ez világi kegyetlen hatalmáskák miá, vagy Eretnekek miá erőszakot szénued. *Amaz fől magasztaltatásnak ál-*

nak állapottyában, látható, kü teriett és ditsőséges. Ebben pedig gyákran láthatatlanná leszön, szoross, és minden nyomoruság alá vetterött. Ezt megh bizoníták. 1. Az puztában buidosó Isráel Népe, midőn az tuliok Istent tiztelek. 2. Az Sido Népnék Ecclesiája, Elliés és Acháb ideiben. 3. A Pharisausok tanétása és Christus Vrunk pradikállása. 4. Az Isteni iűndöndöllések. Luc: 18. 5. 8. 2. Theff: 2. 5. 3. 1. Tim: 4. 5. 1. Apoc: 12. 5. 6. ca. 13. 5. 3. 7. 8. 16. 17. 5. A tiz rendbéli üldözéskori Ecclesia. 6. Az Arianismus ideibeli Ecclesia, ahol egész é világ fől fohászkodott és olly heretelenséggel való Arianussá létet el álmilkoduan, rfodálta, min ezt Hieronymus in Catalogo contra Lucif: bizonítia.

CXXXII.

Az minemő fok szép mondások, és drágalatos ígérők ezek ellen az fz. írásban találtatnak, azokat az kereszt viselésnek, üldöztetésnek, és egyéb fok probakon által menetelnék álatta kell érteni. Mert az Sido Aniaszentegyháznakis ieles ígérők adáttanak. Psal: 132. 5. 13. 14. Esa: 30. 5. 20. Ier: 7. vers: 23. De mind az által, az embereknek haládatlanságok, Pharisausok téuelgésüel és hiueknek keués számu seregüel megh ostoroztatót, vgyan, hoszszu ideiglen az Vr Istennek boszszu állo harágyát és fanyaru tfapásat viselüen. Annak főlötte, fok írások vannak, kik nem annyra szollonak az Ecclesiának az ő teriedése, mint öröcke való megh maradása állandosága feleől. Hűbűl, reménség-

bűl, és szeretettbűl álló belseő ékecségéről, nem az ő külső teriedésében és sokasulásában fénlőd tündökléséről.

CXXXIII.

Es így ebből kéfzen vagyom, az első Propositiora való feleletünk. Mert *semmi ereie nintsen*, hogy ha csak azon pusztá neü, vagy csak a hely szerint való közönség, és az hiueőknek sokasága (*per fidem Catholicam*) a közönséges hűtön értetik. Megengedgyők, ha az neü mellet a valóság, és a valóságnak legh főb taghia, tudnia illik: az egész Apostali tudománnyal való eggyezés őszue köteleztetik. Mert a *téueölgeőknek sokasága, a téuelgést igaz gyanant nem oltálmazhattia*. Es így semmit sem nyernek megis a Catholicus neüel mind addigis, mig az ő hűtőknek tisztaságát a derék szent írásbul meg nem bizonittiak. Hogy ha ezt véghez viendik (*per seculorum* S O H A: mikor a Dunának minden vize el fogy) az vtán osztán Augustínussál azt a második vtánna köuetközendő, tudni illik, az Ecclesiának teriedése felől való argumentomat szabadon megh indithattiak.

CXXXIV.

*Responsio ad
Minorem.*

Az Második Propositiora azt felelőm. 1. A Pápista vállas auagy hűt, széllel ki tériett neüel Catholicának közönségősnek: a Romaiak Catholicusoknak közönségősneknek módátnak: de ez csak azon *titulus*, és valóság nélkül való haszontalá neü. Régenten a Romai hűt igazán Catholica és Apostolica, közönséges és valóban Apostali vallás volt.

Most

Most pedig csak a pusztá neue maradott meg, nem különben mint a Pharisausok, kik az ő réghi Törvénytudo eleiőknek titulussáual hamissán dicséködnek való. Midőn azért mi őket Catholicusoknak neuezzük, hát mi akkor az ő vélekedések szerint szollunk, vagy trefa képpen, mint szintén őkis hogy minket reformátusoknak, Euangelicusoknak tsáf gyanant neueznek. Mert vallyons hogy lehessenek azok Catholicusok, akik emberi paratfolat vtán iárnak, és az szent írás ellen, enni számtalan sokféle találmányokat be hoznak? Ha ezt tagadgyak, mutassák ki meg az ő igaz tudományokat az isten könyueből. Mert az hűtről való tudakozásban elsőbenis nem az a kérdés iőn előnkben; mellik Religio *mondásék* Catholicának: ha nem, mellik *legyen* az: tudni illik, melynek minden tzik keli az szent írásban be vannak foglaltatván mint ezt Chrysost: *Tom: 2. hom: 19. in cap: 7. Matt: bizonitia.*

CXXXV.

Haők itt így excipialnak: Hogy a Romai hűt vgyan mégis egész ez világon széllel mindenőt kű teriedött és minden népekre nemzetségekre orszagonkint kű áradott. Arrais kéfz feleletünk vagyom. 1. Hogy azon bakot niuzzák, és az megh tápasztált dolognak mondnak ellene. 2. Hogy nem elég a teriettség az közönséges hűnek meg bizonítására. Mert é neüel az Arianusok, a Sidok, mind Catholicusok voltak volna. 3. Hogy ebből illy képtelenség iőne kű; hogy az Apostali hűt nem volna mindenkor (*Catholica*) közönséges.

A a 2

Mert

Mert midőn az Ariánusoktól üldöztetik vala, nem vala minden országokra kü terjedne: Es hogy vgyan azon állapatra iussón ez világnak vtolso végéreis, tudgyok hogy meg iöuendölle szent Matthe cap: 24. ý. 24. Luc: 18. ý. 8. Apoc: 13. Semit sem gondolunk azért á Pápának ennyfzer föl kerkett, és magát hányogató teriettségével. De sz: Agostonnal azt mondgyuk, ext. 6. l. de vnit: Ecclesi: cap: 4. Quicunq; de ipso capite á scripturis sanctis dissentiunt, etiam si in omnibus locis inueniantur, in quibus Ecclesia designata est, non sunt in Ecclesia. Az az: *Valakik á feiétül önne magától az szent írásban különbet értének, bár minden heliekben találtságának, valahol az Ecclesiának kellene lenni, mint senek az Ecclesiában.*

CXXXVI.

Mi vagyunk Hogy ha pedig á Catholicus neuet minékünk viselnünk irigylik, á Catholicusnak valóságát mind az által soha rolunk le nem vonnyák. A mi tudományunkat, az Apostalok, tellyes egész ez világon mindenütt széllel kü hirdették. Az mi tudományunkat minden üdö és állapotbeli emberek be veszik. Az mi tudományunk minden üdökben volt, noha nem mindenkor azon egy állapotban. Az mi tudományunk vegezetre á Bibliának minden írásiual egyez. *Mi vagyunk* azért az igaz Catholicusok, noha az mi ellenkező feleink semmiképpen nem akarnak azoknak hiunij bennünket. Nintse-
nis ellenünk á Lutheranus neu, mellyet önne magok adnak réánk; *nemis vtállók* olly igen, hogy ha
külömb-

külömbségnek okáért, és az hűt dolgában Luther tudományával való egyezésünknek ielcett neueznek vgy bennünket. Mert ha mi ezt meg nem engednénk, hát az iönne beleöle kü, hogy á Pápa sok rendbeli szerzetes Baráti, meg szintén vgyan á Papisták értelme szerint sem mondhatnának Catholicusoknak. Mert ök az ő regulaioknak találoitul vesznek neuet magokra, holott nekik Bernhardinusoknak, nekik Franciscanusoknak, Damánkos szerzetinek &c. hiuattatnak. De söt tsak egy Római sem lenne így Catholicus. Mert minnyáian az ő feiektül á *Papatul* Papistáknak neueztetnek. *Exceptior* és választást téfzen ebben á Iesuitta pag: 226. *Hogy mi* Luthertül *vgy mint* ennek á Sectának nagy téuelgésnek feiedelmétül Lutheranusoknak: ök pedig á *Pápatul* *vgy mint* az Ecclesiának leg főb tisztitül, *Papistáknak* neueztesenek, *hogy az á neu vgyan nem téfzi semmiféle á Catholicus neuet.* Az pedig nem igaz, *ammit Lutherusul* az mi hűtünknek feiedelmérül be hoz. Mert ő nem volt első kezdő és találoia az mi vallásunknak hanem tanítóia, és kü teriesztő volt. Ackirül nem vgy neueztetünk, mint valami téuelgésnek hintőgetőétül; hanem vgy mint az Ecclesiának reformáloiátul, vgyobban föl építőitül tisztogatóiátul, acki mi előttünk járonk, és az Ecclesiának igazgatóia volt. Melly vezetének neu á Catholicon neuel hogy nem ellenkőzik, arra bizonságunk minékünk Chrysostomus hom: 33. in Act: Apost: Valaminemő értelemmel hiuiák azért ök Papistáknak magokat, tudni illik, hogy á Pápat kö-

netik, és ő vele egyetértőnek vgyan azon értelem-
mel és nem különben hiúsítók mijs Lutheranu-
soknak magunkat. Hogy ha azért a Papista neu-
nem ellenkőzik a Catholicu neuuel, hác bizonyára
a Lutheranus neu sem fogh vele ellenkőzni.

ILLOD 50 284898 CXXXVII.

Az hiuek
keués szá-
ma.

Theodoret:
lib. 2. ca. 16.

Quota pars
tu es orbis

terrarum,

qui solus fa-

cis cum ho-

mine scelera

to, qui edicto

resisterent.

Touabba az hiueknek keués száma sem vonfzon
az mi Catholicuságunkrul le. Régenten az Apo-
stolok idejében az mi hűtünk eléggé el teriett vala,
noha most Christus Vrunk, és Apostalok időendöl-
lese szerint nagyon őszue szorult. Annakokaért ier
kőuésűk itt a Romai Liberius Püspöket. Kinek mi-
dön a Constantius Cziászár Arianus léuén, az ő
hozzá tartozoknak keués voltát vetette volna sze-
mére, illy feleleter vész tüle. Non diminitur soli-
tudine mea verbum fidei. Nam & olim solum tres
inuenti fuere. Nem keuesbbódik az, en egyedül valo-
sággommal az hűnek igéie. Mert régenten is tsak hár-
to, qui edicto man találtatának, kik a parantolátnak ellene állának. Ezt
meg találod Theodoretusnál lib. 2. cap. 16. Hogy pe-
digh ne hidgyék az mi fölöttéb való keués voltun-
kat; hallják meg az ő Bellarminussokat, ki az mi hű-
tünknek gyorstieriedését, és minden fele el teriett
árradását eléggé nem tsodálháttya, midön in prae-
fatione 1. Controuersi tomo iruán ezt háttá: Quis
ignorat pestem Lutheranam in Saxonia paulò an-
te exortam, Mox Germaniam penè totam occupas-
se: Inde ad Aquilonem & Orientem profectam,
Daniam, Noruegiam, Suetiam, Gothiam, Panno-
niam, Hungariam, absumpsisse: rum ad Occiden-

em

tem & meridiem pari celeritate delatam, & Galliā.
Angliam Scotiam florentissima quondam Regna.
BREVI TEMPORE populatam, ad extremum
alpestranscendisse, & in Italiam vsq; penetrasse?
Ki lehetne tudatlanságban felőle, Luthernek Saxoniában
ez előtt nem régen támadott dőgleletősége, majd közel
mind az egész Német országot el foglalá: Innen eyszák-
ra és nap keletre futámoduán, Dániát, Noruegiát, Sue-
tiát, Gotthiát, Pannoniát, Magyar országot meg emesz-
tette. Annak utánna nap nyugatra és délre hasomlatos
gyorsasággal el vitettuén Galliat, Angliat, Scotiat, va-
laha nagy hatalmas birodalmokat. RÖVID IDEÖN
meg raboluán, vegezetre az hauásokon által hága, és sin-
tén Olasz országh által időe. Ezeket Reihing, az
ő Thefessiuuel, mellyeket az mi Ecclesiánk szorof-
sága felől irt, mint egyenefsichesse őszue, lássa.

TIZEDIK FONDAMENTOM

Eggyesség és Egyenesség.

CXXXVIII.

Valamely vallásban az hiueknek fölőtte nagy eggie-
ssége és egyenessége vralkodik, egyéb vallások előtt Vnitas &
el választást és be vételt tsak az erdeml. De a Papista
és nem Lutherana vallásban vralkodik az hiueknek fö-
lőtte nagyeggyessége és egyenessége. Azért a Papista, és
nem a Lutherana religio érdeml, egyéb vallások előtt el
vlasztást és be vételt.

CXXXIX.

Erre az Argumentomra Anti Lessiusomban
elég hűsegőssen meg feleltem part: 2. Considerat:
ultima.

ultima. Holott pedig mindeneket nyobban megint eleő hoznunk vrott és vgyan haszontalan dologis volna, arra igazitom a Iesuuitac. *Summaia azért feleletömnek ez volt.* 1. Az eleő Propositiona.

Ad maiorem.

Az Ecclesia vgy vagyon, hogy egynek mondatik, és azért adatik ő benne egy elem: De vizsontak az ellen, ahol egy elem és eggyesség vagyon, nints azért ott mindgyarast, igazság, holott az Eretnekök is a hamisan eggyeznek, és az igaz Tanító is a karmi aprolek dolgokban is igen gyákran egymással ellenköznek. 2. Az második Propositiona

Ad Minorem.

not mondem. A Pápistá Doctorok iollehet eggyez-

A Papisták között mi nem eggyesség legyen.

nek külső képpen és részbul, de nem igazán való eggyezés az: 1. hanē Sáráni. 2. Ez világi társaságbeli. 3. Baromi. 4. Iudas Ischarioté. 5. Tyrannusi. 6. Herodesé. 7. Külső és történet szerint való, a Ceremoniákban és külső látható tiszteletekben álló, nem az hűnek belső eggyességében. Mellyben ellenköznek rész szerint *közönsegőben*, az mi Pápista tudománnak egész corpussac illeti, melly egy-nihány változtatást szenvedt. Es őtt részre szakadot. Előők 1. Lombárdisták. 2. Thomisták. 3. Barati szeörzetek. 4. Interimisták. 5. Iesuuiták: Rész szerint kiultképpen, vgy mint im ez Articulusokban: a kételkedéfről, és VR vatforáianak egy Species avagy személy alatt való szolgáltatásáról, a Pápa hatalmáról, az szűzeffegnek meg tartásának, és az negyuen napig való böytőlésnek meg tartásának, fogadásáról, az Eredendő bünről, a kegyelemnek ereieről, a Conciliomokrul és az VR vatforáianul;

ru; Egyebekben is sokakban, mellyeket Somma szerint eleő számlálék. Hogy ha az ő hűőknek el változtatásának *Circumstantiáit*, rendit, és folyását meg erteni tülünk akariák, balgatag kiuánság az, mert ez változas nem hertelen történt, hanem lassan, mellynek *Circumstantiáit* nem tartnak mindkőre emléközetre meg. Okai pedig a változásnak voltak. 1. A Patereknek fölötté való tisztsőlésők. 2. A Romai Püspököknek a Lelki dolgokban való tettert hatalmok, iurisdictionok, birodalmok. 3. Az Scholasticusoknak Philosophica speculationiok. 4. Az szent írásnak igen ritkán való forgatasa. 5. Az igaz Tanítóknak erőszakkal való le nyomások.

CXXX.

Az mi eggyenelenséginket az mi illeti: réghi ellenverés az, melly az elein való keresztieneknek gyákrán szemekre hanyattatott. De arrais röviden azt felölünk. 1. Hogy az mi vallásunkban, *három rendbéli eggyesség találássek*, 1. *Concordia Canonica*. A Prophetákkal és Apostolokkal egy regulán és mértéken folyo. 2. *Ecclesiastica*: Az Ania szent-egyházban igazán tanító Attiakkal eggyező, kiknek is neha az ő verők előtők forgott, mint a *inknak*. Centuriák, meg mucatiák; mind az által igen sok dolgokban velünk egyet ertőtenek. 3. *Belső a nagy atiasui*, mellyet vgy mint egy hűnek valói egymás között táplalunk. Es ez 1. változhatatlan. 2. Igaz és szabad. 3. Allat szerint való, vagy belső. 4. Valóságos. Mellyet semmiképpen meg nem

haborithar: 1. Az Eretnekeknek és hűttül szakáttáknak sokaságok. Mert nem mi tülünk valok, noha mi közülünk mennek kű. 2. Sem az Augustana Confessionnak változtatása. Mert az Articulusokban és valóságban semmi változás nintsen, auagy ha valami vyétas másaktul raita esőt, azt mi be nem viszfűk, miénknek sem ismeriük. 3. Sem Luther Martonnak magával ellenkőző mondás: vgy mint mellyek csak költették, és lattának ellenkőzni, nem valóságosak és igazak, mint a Papisták *Canonicum Jusokban* és egyéb írásokban is hinteggetnek széllel: és hogy sokkal külömb az ellen mondás; és más az igaz értelemnek el változtatása. Mellyért ha Luthert szidalmaznunk kelleik, szent Agostont is hat szintén vgy kű kell az Paterek közül tudnunk (*ob retractationum libros*) azok a könyvek miá, kikben sok fele téuelgesit meg valotta, es ellenek mondot.

AZ TIZENEGGYEDIK ES XII.

FONDAMENTOM RVL.

CXLI.

EZekben sohol semmi vy erősségöt auagy okot nem hoz be, hanem csak az első argumentomról számlállia vyobbá eleő, és azokat arulgattia, nem nemű ékeksen szollásnak szép tekénceti alatt. Mert szintén vgy disputal é lesuuita, mint már tellyessen niertes, es minket abban vgyan meg győzött ember: hogy mi vy tudomaniuk vagyunk: Hogy csak mostani

mostani és csak egy ember életinek ideien folio Tanérok vagyunk: Hogy a regieket megh veriők: Hogy az Atiák minnyáian és mindenekben velünk ellenkőznek: Hogy magunk fiaiát értelmvttán iárunk az szent írásnak magyarázásában, és az Ecclesiának ítéletit sem fogadgyuk sem halgatiuk. Mellyek holott mindenestül fogva csak ezen gyermek (Principij petitiones,) az meg bizonyodot dolgoknak: bizontalan okokkal és vyob kérdésőckel tamagatott toldaleki, és csak merő azon szidálmak, káromkodások, mellyek már elegendőképpen meg sárkoltattanak és vtra inditattanak. Azért mi is itt az mi dolgunkban határt verünk: és nyugodalomra térünk: Istent az igaz hűnek doctórat, és minden hiueknek egyetlen egy vezérét alazatos szíuel és áhítatos fohazkodásokkal ségéségül hiiuán, hogy meg tartsa azt az ő szeőleőskeiet, melly közöttünk mostis naponkint plántáltatik, hogy megh tártsa az ő szőlőiben munkalkodó szolgait, kik ellen sok kegyetlen vadok leselkednek; hogy őrizze és takárgassa az munkásoknak tapláló körörtien Daikait, kik az hűttül el szakadafra igen giákran kényszeritnek. O kegyes Atiánk, nagy lehoúánk, hozd viszfza az téuelgeőket, erősítsd a tanítórgokat, védelmezd az álhátatófsakat; hogy meg szentöltessek az te neued, el iőion az te országod, és legyen az te akaratod, most itt ez feőldeön ország szerint, iűuendőben otfon az menyekben, a houa ez vilagi bai viuásunk vttán, mellyet vitésséggel venni akarunk; és ez világgi pallya futásunk

vrán, mellyet véghez viendők vagyunk Isteni féle-
 lemben, minden válásztárokkal egyetemben, min-
 ket által vigy, és az mennyei Jerusálemnek boldog
 láttásában mindenkoron minket meg vigasztally.
 Azon közben teneked szent Attiám kinek igaz-
 garásának általa: szent F i v, kinek inditásának
 általa. Szent Lélek, kinek meg világosításának
 általa elsőben hittünk, és ennek utánais hien-
 dők vagyunk: te néked igaz Istennek, az szent há-
 romságban egynek, és az egységbe háromnak min-
 den igáságnak, kü folyo kufeiének, és teriesztő-
 iének az igáságban legyen kégyelem, le-
 gyen véghetetlen dicsőség és aldas.

A M E N.

